

T.C.
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ PROGRAMI

İrem AKPINAR AKIN

CAN GÖKNİL'İN KİTAPLARININ ÇOCUK DUYARLIĞI AÇISINDAN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUŞ-2024

T.C.
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ PROGRAMI

İrem AKPINAR AKIN

CAN GÖKNİL'İN KİTAPLARININ ÇOCUK DUYARLIĞI AÇISINDAN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ JÜRİ ÜYELERİ

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Muhammed TUNAGÜR

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Mehmet Nuri KARDAŞ

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi İhsan GÜZEL

MUŞ-2024

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
ÖZET.....	II
ABSTRACT	III
TABLolar DİZİNİ	IV
ÖN SÖZ.....	VI
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇOCUK EDEBİYATINDA DUYARLIK VE DUYARLIK EĞİTİMİ:

KAVRAMSAL VE KURAMSAL BİR ÇERÇEVE

1.1. ÇOCUK KAVRAMI.....	7
1.2. EDEBİYAT	8
1.3. ÇOCUK EDEBİYATI	10
1.4. DUYARLIK.....	16
1.4.1. Duyarlık Eğitimi	17
1.4.2. Duyarlık Kategorileri	18
1.4.3. Can Göknil'in Yapıtları.....	25

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	29
2.2. ARAŞTIRMANIN MATERYALİ.....	29
2.3. VERİLERİN TOPLANMASI	30
2.4. VERİ TOPLAMA ARACI	30
2.5. VERİLERİN ANALİZİ	31

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1. BULGULAR	33
SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER.....	78
KAYNAKÇA	85
EKLER.....	96

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

CAN GÖKNİL'İN KİTAPLARININ ÇOCUK DUYARLIĞI AÇISINDAN İNCELENMESİ

İrem AKPINAR AKIN

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Muhammed TUNAGÜR

2024, 111 sayfa

Bu araştırmanın amacı Can Göknil'in çocuk kitaplarında yer alan duyarlık ile ilgili iletileri tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Araştırmanın materyali olarak Can Göknil'in 20 eseri incelenmiştir. Araştırma verilerinin toplanmasında doküman incelemesi verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Belirlenen 35 duyarlık kategorisinden hareketle çocuk kitapları bu kategoriler çerçevesinde analiz edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre Can Göknil'in çocuk kitaplarında toplam 538 adet duyarlık kategorisine ait veri tespit edilmiştir. Can Göknil'in eserlerinde en çok insani duygulara karşı duyarlık, hayvanlara duyarlık, aşka-sevgiye duyarlık ve arkadaşlığa duyarlıklarının var olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarından hareketle incelenen eserlerin, çocuklara duyarlık kazandırılması kapsamında etkili olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Can Göknil, Çocuk Edebiyatı, Duyarlık, Duyarlık Eğitimi.

ABSTRACT
MASTER'S THESIS
REVIEW OF CAN GÖKNİL'S BOOKS IN TERMS OF CHILD SENSITIVITY

İrem AKPINAR AKIN

Advisor: Assistant Professor Muhammed TUNAGÜR

2024, Page: 111

The purpose of this research is to identify messages about sensitivity in Can Göknil's children's books. For this purpose, a case study, one of the qualitative research methods, was used in the research. 20 works of Can Göknil were examined as the material of the research. In collecting research data, descriptive analysis was used in document analysis and data analysis. Based on the 35 sensitivity categories determined, children's books were analyzed within the framework of these categories. According to the findings of the research, a total of 538 sensitivity category data were identified in Can Göknil's children's books. It has been determined that Can Göknil's works mostly include sensitivity to human emotions, sensitivity to animals, sensitivity to love, and sensitivity to friendship. Based on the research results, it is thought that the works examined will be effective in raising awareness among children.

Key Words: Can Göknil, Children's Literature, Sensitivity Education.

TABLULAR DİZİNİ

Tablo 2.1. Araştırmada Kullanılan Kitaplar ve Özellikleri.....	29
Tablo 2.2. Duyarlık Kontrol Formu	30
Tablo 3.1. “Hatıraları Saklama Sandığı“ İsimli Çocuk Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları.....	33
Tablo 3.2. “Kirpi Masalı“ İsimli Çocuk Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları.....	34
Tablo 3.3. “Kardeşim“ İsimli Çocuk Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları .	35
Tablo 3.4. “Kuyruksuz “ İsimli Çocuk Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları.....	37
Tablo 3.5. “Deniz Masalı “ İsimli Çocuk Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları.....	38
Tablo 3.6. “Babasının Başka Evi Var “ İsimli Çocuk Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları.....	39
Tablo 3.7. “Keçeci Bayram ve Anka Kuşu“ İsimli Çocuk Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları.....	40
Tablo 3.8. “Renkli Öcüler“ İsimli Çocuk Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları.....	42
Tablo 3.9. “Gülfidan Çiftlikte“ İsimli Çocuk Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları.....	43
Tablo 3.10. “Beni Annem Yavruladı“ İsimli Çocuk Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları.....	44
Tablo 3.11. “Komşu“ İsimli Çocuk Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları ...	45
Tablo 3.12. “Çatlak Hasan“ İsimli Çocuk Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları.....	47
Tablo 3.13. “Gökyüzü Sirki“ İsimli Çocuk Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları.....	48

Tablo 3.14. “Dev Tavşan“ İsimli Çocuk Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları.....	51
Tablo 3.15. “Ormandaki Arkadaş“ İsimli Çocuk Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları.....	52
Tablo 3.16. “Mandolin Çalan Pangolin“ İsimli Çocuk Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları.....	56
Tablo 3.17. “Kokuşuk Arkadaş“ İsimli Çocuk Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları.....	60
Tablo 3.18. “Deniz Kokusu“ İsimli Hikâye Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları.....	63
Tablo 3.19. “Göz ve Söz“ İsimli Hikâye Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları.....	67
Tablo 3.20. “Can’lı Yolculuk “ İsimli Hikâye Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları.....	72

ÖN SÖZ

İçinde bulunduğumuz çağda, kişilerin değişen toplum düzeni sonucu bireyselleştiği gözlemlenmektedir. Bireyselliğin ön planda olduğu toplumlarda bencil düşünme ve yaşayış tarzı da artmaktadır. İnsanlar kendi dünyalarında olup bitene odaklanmaktan çevrelerinde yaşananları görememekte ve toplumsal sorunlara kayıtsız kalabilmektedir. Bu durumun sonucu olarak toplumun önemli dinamiklerinden kabul edilen değerlerinin aşındığını söylemek mümkündür. Bu durumun istenmeyen sonuçlarına karşı herkese görevler düşmektedir. Bu görevler kendi içinde duygudaşlık barındırır. Yaşadığı dünyanın ve sosyal hayatın bilincinde olan; olay ve durumlara karşı farkındalık içeren duygular barındırarak empatiyle yaklaşan kişilerin var olması, duyarlık eğitiminin önemli bir işleve sahip olduğunu göstermektedir. Bu noktada birey, küçük yaşlardan itibaren çocuk edebiyatı eserleriyle duyarlık eğitimi almaya başlayabilir. Can Göknil'in çocuk kitaplarını duyarlık bağlamında incelemeyi amaçlayan bu çalışma; duyarlık eğitimi yönünden ebeveynlere, öğretmenlere ve araştırmacılara yardım edeceği düşünülen bir nitelik taşımaktadır. Bu araştırmada "Can Göknil'in çocuk kitaplarında hangi duyarlıklar ne sıklıkla işlenmiştir?" sorusuna cevap aranmıştır. Bu çerçevede 20 kitap aynı soru bağlamında ayrı ayrı incelenmiştir. Buradan hareketle hem duyarlık, hem duyarlık eğitimi olguları hem de çocuk edebiyatının duyarlık eğitimindeki yeri ve önemi hakkında bilgiler verilmiş; kişiyi duyarlı kılacak mesajlar ve bunların hangi duyarlık alt kategorilerinde olduğu tespit edilmiş; Can Göknil'in yapıtlarının duyarlık eğitimindeki yeri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın bütün aşamalarında beni destekleyen, araştırmam süresince her problemimi sabır ve hoşgörüyle cevaplayarak akademik yönlendirmeleriyle çalışmama katkısı çok büyük olan; iş ahlakını örnek aldığım değerli danışmanım Doç. Dr. Muhammed TUNAGÜR hocama sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Tez süresince desteğini esirgemeyen anneme, babama, kardeşime, eşim Özkan AKIN'a ve arkadaşım Serap KARASU'ya da ayrıca teşekkür ederim.

GİRİŞ

İnsanlar okumaya başladıklarından beri aldıkları eğitimler ve okumalar sonucu kendilerini geliştirerek farklı okuma seviyelerine ulaşırlar. Okulda yapılan öğretimler okuma seviyesine sınırlı katkı sağlayabilmektedir. Okuma becerisinin olumlu yönde değişmesi için birey doğru eserlerle karşılaşmalıdır. Okuma becerisinin de diğer kabiliyetler gibi kullanılmadığı takdirde körelmesi göz ardı edilemez bir gerçektir (DuBay, 2007). Kişi, ufkunun genişlemesi, durum ve olguları kavrayışının derinleşmesi, çevreyle etkileşiminin gelişmesi için kitaba gereksinim hissetmektedir (Koç, 2021).

Edebiyat sayesinde yıllar yılı insanlar duyduklarını, aklından geçenleri etkili bir şekilde ortaya koymuştur (Kavcar, 1982). Özdemir (2017) insanı insan yapan sanatın edebiyat olduğunu belirtir.

Çocuk ve edebiyat kavramları çocuk edebiyatının temelini meydana getirir. Çocuk ve çocukluk unsurları farklı kültürler tarafından farklı şekillerde ele alınmıştır. Çocuklar için kullanılan “yetişkin olmayan” tanımı en çok tercih edilen tanımlardan biridir (Güçlü, 2016). Çağdaş veya geleneksel topluluklarda çocuk kavramı, değişen ve gelişen kültürel süreçte yer almıştır. Çocuklar hayata kendiliğinden başlayamaz. Çocuklar sadece ailenin korumasıyla da büyüyemez. Nefes alması yetmez; gelişimini sürdürüp sorumluluklarını fark etmesi lazımdır (Şirin, 2006).

Edebiyat, fikirsel yaratıların en kuvvetlilerindedir (Özdemir, 1994). Çocuklar, edebiyat vasıtasıyla farklı olay ve durumlarla karşılaşabilir bunun sonucunda da gelişme sağlar. Edebiyat çocuklara yeni pencereler sunar (Hefflin ve Barksdale-Ladd, 2001). Çocuk edebiyatı çocuğa farklı bakış açıları sunmalı, çocuğun sorularını ve evrenini aydınlatmalı, ona yeni ufuklar göstermelidir.

Edebiyat türleri içinde yer alan çocuk edebiyatı, estetik zevk unsurlarını barındırdığı gibi çocuğun gelişimine yönelik evrensel değerler de barındırmalıdır. Bu değerler kazandırılırken çocuğa uygun dil kullanımı önemlidir (Etoğlu Kibris, 2019). Sever (2012)'e göre çocuk edebiyatı erken çocukluk ve ergenlik dönemi arasında yer alan, çocukların dil gelişimi ve anlama kapasitelerine uygun, his ve fikir evrenini dilsel ve görsel mesajlarla zenginleştiren ürünlerin genel ismidir. Çocuk edebiyatı çocukların gelişme evrelerinde hayal, fikir, his ve duyarlıklarını eğlendirip düşündürerek desteklemeyi hedefleyen edebiyattır (Şirin, 2000). Geleneksel toplumlarda erişkinlerle

aynı kefeye konulan çocuk, gerçekte insanın edebiyatla tanışmasındaki ilk merhabasıdır (Baş, 2015). Çocuk edebiyatı çocukların bilişsel ve fiziki gelişimlerine uygun, hayal dünyalarına hitap eden, çocuğun anlamlandırmasına imkân veren yazılı ve sözlü unsurların hepsidir (Şirin, 2001).

Yetkin bir çocuk kitabı, çocuğa ayna göreviyle yaklaşır çocuğun olumlu davranışlar kazanmasını hedeflemektedir (Yardımcıel, 2015). Çocukların deneyim kazanması ve kendini geliştirmesi adına çocuk kitapları çocuklara olanaklar sunar. Özellikle küçük yaşlardan itibaren okuma alışkanlığının edinilmesi ve okumayı eğlenceli hâle getirecek çocuk yapıtlarının oluşturulması gerekir (Gönen, vd., 2011). Öğretmenlerin ve ebeveynlerin, kitap seçmelerinde çocuğa görelilik ilkesi temel alınarak çocukların ilgisine ve düzeylerine uygun yapıtların seçilmesi önemlidir. Her çocuk farklı ilgiye ve düzeye sahip olduğu için kitaplar da içerik olarak farklılık göstermektedir (Tuğrul ve Feyman, 2006). Çocuklara göre hazırlanmış eserlerin; çocukların anadillerini geliştirme, sözcük hazinelerini zenginleştirme, farklı hayat ve tecrübeleri yansıtma, edebi duyarlık ve estetik algısı geliştirmede olumlu etkisi olmaktadır. Çocuk edebiyatı eserlerinin bu görevi, çocuklarda dilin anlatım gücünü fark etmelerini sağlama ve dil yetilerinin geliştirilmesinde önemlidir (Tunagür ve Kardaş, 2021).

Çocukların evreninde devamlı bir hareket, dönüşüm vardır. Bu durum çocukların yeniliğe açıklığı ve hayal gücü ile direkt ilişkilidir. Yapıtlardaki resimler çocuklar için estetik bir unsur olarak onların hareketli evreninin merkezi konumundadır. Ayrıca resimler aracılığıyla çocuk renk uyumunu kavrar; çizgi, biçim ve kompozisyon hakkında fikir yürüterek estetik algıları olumlu yönde etkilenir (Çılgın, 2006). Bu nedenle estetik olgunluğa erişmiş yazarların kitaplarını takip etmek önemlidir. Feridun Oral, Behiç Ak, Can Göknil, Fatih Erdoğan gibi isimler yazar olmalarıyla birlikte ressam olarak da adlarından söz ettiren isimlerdir (Ergün ve Çocuk, 2024). Çocuk kitaplarının hedeflerinden biri de çocuğa bir şeyleri öğretmenin yanında çocuğa duyarlık kazandırmaktır (Sever, 2013b). Duyguların ve zihinlerin sürekli kirlendiği, kötülüklerin ve olumsuz davranışların gitgide arttığı bu dünyada, çocuklara “duyarlıklar” kazandırma hedeflenmelidir (Sever, 2013a).

Aslan (2013)’a göre de duyarlık kendi kendine ve tesadüfi bir biçimde oluşmayan yetenektir. Çocuk yaşlarda nitelikli çocuk eserleriyle karşılaşan bireyler, eserlerdeki

duyarlılıkları içselleştirerek bu duyarlılıkları davranış şekline dönüştüren kişiler olur (Alemdar ve Süngü, 2017).

Duyarlık eğitimi, kişilerin iş ve eğitim çevresi içerisinde kendi düşüncelerini dile getirirken doğru anlaşılmayı, duygudaşlık yeteneği kazanmalarını, sorun ve çatışmaları farklı bakış açıları ile sağlayabilme gayesiyle verilen eğitimleri kapsamaktadır (Aslan, 2019). Duyarlı bir insan kendi yaşamından farklı olarak çevresinde yaşananlarla ilgilenip bunları umursayan, insanların yaşadıkları problemleri ve hisleri anlamlandıran, kötülöklere göz kapamayan, onlarla aynı duyguları paylaşan bunlara yönelik tepki geliştirip karşı gelen; insanları, tabiatı sağduyu ve alçakgönüllölökle benimseyen kişidir (Aslan, 2013).

Aslan (2013)'a göre duyarlık, kişinin yaşamının ve içinde bulunduğu çevrenin dışındaki durum ve olayları da dikkate alıp sezinleyip değerlendirebilmesidir. Duyarlık eğitiminin hedefi, çocuğun içinde bulunduğu gelişim dönemine ve yaşına dikkat ederek insani değerleri çeşitli konuları kurgulayarak çocukta o temayla ilgili duyarlık oluşturmaktır (Alemdar ve Süngü, 2017). Binyazar (1996) duyarlık eğitiminden mahrum bırakılmış bir çocuğun, anlayış becerisinden yoksun ve duygudaşlık becerisi gelişmemiş bir bireye dönüşeceğini belirtir.

Nitelikli çocuk edebiyatı eserleriyle karşılaşan çocukta pek çok duyarlığa yönelik bilinç oluşacağı düşünülmektedir. Yazar Can Göknil'in birbirinden farklı duyarlıklara yer veren anlatımıyla kaleme aldığı çocuk kitapları bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.

Araştırmanın Problemi

İçinde yaşadığımız toplumlarda modern yaşamla birlikte bireyler kendilerini bir karmaşanın içinde bulmaktadır. Buna bağlı olarak da çevrelerinde meydana gelen olay ve durumları algılamakta ve tepki vermekte duyarsızlaşmaktadır. Bireylerin çevrelerinde olup bitenle ilgilenmeyip umursamaz tavır edinmeleri, sağlıklı topluluklarda kabul edilemez bir durumdur (Torun, 1997). Aynı anda pek çok olumlu ve özellikle olumsuz durumun içinde yer alan bireyin de olaylara karşı duyarsızlaştığı düşünülmektedir.

Hislerin, fikirlerin süratle kirlendiği, şiddet ve türevlerinin git gide yaygınlaştığı bu dünyada, çocuklara insanca “duyarlıklar” edindirebilmek çok önemli bir gaye olarak dikkate alınmalıdır (Sever, 2013a). Sağlıklı bir toplum yapısı oluşturulması, duyarlılığı gelişmiş bireylerin varlığıyla mümkündür. Bu nedenle çocukları, nitelikli edebi yapıtlarla

tanıştırarak duyarlık bilinci kazandırılmalıdır. Çocuk edebiyatının zenginliği aracılığıyla nitelikli eserlerle tanışmış çocukların duyarlılığının yüksek ve toplum bilincinin gelişmiş olması bilinen bir gerçektir (Evsen, 2019).

Bir çocuğa, yaşamına yön verecek sürprizini sunarken avuçlarında anlam bulacak olan yapıtın hem nitelik hem nicelik olarak özenle hazırlanmış olması gerekir. Kitaplar çocukların zihinsel, fiziksel, psikolojik ve duygusal gelişimlerini olumlu etkileyecek özelliklerle donatılmalıdır (Adıgüzel ve Süslü, 2017).

Çocuğa, çocuğun okuduğunda hayatla benzerlik gösterecek özelliklere sahip çocuk edebiyatı yapıtları okutulmalıdır (Alemdar ve Süngü, 2017). Sever (2012)'e göre çocukların bir yapıttaki kahramanların yaşadıklarını anlamlandırabilmesi için kahramanların başından geçenlerle bir bağ kurarak duygudaşlık yaşaması gerekir.

Türkçe derslerinin bireylere olumlu davranışlar kazandırmada önemli bir yeri vardır. Türkçe dersi okullarda en fazla ders saati olan dersler arasındadır. Türkçe derslerinde çocuklar dilin evrenine girer. Çocukların okuma, yazma, konuşma, dinleme gibi temel dil becerileri gelişir. Bu süreçte çocuklar edebi eserlerle tanışır ve onları benimser. Bu da içinde yaşanılan toplumun dinamiklerinin öğrenilip yaşatılmasını sağlar. Duyarlıklar açısından zengin ileti bulunan metinler, çocuklara sunulduğunda duyarlıkların korunmasında ve yaşamasında etkin bir rol oynayabilir. Metinde işlenen duyarlıklar sayesinde çocuklar, daha kolay öğrenebilir. Bu sayede özümstedikleri duyarlıklarla çocuklar, toplumda milli ve manevi değerlerin devam etmesine önemli katkılar sunabilir. Çocuk edebiyatı ve duyarlık arasındaki kuvvetli bağın yaşamımızı etkilemesi su götürmez bir gerçektir. Buradan hareketle bu araştırmada da insan hayatını bu denli etkileyen duyarlık ve çocuk edebiyatı arasındaki güçlü ilişkiden yola çıkarak Can Göknil'in çocuk kitaplarında yer alan duyarlıkların ne ölçüde bulunduğuna yönelik cevap aranmıştır.

Bu araştırmanın esas problemi 'Can Göknil'in çocuk kitaplarında (Hatıraları Saklama Sandığı, Kirpi Masalı, Kardeşim, Kuyruksuz, Deniz Masalı, Babasının Başka Evi Var, Keçeci Bayram ve Anka Kuşu, Renkli Öcüler, Gülfidan Çiftlikte, Beni Annem Yavruladı, Komşu, Çatlak Hasan, Gökyüzü Sirki, Dev Tavşan, Ormandaki Arkadaş, Mandolin Çalan Pangolin, Kokuşuk Arkadaş, Deniz Kokusu, Göz ve Söz, Can'lı Yolculuk.) hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?' şeklinde belirlenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Can Göknil'in çocuk kitapları; çocuk edebiyatı çerçevesinde tespit edilen duyarlık eğitimi açısından nitelikli ve güncel bir çocuk edebiyatı yazarı olarak katkı sunmaktadır. Bu araştırmanın amacı Can Göknil'in çocuk kitaplarında yer alan duyarlık ile ilgili iletileri tespit etmektir.

Araştırmanın Önemi

Çocuk edebiyatının temelini çocuk oluşturur. Çocuk resmi denildiğinde çocukların yaptığı resimler akıllarda beliriyorsa çocuk edebiyatından bahsedildiğinde de öncelikle çocuklar tarafından oluşturulmuş edebiyat akla gelmelidir (Nas, 2004).

Duyarlık eğitiminin içinde yer aldığı çocuk edebiyatına yönelik araştırmaların son yıllarda arttığı gözlemlenmiştir. Çocuk kitaplarıyla çocukların aldığı eğitimi gerçekleştirmek ivedi bir yöntemdir (Yalçın ve Aytaş, 2005). Sever (2003)'e göre çocuk kitaplarında yer alan kahramanlar ve çocuklar arasında kuvvetli bir bağ vardır. Çocuk okuyucu, kendini kitap karakterinin yerine koyarak başkalarının yaşayabileceği olayları tanır. Sorunlar karşısında nasıl davranışlar sergileyeceğiyle ilgili ipuçları sahibi olur. Çocuk kitapları; çocukların hissel ve ruhsal yönden gereksinimlerinin karşılanmasında önemli bir etkiye sahiptir (Tanju, 2010). Duyarlı bir birey olunması için duyguların ve sanatın ağır bastığı edebiyat, etkili bir araçtır (Karakuş Tayşi, 2019).

Zaman içinde çocuk edebiyatı eserlerinin nicelik ve nitelik açısından artması sonucu çocuklar sık sık çeşitli kitaplarla karşı karşıya gelmektedir. Alan yazında duyarlık eğitimi, çeşitli yazarların çocuk kitapları ve romanları çerçevesinde ele alınmıştır. Literatürde Can Göknil'in çocuk kitaplarına yönelik duyarlık eğitiminin konulu yapılmış bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Can Göknil'in çocuklar açısından tercih edilen bir yazar olduğu düşünülürse yazarın yapıtlarının duyarlık eğitimi açısından ele alınmasının bir gereklilik olduğu düşünülmektedir. Buradan hareketle araştırmanın alan yazında bu eksikliği gidereceği tahmin edilmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, Can Göknil'in 20 adet çocuk kitabı ile sınırlı tutulmuştur. Can Göknil'in araştırmacı tarafından temin edilemeyen kitapları, bilmece kitapları ve sadece resimden oluşan kitapları araştırmaya dâhil edilmemiştir. Alan yazınında mevcut olan

araştırmalardan yola çıkararak uzman görüşüyle birlikte araştırmacı tarafından belirlenmiş 35 duyarlılık alt başlığı ile sınırlı tutulmuştur.

Varsayımlar

Araştırmacının belirlemiş olduğu duyarlılık alt kategorilerini incelediği ocuk kitaplarında güvenilir şekilde ortaya koyduğu varsayılmaktadır.

Tanımlar

ocuk: “1. Bebeklik ile erginlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız; yavru, bala, uşak, velet. 2. Soy bakımından oğul veya kız; yavru, bala, dl, evlat, zürriyet. 3. Genç erkek. 4. Büyükler arasında daha az yaşlı olan kişi. 5. Büyüklere yakışmayacak, daha çok küçüklerin yapabileceği gibi davranan kimse. 6. Belli bir işte yeteri kadar deneyimi ve yeteneği olmayan kimse.” (TDK, 2023: 860) şeklinde tanımlanmaktadır.

Edebiyat: Edebî eserleri inceleyen bir bilim dalının ismidir (Macit, Soldan, 2004).

ocuk Edebiyatı: Çocuklar için yazılmış tüm yapıtlar için ortak addır. ocuk edebiyatı, ergenliğe girinceye kadar olan okul veya okul öncesi çocuklar için sunulan ürünler için geçerli kavramdır. (Kaminski, 2009)

Duyarlılık: Püsküllüoğlu (2005) dış etkilere karşı duyarlı olma hli biçiminde tanımlar.

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇOCUK EDEBİYATINDA DUYARLIK VE DUYARLIK EĞİTİMİ: KAVRAMSAL VE KURAMSAL BİR ÇERÇEVE

1.1. ÇOCUK KAVRAMI

Çocuk edebiyatına dâhil olan yapıtlar incelenirken çocuk kavramının da incelenmesi taşımaktadır. Çocuğu tek bir tanıma sığdırmak zordur. Çocuk kavramı toplumdaki zamana bağlı farklar gösterir.

Önceki zamanlarda çocuğun tanımının erişkinler tarafından yapıldığı bu açıklamanın erişkinliğin zıttına bir tanımlama olduğu, çocukların olgunluğa erişmemiş, eğitimle karşılaşmamış, şekillenmemiş oldukları belirtilir (Akbaş ve Topçuoğlu, 2009). René Descartes'ın akıl ve insan vücudunun farklılıklarına dair ikilem içeren fikri ise akademik çalışmaların önünü açmış ve ulaşılan sonuçlar günümüzdeki çocukluk kavramının ilk sağlam temellerini atılmasını sağlamıştır (Bloom, 2004).

Toplumsal hayat çerçevesinde bireylerin kendilerine ve çevreye olan davranışlarının toplumdaki kültürel özelliklerden ötürü farklılık gösterdiği gibi, çocukluk tanımı da farklılık göstermektedir. Bu sebeple çocuğu tanımlayacak evrensel bir tanım yapmak mümkün değildir (Öktem, 2012). Çocuk tanımı yaparken biyolojik ve çevresel faktörler temel alınarak hukuka uygun yapılması için gayret gösterilmesi doğru olacaktır (Kök, 2002).

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre kişi on sekiz yaşına gelene kadar çocuk sayılır (Şirin, 2011).

Çocuk kavramı için yaşının vermiş olduğu küçüklük sebebiyle sorumluluktan kaçınan küçük insan şeklinde söz edilmektedir (Çelik, 2005; Reid, 2011).

Geçmişten günümüze pek çok insan, hayatını ve değerli vaktini çocukluğun keşfedilmesine harcamıştır. Çocuğun biyolojik, sosyolojik, bilişsel, etik gelişiminin incelenmesi sonucu çocuğun eğitimi ve gelişimi herkes tarafından amaç hâline getirilmiştir (Yapıcı, 2004).

19. yüzyılın düşünce tarzıyla aslında çocukların biz büyüklerin kopyası olmadığı kanısına varılmıştır (Çavuşoğlu, 2013). Çocuk, içinde yaşadığı sosyal çevrede edilebilir ancak eğitilirse topluma katkıda bulunabilecek bireyler hâline gelir (Corsaro, 1997).

20. yüzyılda ise dünyaca ünlü öncü isimlerin başında gelen Mustafa Kemal Atatürk iyi bir lider olmasının yanında çocuklara karşı derin sevgi ve merhamet sahibidir. "Çocuk" kelimesine değer veren Atatürk, bu kelimedede bir hayat, sevecenlik bulmuş olacak ki kaç yaşlarında olurlarsa olsunlar sevdiği kişilere "çocuk" diye hitap etmiştir (Çolak, 2006). Atatürk'ün manevi çocukları da bulunmaktadır. Halkına bu konuda örnek teşkil etmiştir. Buradan da çocuklara verdiği değer görülmektedir. Manevi evlatlarını kendi öz çocukları gibi kollamış, eğitimlerini desteklemiş, vatana yararlı insanlar olacak şekilde yetiştirmiştir (Çağlayan, 2012).

Çocuk edebiyatı, çocukların karşılaşabileceği problemlerde asıl vasıta değildir ancak yol göstericidir (Turan, 2005).

1.2. EDEBİYAT

Edebiyat: Olay, fikir, his ve hayalleri dil vasıtasıyla yazılı veya sözlü olarak aktarma sanatıdır (TDK, 2011).

Moran (2009) hislerin ve yaşantıların dille aktarılması olarak edebiyatı tanımlar. Şirin (1998) ise insanın ruh hâlini ve çevresinde olan biteni dil vasıtasıyla ilişkilendirebilme ürünü olarak görür. Edebiyat, estetik zevki geliştirir. Okurun estetik zevk almasını sağlayan bir üründür (Sever, 2013a).

Kavcar (1999)'a göre edebiyat; devirler süresinde insanın duygularını, fikirlerini, yaptıklarını en zengin ve etkili olarak ortaya koyan sanattır. İnsan, güzellik zevkine sahip, fikirler üreten ve bunları paylaşan canlıdır. İnsanlar ilk zamanlardan itibaren bu gereksinimlerine bağlı olarak sanata yönelmiştir. En çağdışı toplumlarda bile sanatsal faaliyetlere rastlanabilir. İnsanın doğumuyla insanda var olan estetik algılar sanatın gereksinim olduğunu ortaya koymuştur.

Edebiyat; insanın, sıradan yaşamında denk gelebileceğinden daha fazla deneyime, mutluluğa, kedere, farklı pencerelerden en duru şekilde iletebilecek bir sanat dalıdır. Sanat ve sanatçı bireye farklı yaşamları yalnızca sunmaz, o yaşamda yer alan his ve düşünceleri de yansıtır (Karakuş Tayşi, 2019). Sanat, insana farklı evrenler sunar. Kavcar (1999) toplumundakilerin hasretlerini, gereksinimlerini en iyi bilen sanatkârların, duyarlığı, fikir üretme tarzı ve fikri ifade etme ile dikkat çektiğini ve diğer kişilerden ayrıldığını dile getirir.

Geniş anlamda edebiyat iletilen ifadedir. Dar bağlamda ise estetik yazılardır. İnsan fikirlerini, hislerini dil vasıtasıyla karşı taraflara kendince iletir. Bu iletme şekli insandan insana değişir (Meriç, 2015).

Edebiyat, Sever (2003)'e göre insanı dil vasıtasıyla deneyimlemeyeceği yaşantıların içine alır. Yaşamda her zaman karşımıza çıkan his ve fikirler, dille en iyi şekilde aktarılır. Hayatı yaparak, yaşayarak öğrenen okur, gerçek olmayan dünyada gerçekçi yaşantılarla karşılaşır. İnsana; yaşantı farklılıkları sunar. Diğer insanları ve hayatı tanımaya yardımcı olur.

Edebiyat sayesinde dilin sanatçı elinde nasıl şekil aldığını okurlar görür, farklı yazılarda aynı kelimelerin farklı anlamlar kazandığını bilirler. Edebiyat sadece fikirleri değiştirmez aynı zamanda yüreklerde yer alan duyguları da değiştirebilecek kuvvete sahiptir (Rasinski ve Padak, 1990).

Edebiyat yapıtları, dile bağlı sanat yapıtlarıdır (Gadamer, 2002). Dile dayalı yapıtlar yazıya geçirilme durumuyla değerlendirilir. Bir edebiyat yapıtı yazılmış olmalıdır. Bu duruma karşılık günlük konuşmadaki doğallık sözcüklerin derinliklerinde yer bulamamaktadır. Buradan hareketle yazılı eserlerin ne olduğuna, yazılı eserin bağlamı ve sözlü ve yazılı dilin farkına bakılmalıdır.

Sanat insanlığı ve medeniyeti geliştirir (Aslan, 2013). İnsanda güzel hislerin ve sevginin kazandırılmasını sağlayarak duyarlık bilincinin oluşmasını sağlar. Göktürk (1998: 44)'e göre sanatsız toplumlar ümitsizdir, umuda karşı duyarlıktan yoksundur. Edebiyat insanda güzel hislerin oluşmasına ve duyarlık kazanmada yardımcı olur.

Özdemir (2016)'e göre alıntılar edebiyatı meydana getirir. Yazıya geçirilmiş güzel olan, yaratıcılık barındıran sanattır. Özdemir (1994)'in tabiriyle edebiyat; fikirsel yaratıların en kuvvetlilerindedir. Edebiyat; hayatın anlamlı olmasını sağlayan, sevgiyi, iyiliği ve güzelliği etkinleştirerek dünyayı daha iyi kılacak hasretin sonucudur. Çotuksöken (2003)'e göre edebiyat, insana dil bilinci kazandırır.

Edebiyat çocuklara yeni pencereler sunar (Hefflin ve Barksdale-Ladd, 2001). Edebiyatın bir diğer işlevi de eğitiliktir. Bir milletin yaşam tarzını içinde yer veren sanattır. Edebiyat sayesinde insanlar eğitilir ve o yönde biçim alır (Tetenbaum ve Pearson). Çocuklar edebiyat vasıtasıyla farklı olay ve durumlarla karşılaşabilir bunun sonucunda da gelişme sağlar.

1.3. ÇOCUK EDEBİYATI

Okuma, insanın yaşama farklı pencerelerden bakmasını sağlayan ve onun dünyasını genişleten ciddi bir iştir. Okuma insana yaşamdan keyif alma, bilgilendirme, yaşamı bilme gibi olanaklar verir (Oğuzkan, 2001). Bu fırsatlardan yararlanmak için kişinin okumayı hayat felsefesi hâline getirmesi, fikirler üreterek, bilgilerin kavranmasını amaçlayarak okuma kültürü barındırması gerekmektedir (Sever, 2013a). Bu kültür sayesinde bireyler, deneyimleyemedikleri olaylarda bile fikir edinmekte ve deneyim sağlamaktadır. Okuyan insan fikirler üretmekte, irdelemekte ve problemlere çözüm bulabilme konusunda da ustalaşmaktadır (Karagöz, 2019). Kişilerde okuma yetisi oluşturabilmek için ilk olarak edebiyatın kendisinden faydalanmak gerekmektedir.

Çocuk edebiyatının iki ana ögesi edebiyat ve çocuktur (Şirin, 2007).

Çocuk tanımı etimoloji sözlüğünde şöyledir: halk ağzında bala, bebek, bızdık, çağa, velet şeklindedir (Eren, 1999). Edebiyat ise olay, fikir, his ve imgelerin bireylerde güzel hisleri ortaya çıkaracak şekilde dil vasıtasıyla sözlü veya yazılı anlatımı hedefleyen sanattır (Püsküllüoğlu, 2009).

Edebiyat sayesinde insanlar güzel zamanları değerlendirir, eğlenirler, ruhlarına ferahlık gelir. Edebiyat, kişilerin kendini göstermesinde, hayatın ciddi ve hüznü zamanlarında önemli bir sorumluluk üstlenir. Çocukların yaşamı ciddiye almasında ve yaşama yollarını keşfetmesinde rehber görevi vardır. Adeta kişiye ve yaşama yol gösterir. Edebiyat, anadilin gelişimini sağlar (Oğuzkan, 2001).

Çocuk edebiyatı çocuklara ait edebiyat var etme fikrinden hareketle; çocuklar için ele alınan yapıtların genel olarak isimlendirilmesidir. Edebiyat ile çocuk edebiyatı arasındaki ayırım, çocuk edebiyatı yapıtlarındaki üslup, konu, tema, içerikteki duruluk ile içtenlik ayırımıdır. Çocuklar yetişkin bireylerden farklı okur, düşünür. Çocuk gerçekliği ise çocuğun evreninde kendine ait dil, konu, davranışsal sorunları ve duyarlılıkları yansıtır (Şirin, 2007). Çocuk edebiyatı ile ilgili pek çok tanım yapılmıştır.

Oğuzkan (2013)'a göre ise çocuk edebiyatı, yaş itibarıyla küçük olan kişilerin kendi anlayış dünyasına yönelik sözlü ve yazılı yapıtları içerir. Çocuklar için yazılan farklı yazı türlerinin, büyükler için yazılan eserlerdeki gibi estetik ve etkileyici yazılmaları beklenir.

Çocuk edebiyatı; çocukta dilsel gelişime ve çocuğun kapasitesine olumlu etki sağlayan, çocuğun gereksinimleriyle ilgilenen bir yöntem ile ona yaşama ve kişilere dair sahicilikleri sanat seviyesi etkin dil ve göz işaretleriyle veren, çocukların duygu ve düşünce evreninde etkiler oluşturan yapıtların genel adıdır (Sever, 2007).

Çocuk edebiyatı, çocuklar için kaleme alınmış yapıtlar veya çocuk gerçekliğinde kaleme alınmış, çocuğun düş dünyasına hitap eden yapıtlardan meydana gelen edebiyattır (Bilkan, 2005). Çocuk edebiyatının merkezinde çocuk ve çocukluk vardır. Çocukta okumanın alışkanlık hâline geldiği, çocuğun gelişimine katkıda bulunan, onu ileriye dönük duyarlı kişi olmasını hedefleyen geçiş dönemi edebiyatına çocuk edebiyatı denir (Şirin, 2007).

Çocuk edebiyatının ortaya çıkmasının sebebi, çocuk gerçekliklerinin, sezinleme biçiminin, yaşamı kavrama şeklinin yetişkin kişilerden daha farklı olmasıdır. Çocuk değişik duyarlılık ve sembollerle yaşamı kavradığı, çevresine farklı bir pencereden baktığı için çocuğa göre bir dille ele alınan eserlere de ihtiyaç duyar. Çocuğu özel hissettiren bu edebiyatın farklı özellikleri de vardır (Dilidüzgün, 2004).

Çocuklar için kitap kaleme almak, çocuğun özelliklerini dikkate almanın yanında poetik olmayı da sağlamaktadır. Bu yazarlık şeklinin temeli olan “çocuğa görelilik” özelliğini dikkate almak gerekmektedir (Şirin, 2007).

Çocuğa görelilik, olması gerektiği gibi ilerlemenin ortaya çıkardığı, çocuklara özel edebiyat fikri, çocuğa uygun bir edebiyat ortaya çıkarması için yeniliğe kapalı olmayan bir bakışı meydana getirir. Çocuğa ait olan edebiyat düşüncesi, çocuk edebiyatıyla ilgili çalışmaları süratlendirir. Çocuk düşüncesi, çocuğa dışarıdan bakan bir gözle, içerden bir bakış oluşmasının temelini oluşturur. Çocuğun, yetişkinlerin evreninden farklı eğilimlerinin olduğunun bilinmesi, çocuğa dair değerlerin fark edilmesini sağlar. Çağımızda çocuk psikolojisi ile ilgili yapılan araştırmalar ve çıkan bilimsel sonuçlar çocuğun yeniden keşfine olanak verir. Böylelikle çocuk edebiyatı pek çok araştırmacının radarına girmiştir (Şirin, 1994).

Şirin (1994)’e göre çocuk, yalnızca kendi için kaleme alınan yapıtı okumaz. Büyükler için ele alınan yapıtları da okuyabilir. Çocuk edebiyatı, edebiyatın içerisinde var olan en zarif yazma biçimidir. Her yaş okur tarafından okunan, okurların ilgisini üzerinde barındıran, üslup ve şekil olarak çocuğa göre oluşturulan yeni bir çeşittir. Çocuk

edebiyatı hem çocuklara hitap eder hem de büyüklerin çocukluklarına hitap eder. İçlerinde barınan çocukluk, yetişkinleri çocuk edebiyatının amaçlanan kişiler listesine alır. Çocuk edebiyatının bazı işlevleri vardır. Sever' e göre çocuklar için edebiyat:

1. Estetik duygusunu harekete geçirir.

2. Eğlendirirken öğretmeyi hedefler.

3. Çocuğun his ve fikir evrenini dilsel ve görsel mesajlarla geliştirir (Sever, 2003).

Çocuk edebiyatının çeşitli sorumluluk ve hedefleri vardır.

Çocukların okuma alışkanlığı edinmesi için edebi zevk almaları gerekmektedir. Sonrasında kitap okumak, güzel vakitler elde edecek olma fikriyle daha önemli yer edinecektir. Çocuk, zamanla kitap okumaktan zevk duyacağı için çocuk edebiyatının amacını eğlendirmenin daha ilerisine götürmek gerekir (Huck, 2001).

Her çocuğun okuduğu yapıttan alacağı ders farklıdır (Hunt, 1999). Çocuklar ihtiyaçlarını karşılamalı, kendilerine iyi gelecek şeyleri bilmeli ve bunlara hizmet eden kitap okuma hedefi oluşturmalıdır.

Edebi eserler, çocukların hayal gücünü geliştirmeli ve yaşadıkları problemlere çözüm üretmeleri için yol göstermelidir (Huck, 2001).

Edebiyat; sanatçının kabiliyeti, zevki ve yaratıcılığıyla var olan, kurmaca evrende olmasına rağmen inandırıcılığı ile okurları etkileyen sanat çeşididir (Aslan, 2019). Bu sanat dalının pek çok hedefi vardır. Demiryürek (2009)'e göre ilk hedefi dili sevdirmektir. Ama edebiyatın amacı okurlarına yalnızca dil bilinci kazandırmak değildir. Edebiyat milli duyarlıklarını fark eden, etrafına da bunları fark ettiren bilinçli insanlar yetiştirmeyi de hedeflemektedir. Bu edebi yapıtlar vatanımızda Tanzimat Dönemi'ne kadar yalnızca büyüklere seslenmekteydi. Ama çocukların farklı bir yaşam dünyasının varlığının kabullenilmesiyle çocuklara ait edebiyatın meydana çıkması zorunlu olmuştur (Karakoç, 2014).

Edebiyat; çocuğa farklı yaşamları sunarak insanları tanıma, yaşamı bilme ve bu sayede sosyal çevresini devamlı geliştirme olanağı sunan güzel bir sanattır (Sever, 2013a). Edebiyat sayesinde çocuk, küçük yaşlardan itibaren kendini edebiyat vasıtasıyla anlatır (Şimşek, 2012).

Çocuklar ve gençler için ele alınan yapıtlar, onlara yazmak için bilinç aşıl原因an en temel vasıtalarlardır. Eğer yapıt yetkinse, çocuklara kitaplarla karşı karşıya gelebilme ve onları mukayese edebilme imkânı verir (Dilidüzgün, 2004). Çocuk edebiyatının en temel işlevi, çocuklara okuma kültürü kazandırmaktır. Çocuk edebiyatı eserleri, çocuklara okuma alışkanlığı kazandırır ve onları yetkin yapıtlara yönlendirir (Sever, 2012).

Çocuk edebiyatı çocukların hoş vakit geçirmesini sağlamalı, yetkin eserler de sunmalıdır. Dilidüzgün (2004) çocuk edebiyatının, çocuğun düşünce ve kişilik gelişimini desteklemesi gerektiğini vurgular. Çocuk edebiyatı çocuğa farklı bakış açıları sunmalı, onun problemlerine çözüm üretmeli, evrenini aydınlatmalı, ona farklı pencereler göstermeli ve düş kurma becerisini geliştirmelidir. Çocuklar için yazılan yapıtlar çocuğa sanat ve edebi zevk uyandırmalı, okuma alışkanlığı edinmelerine katkı sunmalıdır. Çünkü çocuk edebiyatı, çocuklar için geçiş edebiyatıdır.

Çocuk edebiyatının başlıca amaçları, dil bilinci ve sevgisi oluşturmak, eğlendirirken dilin inceliklerini ve zenginliklerini sezdirmek, sosyal yaşama hazırlamak, ufku geliştirmek, dil becerilerini desteklemek, hoş vakit geçirtmek vb. şekilde sıralanabilir (Şimşek, 2014).

Çocuk edebiyatı bu hedefler olduğu müddetçe devamlılığını sürdürecektir. Buradan hareketle çocuk edebiyatı ile ilgili yapılmış çeşitli tanımlar bulunmaktadır. Sonuç olarak Temizyürek (2016)'e göre çocuğun düş evrenine yönelik, yetkin, güzellik algısı barındıran, sözcük dağarcığına uygun, ana dilini geliştirebilecek nitelikte, milli ve evrensel duyarlılığı barındıran, psiko-sosyal gelişimini destekleyen, hoşuna giderek dinlediği / okuduğu, yazılı ve sözlü edebiyat ürünleri “çocuk edebiyatı” açıklamalarının içinde yer alır (Temizyürek, 2016). Bu tanımlardan hareketle, yalnızca çocuğa değil, çocukluğa da seslenen, insani duyarlıkları var eden ve birey olmanın her boyutunu çocuğa sezdiren, çocuğu yaşama hazırlayan, çocuğun sosyal gelişimine, karakterine ve diline zenginlikler katabilen edebiyata, çocuk edebiyatı denir.

Edebiyatın çocuğa farklı yaşamları sunarak insanları tanıma, yaşamı bilme ve bu sayede sosyal çevresini devamlı geliştirme olanağı sunan güzel bir sanat olduğunu belirtir (Sever, 2013a). Çocuk küçük yaşlardan itibaren kendini edebiyat vasıtasıyla anlar ve anlatır (Şimşek, 2012).

Çocuk kitapları, çocukların gelişim özellikleri dikkate alınarak kaleme alınan, fikir üretme ve sorgulama yeteneğini kuvvetlendiren, çocuğun dil kabiliyetini geliştiren, eserlerde yer verilen görsellerle çocuğa güzellik duygusunu yaşatan yapıtlardır.

Sever (2003)'e göre çocuk kitapları şu özellikleri taşımalıdır:

- Kitaplarda çocuğun anlayabileceği dil kullanılmalıdır.
- Sanatçı çocuk dünyasına girebilmelidir.
- Çocuk kitapları psikolojik gelişimle birlikte dil gelişimi için de desteklemektedir.

Kişi kendini ifade etmede kitaplardan yararlanabilir. Türkçenin güzellikleri çocuklara sezdirilmelidir.

- Çocuk kitaplarının temasıyla içinde olan resimler arasında bütünlük olmalıdır.
- Kitaplar çocuklara yaşamı sevdirmelidir.
- Kitabın içi kadar dışı da önemlidir. Çocuklar için ilgi çeken dış kapaklara yer verilmesi gerekir.
- Çocuk kitapları öğreticilik esasına dayanan kitaplar değildir. Bu edebi kitaplar çocukların yaşamı sezinlemesiyle var olan, çocuğa dokunan eserlerdir. Çocuk kitaplarının sahip olması gereken bazı içerik ve biçim özellikleri bulunmaktadır. Bir çocuk kitabının olmazsa olmaz dış yapı (biçimsel) ölçütler şu şekildedir:

• **Büyüklik:** Çocuklar değişik büyüklükteki eserlere ilgi duymaktadırlar. (Oğuzkan, 2001). Bu büyüklükler çocuğun taşımakta zorlanmayacağı şekilde olması gerekir (Şimşek, 2012).

• **Harfler:** Çocuk kitaplarında kullanılan harfler çocuğa uygun ve 12-36 punto arasında değişmektedir (Şimşek, 2012).

• **Kapak ve Cilt:** Çocuklar kitapların ilk olarak kapağıyla etkileşime girerler. Bu nedenle kapaklar çocukların dikkatini uyandıracak biçimde tasarlanmalıdır (Şimşek, 2016). Kapak tasarımında çocuğun uzun süre kitabı saklayabilmesi için sağlam olması oldukça önemlidir (Oğuzkan, 2001).

• **Kâğıt:** Yırılmaması için dayanıklı ve mat kâğıt tercih edilir (Oğuzkan, 2001).

• **Resimler:** Sever (2003)'e göre çocuk kitaplarında resimler oldukça önemli öğelerdir. Çocuk, çocuk kitabındaki metni resimlerle birlikte somutlaştırır. Resimlerden

hareketle çocuk farklı şekilde metni yorumlayıp düş gücünü kuvvetlendirir. Çocukların yaratıcılıklarının gelişmesine de katkıda bulunan resimler hazırlanırken çocuğa görelilik ilkesi benimsenmelidir (Şimşek, 2012).

- Sayfa düzeni: Normal kitaplara göre daha fazla boşluk bırakılmalı ve daha az kelimeye bir sayfada yer verilmelidir (Oğuzkan, 2001).

Bir çocuk kitabında bulunması gereken içyapı (içerik) kıstaslar şöyledir:

- Tema: Bir yapıttan çıkardığımız temel düşüncedir (Yalçın ve Aytaş, 2016). Tema, yetişkin ya da çocuk yapıtında açık bir biçimde ortaya konmalı ve herkes aynı sonuca ulaşabilmelidir (Oğuzkan, 2001).

- Konu: Konu ve tema ilişkisi kuvvetli olmalıdır. Tema ve konu arasındaki bağ az olursa çocuklar bu eserlerden tam anlamıyla faydalanamazlar (Oğuzkan, 2001). Çocuk kitaplarında konular çocukların yaşamlarıyla paralel olmalıdır (Yalçın ve Aytaş, 2016). Çocuk kitaplarında ele alınacak konular Sever (2003)'e göre çocukların ilgi ve gereksinimlerine yönelik olmalı ve de çocuklarda barış, arkadaşlık gibi duyarlılığın yerleşmesine katkı sağlayabilmelidir.

- Kahraman: Okurlar, kahramanlar vasıtasıyla kişilerin başından geçebilecek olayları tanır. Problemlerle karşılaştıklarında takınacağı tavır ya da davranışlara ilişkin ipuçları edinir. (Sever, 2003). Çocuğun kitaba çekilmesi için karakterlerin çocuğa uygun olması gerekir. Bu durum çocuğun kitaptaki karakterle özdeşleşmesini sağlar (Şimşek, 2012). Oğuzkan (2001) da eserlerin hoşça gitmesinde karakterlerin çocuk seçilmesinin önemli bir etken olduğunu vurgulamaktadır. Çocuk kitaplarında aşırı karakter kullanımından kaçınılmalıdır (Yalçın ve Aytaş, 2016; Oğuzkan, 2001).

- Üslup ve Dil: Yazara aittir, özgündür. Hedef kitle dikkate alınarak eser kaleme alınmalıdır (Oğuzkan, 2001). Sever (2003)'e göre çocuk kitaplarını özgün kılan dil ve üsluptur. Çocuk kitaplarında duru dil kullanılmalıdır. Anlam karmaşası yaşamayacağı, gelişimine uygun kelime kullanmak önemlidir. Çağrışım yoluyla anlamına ulaşılabilecek kelimelere de zaman zaman yer verilmeli ve çocuğun kelime dağarcığı geliştirilmelidir (Şimşek, 2012; Yalçın ve Aytaş, 2016).

• Plan: Yapıtı düzenli bir biçimde ortaya çıkarmak amacıyla yapılan tasarlamadır (Oğuzkan, 2001). Yalçın ve Aytaş (2016) çocuk kitaplarında plan yapılırken olaylar, dil ve karakterler arasında belli bir kurgu olmalı çocuğun anlam karmaşası önlenmelidir.

1.4. DUYARLIK

TDK (2011) duyarlık kavramını “Duyarlı olma durumu, duygunluk, duyarlık, hassaslık” şeklinde açıklamaktadır. Duyarlık bireyin özü dışında meydana gelen durumlarla ilgilenmesi, bunları dikkate alması, sezmesi ve duygudaşlık kurmasıdır (Aslan, 2013). Duyarlık, insanların toplumu ilgilendiren olaylar karşısında sorumluluk olarak müdahale etmeye çalışmasıdır (Sarıçam, 2021).

Duyarlık, pozitif anlamda birinde bir şey yapma isteğini uyandırma öncesi ve esnasındaki duygulardır (Banos, 2006). İnsan olmanın gerekliliği olarak toplumla mütemadiyen etkileşim içinde olmaktır. Bireyi toplumdaki ayrı düşünmek imkânsızdır, insan yaşadığı çevrenin içinde yer alan bir parçadır. Bu durum etrafımızda olan bitene duyarlı olmamızı sağlamaktadır. Buradan hareketle çocuklarda duyarlıkla ilgili bilinçlendirmek önemlidir (Keskin ve Öğretici, 2013).

Duyarlık, bireyin olaylara veya durumlara karşı hissettikleri ve takındığı tavrı içine almaktadır (Snodgrass, vd., 1998). Yaşadığımız çevrede insanların ‘özgür insan’ tutumu sonucu duyarlık önem teşkil etmektedir. Duyarlığın gelişmesi devamlı olumlu anlamda ilerleyen sürece bağlıdır. Duyarlığın kalıcı hâle gelmesi için de kavramın bireylerle çok küçük yaşlarda karşı karşıya gelmesi gerekir. Çocuk edebiyatı eserlerinde devamlı aynı temalara öğretici şekilde yer veren eserler, çocuğa duyarlık katmada bir fayda teşkil etmeyecektir (Etoğlu Kibris, 2019).

İçinde yaşadığımız toplumlarda modern yaşamla birlikte bireyler kendilerini bir karmaşanın içinde bulmaktadır. Buna bağlı olarak da çevrelerinde meydana gelen olay ve durumları algılayabilmekte ve tepki vermede duyarsızlaşabilmektedir. Bireylerin çevrelerinde olup bitenle ilgilenmeyip umursamaz tavır edinmeleri sağlıklı topluluklarda kabul edilemez bir gerçektir (Torun, 1997).

Öğretmenler ve öğrenciler arasında normal olarak kültürel birikim farklılıkları mevcuttur. Bu durum öğretmenlerin öğrencilere kültürlerarası duyarlılığı kazandırmayı gerekli kılmıştır (Fretheim, 2007). Toplum farklı bireylerden oluşur, farklılık eğitiminin diğer tabiri duyarlık eğitimidir. Duyarlı bireylerin topluma en büyük katkıları çevre

problemlerini ve toplumsal sorunları önleyebilmektir. Geçmiş, gelecek nesillere iletilirken büyüklere saygı çevresinde öğretilmektedir (Özkan, 2019).

1.4.1. Duyarlık Eğitimi

Duyarlık eğitimi insanların çalışma ve eğitim çevrelerinde düşüncelerini dile getirirken birbirlerini doğru anlamalarını, duygudaşlık sayesinde problem ve çatışmaları farklı yollarla ivedi şekilde çözmeyi amaçlayan eğitimleri kapsar (Aslan, 2019).

Edebiyatın değerler eğitimi kazandırmadaki yeri yadsınamaz. Edebiyat var oluşuyla değerlere diğer alanlardan daha yakındır. Değerler asıl olarak yürek ve vicdanla meydana gelir. Edebi eserler insan hayatıyla doğrudan ilişkilidir. İnsanların dününü, bugününü, kimliklerini içinde barındıran estetik ürünlerdir (Aslan, 2013).

Hayata farklı pencerelerden bakma yetisi edindiren edebiyatın en temel işlevi bireye duyarlık kazandırmaktır (Binyazar, 2010).

Edebiyat ve duyarlık arasında sıkı bir bağ vardır. Yaşamı yalnızca teknoloji daha yaşanabilir kılmaz. Bireyleri daha iyiye, doğruya, güzele yaklaştırmaya; estetik duyguları da taban alarak toplumun ilerlemesini sağlama temel amacıdır. Yazarlar kitaplarında yer alan konulardan toplumun eksiklikleri ve yozlaşmaları ortaya koyar. Bunu yaparken dikte edici olarak değil sezgi yöntemi şeklinde okura yansıtır (Kavcar, 1999).

Duyarlık eğitiminde çocuk kitaplarından elbette faydalanılır ancak ele alınan çocuk kitaplarının belirli kriterlere sahip olması gerekir. Çocuklar için yazılan yapıtların estetik dil özelliklerine sahip olması; kitapların temasının ve biçiminin okuyucuda istek uyandırması, kitap karakterlerinin olumlu davranışlara sahip; insana ait özelliklere, sanata, çevreye ve topluma duyarlı bireyler yetiştirmesi gerekmektedir (Sever, 2002). Bu bağlamda çocuk eserlerinde tema insana, yaşama, doğaya kısacası çevreye karşı duyarlık edindirmek; çocukların evrensel değerler kazanmasını sağlamak bütün bunlar amaçlanırken de abartı duygu yoğunluğuna sürüklenmekten kaçınmak gerekir. Kitabın ele aldığı konu çocukların ilgisini çekmeli ve hayal gücünün sınırlarını genişletmelidir (Eryeşil, 2015).

Çocuk eserlerinin yegâne hedefi bilgileri dikte etme değil duyarlık kazandırma olmalıdır. Bu amaçla yazar yazmalı ve resimlemelidir. Sorgulayan, akıl ve duygu açısından dengeli, konuşabilen, bilime ve sanata saygısı olan, duyarlı insanların var

olması amaçlanmaktadır. Sadece öğreticilik yansıtılırsa çocuğun duyarlık gelişimine pek faydasından söz edilemez. Çocuk bu değerleri benimseyerek yansıtmalıdır (Sever, 2013a).

Duyarlık eğitimini çocuklara aşılama çocuk kitaplarının taşıması gereken bazı kriterler vardır. Yazar çocuğun anlayabileceği dilde eserini kaleme almalıdır. Bu şekilde dile dair duyarlık çocuğa daha doğru iletilir. Olumsuz kavramlar eserlerde yer alırken yazar bu kavramların olumsuzluğunu doğrudan vermek yerine hissettirmelidir. Çocuğun bilişsel ve duyuşsal açıdan gelişim seviyesi ve yaşı dikkate alınarak çocuk kitaplarında işlenmelidir. Karşıt kavramları kurgulayarak okuyuculara yansıtmalıdır. Çocuk eseri okuduğunda gerçek yaşamla bir bağ kurabilmelidir. Okuyucu kahramanlar üzerinden mesajları sezebilir (Alemdar ve Süngü, 2017).

1.4.2. Duyarlık Kategorileri

Kadına Duyarlık

Eserlerde kadınlara önem verilmeyen, pek üzerinde durulmayan, cinsel açıdan ele alan mesajlar yer bulmamalıdır (Sever, 2003). Bu sebeple günümüzün gerekliliği olarak kadının sunuluş biçimi önem arz etmektedir. Eserlerde, içinde yaşadığımız çevrede yer alan kadın ve erkeklere yer verilirken toplumun dayattığı rollerden uzak anlatım şekli tercih edilmelidir (Çer, 2017).

Özgürlüğe Duyarlık

Özgürlük kişinin bağımsızlığı olarak açıklanabilir (Erdoğan, 2000). Özgür olmayan kişinin, gelişimini istedik biçimde sürdürebilmesi imkânsızdır.

Sağlığa ve Sağlıklı Olmaya Duyarlık

Çocuk büyütmede ebeveynlere büyük roller düşer. Çocukların psikolojik ve fiziki olarak sağlıklı yetişebilmesi ve kendilerini tanımaları için ebeveynlerin bu mesuliyeti hakkıyla yerine getirmesi için çabalaması gerekmektedir. Kutlu (1995)'ya göre ebeveynlerin bu çabalarında dikte edici üsluptan uzak durmaları gerekmektedir.

Bilime ve Bilimsel Bilgiye Duyarlık

Bilim ve çocuk arasında bir benzerlik bulunmaktadır. Çocuk nasıl her konuda merakla soru sorup cevap arıyorsa bilim de bu şekilde pek çok konuya yaklaşır. (Driver

ve Easley, 1978). Güler ve Akman (2006)'a göre çocuk keşifte bulunmayı sevdiği düzeyde bilimsel duyarlılığı gelişebilir.

Sevgiye Duyarlık

Sevgi duygusu, çocuklarda doğumla başlar. Çocukta hep var olan bu his, çocuğuna ailesi tarafından geliştirilir (Kayadibi, 2002). Buradan hareketle çocuğun aile içerisinde, arkadaş çevresinde ve okuduğu eserlerde sevgi ile karşılanması gerekmektedir (Ulun, 2022).

Özverili Olmaya Duyarlık

Son yıllarda, özellikle uluslararası alan yazınında fedakârlığın ve insanların özverili olma eğiliminin iletişimi nasıl etkilediğiyle ilgili yapılan araştırmalar önem kazanmıştır (Stanley, vd., 2006). Özveri, ilişkinin iyiliği için kendi çıkarlarından vazgeçme olarak tanımlanmıştır (Van Lange, vd., 1997).

Yoksul İnsanlara Duyarlık

Fakir olarak nitelendirebileceğimiz bireyler ekonomik refahı düşük kimselerdir (Yörükoğlu, 1989). Kitaplarda sosyoekonomik düzeyi düşük olan kişilere yer verilip öğrencinin empatiyle yaklaşması sağlanabilir.

Paylaşmaya Duyarlık

Sosyal bir canlı olan insan hayatını sadece tek başına sağlıklı olarak sürdüremez. Etrafındaki kişilerle iletişim ve paylaşım hâlinde olması gerekmektedir (Uzun, 2023).

Hak, Hukuk, Adalete Duyarlık

Çeçen'e göre (1975: 96) adalet "hak ve hukukun gerçekleştirilmesi" olarak tanımlanmaktadır.

Dilsel Duyarlık

Sever (2003)'in vurguladığı gibi nitelikli çocuk kitapları estetik zevk barındıran ve dil yetilerini geliştiren eserler olmalıdır.

İnsana ve İnsanın Mutluluğuna Duyarlık

Mutluluk Kangal (2013)'a göre ise bireylerin yaşamdan hissettiği olumlu duygulardır.

Aşka ve Sevgiye Duyarlık

Sevgi, ‘‘İnsanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu; muhabbet.’’ (TDK, 2005: 1742). Aşk da birine ya da bir varlığa hissedilen aşırı sevgi ve bağlılık hissidir (Püsküllüoğlu, 2004).

Hayvanlara Duyarlık

Kaya (2007)’ya göre de insanlar çocuk yaşlardan itibaren hayvan sevgisi kazanmalıdır. Hayvanlara yönelik duyarlık kazanan, hayvanları koruyup kollayan bireyler yetiştirmek önemlidir.

Aile Bireyelerine Duyarlık

Aile, insan içinde bulunduğu olduğu en küçük toplumsal yapıdır (Sayın, 1990). Geçtan (1993)’a göre aile bireyleri arasında sevgi ve iletişim güçlü olduğu sürece çocuk olumlu kişilik edinir.

Barışa Duyarlık

Çocuklarda barışla ilgili olumlu düşünceler edindirilmesi önemlidir. Bu durum iyi bir barış eğitimi ile gerçekleştirilebilir. Çocuk edebiyatı; iletişimi kuvvetlendirmek ve barışa duyarlık edindirmek için iyi bir vasıtaadır (Aslan, 2014).

Toplumsal Normlara Duyarlık

Toplumsal kurallara uyan insanlar toplumda var olur (Doğan, 2000). Topluma muhtaç olan insanlar toplumda kendilerine daha kolay yer bulur.

Toplumsal Huzura Duyarlık

İnsanlar karar alırken diğer insanların yaşamını da olumlu veya olumsuz etkiler (Aslan, 2016a). Toplumsal huzurun gerçekleşmesi için küçük yaşlarda insanlara bu duyarlığı kazandırmak gerekir. Burada araç olarak çocuk edebiyatından yararlanılabilir.

İyiliğe ve İyilik Yapmaya Duyarlık

Şimşek (2011) çocuk yapıtlarında karakter; evrensel ve etik değerlere saygılı yaklaşmalı, iyiliğin ve doğruluğun yanında bulunmalı, barış taraftarı olmalı; karakter, adaletli, çalışkan, fedakâr vb. olumlu kişilik özelliklerini barındırmalıdır.

Emeğe, Çalışmaya, Mücadeleye Duyarlık

Gerçek hayat çocuklara aktarılırken hayatın karmaşası ve güçlükleri de verilmelidir (Dilidüzgün, 2004). Bu nedenle çabalama, çalışma temaları çocuk kitaplarında işlenmelidir. Emeğe, çalışmaya ve mücadeleye yönelik tutumlar çocuklara dikte edilerek değil çocuklara sezdirilerek verilmelidir.

Sanata ve Sanatçıya Duyarlık

San (2021)'a göre sanat vasıtasıyla karmaşık bir süreçte his ve duyarlık eğitimi hedefine ulaşır. Bu eğitimle duyuşal ve bilişsel yetiler gelişir.

Doğaya Duyarlık

Atasoy (2006)'a göre doğanın önemini kavrama; insanın doğayla duygudaşlık kurabilmesi ile ilgilidir.

Temel Yaşam İhtiyaçlarını Duyarlık

1943 yılında Abraham Maslow, insanların gereksinimlerini piramit hâline getirmiştir (Maslow, 1943). Çocuk eserleri kişinin bireysel ve toplumsal durumunu ele alır ve bireyi gerçek yaşamla tanıştırır (Wolf, 2004).

Özgüvenli Olmaya Duyarlık

Gökner (2007)'a göre özgüven; bireyin tavır ve hareketlerini hayatında denetim ve üstünlük sağladığının bilincinde olması demektir. Humphreys (2002)'e göre de özgüvenin çocuk gelişimindeki rolü yadsınamaz.

Ölüme Duyarlık

Ölümün çocuğa uygun dille aktarılması onun kişilik sağlığı açısından gereklidir (Yılmaz ve Yakar, 2018). Ölüm; düzgün şekilde anlatıldığında çocukların anlamlandırabileceği biyolojik bir olaydır (Clark, 1998). Bu nedenle çocuklara ölüm konusu aktarılırken uygun anlatım kullanmak önemlidir.

Arkadaşlığa ve Dostluğa Duyarlık

Arkadaşlığı anne ve baba sağlayamaz (Ağzıbüyük, 2008). Arkadaşlık ihtiyacı bebeklikten oluşur ve ölene kadar süregelir (Bayhan ve Artan, 2005). Bireyin bu ihtiyacı giderilirse olumlu davranışlar edinir.

Çocuğa ve Çocukluğa Duyarlık

Çocuk, içinde yaşadığı dünyayı kendi anlam süzgecinden geçirerek dünyayla bağ kuran varlıktır (Dilidüzgün, 2003).

Mesleklere Duyarlık

Çocuk edebiyatı yapıtlarında insanın bireysel ve sosyal durumunu ele alan hayata yer verilebilir (Wolf, 2004). Mesleki farklılaşma modern toplumun özelliklerindedir. (Parsons, 2022).

Yardımlaşmaya Duyarlık

Değer, insanların ortaya koyduğu duyarlıklardır (Yaman, 2014). Yardımseverlik insan ilişkilerini güçlendiren sağlıklı toplum olmayı sağlayan önemli duyarlıklardandır.

Dünya Tarihine Duyarlık

Tarih gelişmekte olan devletlerde insanların kendilerini tanıyıp geliştirmesinde ve kültür iletimi yapması amacıyla öğretilmektedir (Demircioğlu, 2007). Gelişmiş ülkelerde, tarih eğitimiyle bilişsel becerileri geliştirmenin hedeflendiği görülür (Dilek, 2002; Demircioğlu, 2007).

Kitap Okumaya Karşı Duyarlık

Okumaya olan ilgi ve bu alışkanlığın geliştirilmesi, okuma becerisinin olgunlaşmasında büyük bir öneme sahiptir (Aktaş, 2015). Edinilen bilgiler, okul öncesi dönemde başlanan erken okuma-yazma etkinliklerinin çocukların ilkokuldaki geleneksel okuma yazma becerilerinin gelişimini desteklediğini göstermektedir (Cabell, vd., 2010).

İnsan İlişkilerine Karşı Duyarlık

İnsan ilişkilerinin temeli çevreyle olan ilişkilere dayanır. İnsanlar kişiliklerini korumak, kültürlenmek, ilişkilerini devam ettirmek ve edindiği bilgileri paylaşma amacıyla farklı topluluklarla iletişimde kalır (Aytekin, 2018).

Umutlu Olmaya Duyarlık

İnsanların içinde yaşadığı çevreyi, dünyayı anlamlandırma anlayışının iyi oluşa etkisi, araştırmacıların ele aldığı bir temadır (Diener, vd.,1997). Soyut konularla ilgili yapılan çalışmalar bilimsel içeriklerin iyi oluşa tesir edebileceği görülmüştür (Diener , vd., 1999).

İnsani Duygulara Karşı Duyarlık

Çocuklar için yazılmış yapıtlar dili ve konusu itibariyle çocuk edebiyatı temel ilkelerinden çocuğa görelilik ilkesine bağlı yazılmalıdır. Böylece yapıt, çocuğun evreninde yaşama sevincini ve heyecanını ortaya çıkarır (Ciravoğlu, 1999).

Kişiyi Özgü Özelliklere Duyarlık

Bireyin, bireysel farklılıklarının bilincinde olması ve buna yönelik davranış sergileyebilmesi önemlidir. Bu durumun toplumsal ilişkilerde farkındalık yaratacağını ve empati yeteneğinin geliştirebileceğini söyleyebiliriz (Uzun, 2023).

1.4.3. Sanat ve Edebiyatta Can Göknil

Küçük yaşlarından beri resme merakı olan Göknil, resim öğretmeni sayesinde potansiyelinin farkına varır. Resim ödevleri öğretmeni tarafından oldukça beğenilir ve bu durum Göknil'in resim yolculuğuna başlamasını sağlar (Erten, 2018). Aynı zamanda Arnavut Amerikan Kız Koleji ona sanatın pek çok dalında imkân sunar. Bu durum Göknil'in farklı alanlarda kendini geliştirmesine imkân verir (Tanrıkulu ve Sinan, 2024).

Sanata merakı artan Göknil atölyede zaman harcayarak günlerini geçirir. Ailesi de Göknil'i destekleyerek Seniye Fenmen'in atölyesinde resim dersi aldirmaya başlar (Erten, 2018).

Göknil, aldığı resim eğitimiyle sanatı daha derinden anlar; kendini hem teknik hem de görsel alanda geliştirir ve yaşamının diğer kısmını sanatla geçirmek istediğini bu senelerde kavrar (Erten, 2018).

Çocuk yapıtlarına ilgi duyan Göknil, bir sahafta karşılaştığı Leo Lionni'nin "Fredick" isimli eserin tesiri altında kalarak sanatıyla çocuk eserlerini harmanlayabileceğini düşünür. O yıllarda ilk resimli kitabı olan Kirpi Masalı'nı kaleme alır. En yakınındaki yayınevine götürür. İnceleyen editör, kitabının bir fabldan ibaret olduğunu ama öz kültürünü yansıtan bir temayı neden tercih etmediğini sorar ve eseri yayımlamaktan kaçınır. Bu sorgulama Göknil'in aklında ampul yanmasını sağlar ve kendi içinde düşüneceği aydınlatıcı soruları da beraberinde getirir. Okuduğu okullar nedeniyle öz kültürüne uzak kaldığını Batı'nın sanatına dair eğitimi olmasına karşın Osmanlı Kültürü, Bizans, İslâm ve Orta Asya sanatı gibi konularda pek fazla şey bilmediğini anlar (Tanrıkulu ve Sinan, 2024).

Göknil Türkiye'ye döndükten sonra kendi tarihine, kültürüne yönelir. Bu durumu "Ustalarımızı keşfettim. M.Ö. 7000'lerde Çatal Höyük' te, doğduğum kentin yakınlarında, taş idoller yontarak inançlarını sanatlaştıran tılsımlı ellerle tanıştım. Bizim atalar! Bana fısıldamaya başladılar. Artık can kulağımla onları dinliyorum (Göknil, 2007)." şeklinde aktarır.

Yayımlanan ilk eseri hem teması hem de resimleriyle rağbet görünce Türkiye'de örneği çok az olan resimli çocuk kitabı sahasındaki eksikliği doldurmayı amaç edinir. Göknil, çocuklar için yazdığı eserleri sanatının içinde eriterek çocuklar için farklı ufuklar açmaya çalışır. Resimli çocuk eserlerini ufuk genişleten bir alan olarak ele alan Göknil; yetkin eserleri, Amerika, Avrupa ve Uzak Doğu'da yapılan çocuk eserleri fuarlarını, sempozyumları ilgiyle takip eder.

Göknil, büyüklere bir şeyler anlatma derdinde değildir. O, çocukları hedef kitlesine koymuştur. Kitap yazma işini severek yapar, sanatı çocuk kitaplarına getirerek estetik zevkle çocuğun karşılaşmasını amaçlamaktadır. Bunu eğitim görevi olarak görür (Erten, 2018).

Ressamlığıyla birlikte küçük okurlar için kaleme alıp resimlediği eserlerle kariyerini ilerleten sanatçı 2000'li senelerde yetişkinler için de hikâye kaleme alır. Çiftliklerinde ve Göcek'teki yazlık evlerinde, doğayla bütünleştiği zamanlarda, Göknil var olan edebiyatçı kimliği meydana çıkarır (Tanrıku ve Sinan, 2024).

Ressam olmasına rağmen akıcı ve duru hikâyelerle okurların beğenisini elde eden Göknil, Erten (2018) ile yaptığı söyleşide yazma işini şöyle açıklar: "Daha çok his yazıyorum, duygu önemli benim için ve o duyguları sayfaya aktaran sözcüklerin seçimi. Öykü öyle olur ama. Bana diyorlar, işte Can Hanım siz hem ressam, hem yazar nasıl başarıyorsunuz bunu diye. Ben yazar değilim, ortada gerçek, değerli yazarlarımız varken ben yazarım diye de ortaya çıkmıyorum ama aydın bir insanım, okuyan bir insanım onun için bazen söyleyecek bir sözüm oluyor, yazıda beni o şekilde kabul edin. Ben ressamım, masal anlatıyorum bir de."

Göknil; yarım yüzyılı deviren sanatçı kimliğini resim, heykel, çocuk eseri ve hikâye kitapları gibi ayrı düzlemlerdeki çalışmalarını aynı zamanda ilerleten çok yönlü entelektüel bir sanatçıdır. Kendi kültürünü de eserlerinde veren sanatçı, ortaya koyduğu

her eserin yaratıcı, yeniliğe açık ve masalsi anlatım gücüyle resim ve çocuk edebiyatı alanını nitelik ve nicelik olarak zenginleştirmeyi başarmıştır (Tanrıkulu ve Sinan, 2024).

1.4.3. Can Göknil'in Yapıtları

Çocuk Kitapları

- Babasının Başka Evi Var
- Beni Annem Yavruladı
- Benim Adım Fiti Fiti
- Bilmecelerle ABC Kitabı
- Çatlak Hasan
- Deniz Masalı
- Hatıraları Saklama Sandığı
- Gökyüzü Sirki
- Gülfıdan Çiftlikte
- Keçeci Bayram ve Anka Kuşu
- Kardeşim
- Kirpi Masalı
- Kuyruksuz
- Dev Tavşan
- Kokuşuk Arkadaş
- Komşu
- Kurtçuğun Hayvan Bilmeceleri
- Kimi Uçar Kimi Koşar (sadece resimli)
- Mandolin Çalan Pangolin
- Ormandaki Arkadaş

- Ressam Masalı
- Renkli Öcüler
- Zilli Tilki ile anlı Goncoloz

Diğer Kitapları

- Burçlar Kuşığı
- Can'lı Yolculuk (Öykü)
- Deniz Kokusu (Öykü)
- Gölge Renkli mi? (Araştırma)
- Göz ve Söz (Öykü)

İlgili Araştırmalar

Çocuk eserlerinde insana, yaşama, doğaya kısacası çevreye karşı duyarlık edindirmek; çocukların evrensel değerler kazanmasını sağlamak bütün bunlar amaçlanırken de abartı duygu yoğunluğuna sürüklemekten kaçınmak gerekir. Kitabın ele aldığı konu çocukların ilgisini çekmeli ve hayal gücünün sınırlarını genişletmelidir (Eryeşil, 2015).

Etoğlu Kibris (2019) “Çocuk Edebiyatı Eserlerinin Duyarlık Eğitimi Bağlamında İncelenmesi: Gülten Dayıoğlu Örneği” yüksek lisans tezinde tespit edilen 35 duyarlık kategorisinin tümü yapıtlarda tespit edilmiştir. Bu bağlamda ele alınan yapıtların duyarlık temalarıyla ilgili oldukça zengin olduğu gözlemlenmiştir.

Evsen (2019) “Mustafa Ruhi Şirin’in Çocuk Şiirleri ve Masallarının Duyarlık Eğitimi Açısından İncelenmesi” yüksek lisans tezinde, Mustafa Ruhi Şirin’in yapıtlarının duyarlık eğitime uygun olduğu ve duyarlık açısından güçlü iletilere sahip olduğu saptanmıştır.

Özbilen Demirtaş (2021) “Koray Avcı Çakman’ın Öykü ve Romanlarının Duyarlık Eğitimi Açısından İncelenmesi” yüksek lisans tezinde, tespit edilen duyarlık eğitimi kategorileri dikkate alındığında, en çok rastlanan mesajların, “Doğaya duyarlık”, “Dünya tarihine ve kültürel mirasa duyarlık” ve “Hayvanlara Duyarlık” ile ilgili olduğu raporlanmıştır.

Sezer ve Karagöz (2021) “Türkçe Ders Kitaplarındaki (1-8) Metinlerin Duyarlık Eğitimi Açısından İncelenmesi” yüksek lisans tezinde Türkçe ders kitaplarındaki (1-8) 244 farklı metin duyarlık eğitimi açısından taşınması gereken özellikler bağlamında incelenmiştir. Belirlenen 40 duyarlık alanının tümü metinlerde farklı oranlarda tespit edilmiştir.

Aras (2022) “Tudem Edebiyat Ödüllü çocuk romanlarının duyarlık eğitimi açısından incelenmesi” yüksek lisans tezinde okuyuculara sezdirme yöntemiyle gerçek yaşamı yansıtan romanların hem kahramanlarının çocuk olarak ele alınması hem de olaylara çocuk bakışıyla bakması yönüyle de okurları duyarlı olmaya çekmiştir.

Süngü ve Demir (2022) “Zeynep Cemali’nin Eserlerinin Duyarlık Eğitimi Bağlamında İncelenmesi” yüksek lisans tezinde Zeynep Cemali’ye ait tüm çocuk kitapları duyarlık bağlamında ele alınmış ve 35 farklı duyarlık alanından toplam 1481 duyarlık tespit edilmiştir. Bu durum incelenen kitapların duyarlık alanları açısından zengin olduğu şeklinde açıklanmıştır. Yapıtlar dil ve anlatım yönünden incelendiğinde ise, birçok atasözü, deyim, ikileme ve benzetme içerdiği, bu yönleriyle dil gelişimini desteklediği tespit edilmiştir.

Baran (2022) “Fatih Erdoğan’ın “Sihirli Kitaplar” serisinin duyarlık eğitimi bağlamında incelenmesi” yüksek lisans tezinden elde edilen bulgulardan hareketle ele alınan eserlerde pek çok duyarlık kategorisine yer verildiği belirlenmiştir.

Uzun (2023) “Ortaokul Seviyesindeki Çocuk Romanlarının Duyarlık Eğitimi Açısından İncelenmesi” yüksek lisans tezinde duyarlık mesajlarının farklılığı ve sıklığı açısından romanların duyarlık eğitiminde kullanılabilecek bir uyarıcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kutmaral ve Kodan (2023) “Eflatun Cem Güney Masallarının Duyarlık Eğitimi Bağlamında İncelenmesi” yüksek lisans tezinde yapıtlarda yer alan duyarlıkların çocukların anlam çerçevesine göre olduğu saptanmıştır. Ele alınan 35 duyarlık temasının 4’ü dışında diğerleri farklı miktarlarda yapıtlarda tespit edilmiştir. Buradan hareketle incelenen yapıtların duyarlık temaları yönünden zengin olduğu belirlenmiştir. Yapıtların duyarlık temasında farkındalık edindirebileceği düşünülmüştür. Eflatun Cem Güney’in yapıtlarının duyarlık yönüyle geniş olması çocukların gelişimi açısından oldukça faydalı olacağı belirtilmiştir.

Akgün ve Akkaya (2024) “Şermin Yaşar’ın Çocuk Kitaplarının Duyarlık Eğitimi Bağlamında İncelenmesi” yüksek lisans tezinde, incelenen 8 hikâye kitabının çocukların duyarlık eğitimine katkı sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır. İncelenen kitaplarda 51 farklı duyarlık alanı 956 adet duyarlık ifadesi ile yer almıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması ile tasarlanmış bir çalışmadır. Durum çalışmaları; insanı ve insanın yaşam deneyimlerini merkezine alan, eğitim ile ilgili araştırmalarda süreci verimli hâle getiren bir yaklaşımdır (Rose ve Shevlin, 2016). Durum çalışmalarında hedef var olan durumun ayrıntılarıyla incelenmesidir (Pearson, vd., 2015). Nitekim nitel araştırmalar bağlamın nasıl oluşturulduğuyla ve insanların bu çerçevede hayatına, çevresine yönelik anlam vermesiyle ilişkilidir. Nitel araştırmanın temel hedeflerinden biri de anlamları meydana çıkarıp yorumlamaktır (Merriam, 2013).

2.2. ARAŞTIRMANIN MATERYALİ

Araştırma çerçevesinde Can Göknil'in 20 adet çocuk kitabı incelenmiştir. Can Göknil'in yapıtlarının tercih edilme nedeni Can Göknil'in çocuk edebiyatı alanında üretken bir yazar olmasının yanında güncel içeriklere değinmesi etkili olmuştur. Kitapların kimlik bilgileri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 2.1. Araştırmada Kullanılan Kitaplar ve Özellikleri

<u>Kitabın Adı</u>	<u>Yayınevi</u>	<u>Yayın Yılı</u>
Hatıraları Saklama Sandığı	Can Çocuk	2021
Kirpi Masalı	Can Çocuk	2021
Kardeşim	Can Çocuk	2021
Kuyuksuz	Can Çocuk	2021
Deniz Masalı	Can Çocuk	2022
Babasının Başka Evi Var	Can Çocuk	2021
Keçeci Bayram ve Anka Kuşu	Can Çocuk	2019
Renkli Öcüler	Can Çocuk	2019
Gülfidan Çiftlikte	Can Çocuk	2016
Beni Annem Yavruladı	Can Çocuk	2019
Komşu	YKY	2018
Çatlak Hasan	Can Çocuk	2022
Gökyüzü Sirki	Can Çocuk	2022
Dev Tavşan	Uçanbalık	2017

Tablo 2.2. Araştırmada Kullanılan Kitaplar ve Özellikleri (Devamı)

Ormandaki Arkadaş	Can Çocuk	2022
Mandolin Çalan Pangolin	Can Çocuk	2021
Kokuşuk Arkadaş	Can Çocuk	2022
Deniz Kokusu	Can Yayınları	2012
Göz ve Söz	Can Yayınları	2016
Can'lı Yolculuk	Can Yayınları	2019

2.3. VERİLERİN TOPLANMASI

Bu araştırma sürecinde Can Göknil'in eserlerinin duyarlık açısından incelenmesi amaçlandığı için doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, incelenmesi amaçlanan olgulara yer veren malzemelerin analizidir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Doküman incelemesi mevcut kaynakların sınırlandırılmasında, kategorilere ayrılmasında, araştırılıp yorumlanmasındaki teknikleri içerir (Özkan, 2019).

2.4. VERİ TOPLAMA ARACI

Duyarlık kategorilerini belirleyebilmek amacıyla duyarlık eğitimi alanında literatür incelemesi yapılmış olup Etoğlu Kıbrıs (2019), Karakuş Tayşi, (2019), Aslan (2016), Alemdar ve Süngü'nün (2017) oluşturduğu duyarlık kategorilerinin kullanıldığı verilere ulaşılmıştır. Araştırmada bu sebeple Aslan (2016), Alemdar ve Süngü (2017), Karakuş Tayşi'nin (2019) çalışmalarındaki kategorilerden yararlanılmıştır. Araştırmada belirlenen duyarlık kategorileri aşağıdaki gibidir:

Tablo 2.3. Duyarlık Kategorileri

1.Dilsel Duyarlık
2.İnsana, İnsan Mutluluğuna Duyarlık
3.Kadına Duyarlık
4.Aşka, Sevgiye Duyarlık
5.Hayvanlara Duyarlık
6.Aile Bireylerine Duyarlık
7.Barışa Duyarlık
8.İyilik Yapmaya Duyarlık
9.Paylaşmaya Duyarlık
10.Toplumsal Huzura Duyarlık
11.Yardımlaşmaya Duyarlık
12.Emeğe Ve Çalışkanlığa Duyarlık
13.Yoksul İnsanlara Duyarlık
14.Hakka, Hukuka, Adalete Duyarlık
15.Temel Yaşam İhtiyaçlarına Duyarlık
16.Bilime Duyarlık

Tablo 2.4. Duyarlık Kategorileri (Devamı)

17.Sanata Duyarlık
18.Doğaya Duyarlık
19.Sağlığa Duyarlık
20.Kişiyeye Özgü Özelliklere Duyarlık
21.Özgüvenli Olmaya Duyarlık
22.Özgürlüğe Duyarlık
23.Mesleklere Karşı Duyarlık
24. Sevgiyeye Duyarlık
25.Kitap Okumaya Karşı Duyarlık
26.Ölüme Karşı Duyarlık
27.Arkadaşlığa, Dostluğaya Karşı Duyarlık
28.İnsan İlişkilerine Karşı Duyarlık
29.Umutlu Olmaya Karşı Duyarlık
30.Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Duyarlık
31.Dünya Tarihine Duyarlık
32.İnsani Duygulara Karşı Duyarlık
33.Toplumsal Normlara Karşı Duyarlık
34.Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık
35.Özverili Olmaya Duyarlık

2.5. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırma sonucu ulaşılan veriler betimsel olarak analiz edilmiştir. Elde edilen veriler tespit edilen kategorilere göre betimlenir. Açık bir şekilde betimlenen veriler ardından yorumlanabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği

Bu çalışmanın geçerlik ve güvenirliğini sağlamak amacıyla en başta yapıtlar araştırmacı tarafından 3 kez okunmuş ve duyarlık alt kategorilerine uygun biçimde kodlanmıştır. Devam eden süreçte bir alan uzmanı tarafından yapıtlar tekrar kodlanmış ve araştırmacı ile alan uzmanının elde ettiği verilerin uyuşum yüzdesi Miles ve Huberman formülüyle hesaplanmıştır. Araştırmacının ve uzmanın elde ettiği veriler arasındaki uyuşum yüzdesi belirlenmiştir. Uzman ile araştırmacının kodlama yaptığı iletilerdeki benzerlik oranının yüksek olması çalışmanın güvenirliğini artırmaktadır (Baltacı, 2017). Uyuşum yüzdeleri Miles ve Huberman formülüyle hesaplanmıştır. Güvenilirlik Katsayısı = $\frac{\text{Üzerinde görüş birliği sağlanan konu ya da terim sayısı}}{\text{Üzerinde görüş birliği bulunmayan konu ya da terim sayısı} + \text{Üzerinde görüş birliği sağlanan konu ya da terim sayısı}} \times 100$ (Miles ve Huberman, 1994). Elde edilen hesaplar sonucunda güvenirlik katsayısının 85 olduğu tespit edilmiştir. Uzman ile araştırmacının arasındaki uyuşum

yüzdesinin yüksek çıkması çalışmanın güvenilirliğini kanıtlamaktadır. Oldukça yüksek olan bu benzerlik oranı, çalışmanın güvenilir olduğunu göstermektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1. BULGULAR

Can Göknil'in 20 çocuk kitabının duyarlık eğitimi açısından incelendiği bu araştırmada elde edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 5.1. “Hatıraları Saklama Sandığı” İsimli Çocuk Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları

Eser Adı	Duyarlık Adı	f	Yüzde
Hatıraları Saklama Sandığı	Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık	32	%29,09
	Sanata Duyarlık	29	%26,36
	Aşka, Sevgiye Duyarlık	22	%20
	Dünya Tarihine Duyarlık	7	%6,36
	Aile Bireyelerine Duyarlık	6	%5,45
	Hayvanlara Duyarlık	4	%3,63
	Sağlığa Duyarlık	4	%3,63
	Yardımlaşmaya Duyarlık	3	%2,73
	Ölüme Karşı Duyarlık	2	%1,8
	Doğaya Duyarlık	1	%0,9
	<u>Toplam</u>	110	%99,95

Tablo 3.1’te Hatıraları Saklama Sandığı adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 110 defa geçtiği görülmektedir. Metinde en çok çocukluk özelliklerine karşı duyarlık, sanata duyarlık ve aşka, sevgiye duyarlık konularına yer verildiği tespit edilmiştir. En az yer alan duyarlık ise doğaya duyarlıktır.

Hatıraları Saklama Sandığı isimli çocuk kitabında belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin mesajlardan bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

Karin Nine’ m dedemin en iyi arkadaşıymış. O melek olunca, dedem gurbette yalnız kalınca babam bize davet etmiş. (Ölüme Karşı Duyarlık, s.13).

Almanya’ dan gelen valizler hâlâ köşede açılmayı bekliyor. İçindekileri çok merak ediyorum. (Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık, s.15).

Zehra da ablası gibi hazırcevap. “Neden mi? Köpek gibi kokuyorsun da ondan.” Demişti bana. Çok küstüm onlara. (Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık, s.24).

Yağmurun kulübenin damında pıtır pıtır edişi öyle hoş ki... (Doğaya Duyarlık, s.25).

Renkleri öyle canlı ki "Vazoda Ayçiçekleri" tablosunu görünce kendimi ayçiçeği tarlasında sandım. "Yıldızlı Gece" resmi de çok güzel.(Hayvanlara Duyarlık, s.30).

-Rafî aşk ne demek?

- "Anne." Rafî beş yaşında. (Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık, s.44).

" Bıktık şu pandemiden, en sevmediğimiz şey covid-19. Bizi korkutuyor. Onun yüzünden okulumuz kapandı." (Sağlığa Duyarlık, s.48).

Altıncı ressamımız Frida Kahlo ise çok talihsiz. 1907-1954 yılları arasında yaşamış Meksikalı ressam, küçükken çocuk felcine yakalanmış. (Dünya Tarihine Duyarlık, s.40).

Beni çağırırdı "Gel kızım valizleri açalım." dedi. (Yardımlaşmaya Duyarlık, s.16).

Tablo 3.2. "Kirpi Masalı" İsimli Çocuk Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları

Duyarlık Kategorisi	Duyarlık Adı	f	Yüzde
Kirpi Masalı	Doğaya Duyarlık	3	%33,3
	Yardımlaşmaya Duyarlık	2	%22,2
	İyilik Yapmaya Duyarlık	1	%11,1
	Barışa Duyarlık	1	%11,1
	Özverili Olmaya Duyarlık	1	%11,1
	Toplumsal Huzura Duyarlık	1	%11,1
	<u>Toplam</u>	9	%99,9

Tablo 3.2'de Kirpi Masalı adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 9 defa geçtiği görülmektedir. Metinde en çok doğaya duyarlık ve yardımlaşmaya duyarlık konularına yer verildiği belirlenmiştir.

"Kirpi Masalı" isimli çocuk kitabında belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin mesajlardan bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

Orman suya kavuşunca herkes mutlu olmuş. (Toplumsal Huzura Duyarlık, s.29).

Kirpinin yardımıyla başlayan yağmur hızlanmış, günlerce devam etmiş. (Doğaya Duyarlık, s.27).

O yaz çok kurak geçtiği için ördekler yüzemiyor, hüznle kuruyan göle bakıyormuş. (Doğaya Duyarlık, s.14).

Ve açtığı bu deliklerden kocaman yağmur damlaları düşmeye başlamış. (Doğaya Duyarlık, s.24).

Durun gitmeyin abiler! Çare bulmalıyız bu kuraklığa. Hiç suyumuz kalmadı. (Yardımlaşmaya Duyarlık, s.17).

Hemen yola koyulmuş. Düşe kalkan en yüksek dağa tırmanmaya başlamış. (Özverili Olmaya Duyarlık, s.20).

Tam o sırada kirpinin aklına çok güzel bir fikir gelmiş! "Ben buldum çareyi." demiş. (İyilik Yapmaya Duyarlık, s.18).

Tablo 3.3. "Kardeşim" İsimli Çocuk Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları

Eser Adı	Duyarlık Adı	f	Yüzde
Kardeşim	Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık	8	%47,05
	Hayvanlara Duyarlık	2	%11,76
	İnsan İlişkilerine Karşı Duyarlık	2	%11,76
	Aile Bireylerine Duyarlık	2	%11,76
	İyilik Yapmaya Duyarlık	1	%5,88
	Yardımlaşmaya Duyarlık	1	%5,88
	İnsan İlişkilerine Karşı Duyarlık	1	%5,88
	<u>Toplam</u>	17	%99,97

Tablo 3.3'te Kardeşim adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 17 defa geçtiği görülmektedir. Metinde en çok çocukluk özelliklerine karşı

duyarlık konusuna yer verildiği belirlenmiştir. En az yer alan duyarlıklar ise yardımlaşmaya duyarlık, iyilik yapmaya duyarlık ve umutlu olmaya karşı duyarlıktır.

“Kardeşim“ isimli çocuk kitabında belirlenen duyarlık eğitimi ilişkin mesajlardan bazılarını aşağıda yer verilmiştir:

Fiti Fiti'nin kardeşi yokmuş. Beraberce oyun oynayacak arkadaş arıyormuş. (Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık, s.6)

Ardan zaman geçmiş, Fiti Fiti'nin kardeşi biraz büyümüş ama çok değil çünkü hâlâ yaramazmış. (Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık, s.16)

Bıktım kardeşimden onu çöpe atalım. (Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık, s.20)

Ablasının kalemlerini kapıp pencereden atıyormuş. Kuşları korkutup kaçırmak için. (Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık, s.17)

Canı sıkılmış Fiti Fiti'nin. Yemeğini bitirememiş. Tuvalete bile gitmeyi unutunca altına kaçırılmış. Tüh! (Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık, s.8)

“Annem kardeşimin peşinde koşup duruyor. Galiba onu daha çok seviyor.” diye düşünmüş Fiti Fiti. (Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık, s.19)

“Fiti Fiti'nin hiç keyfi yok, zayıfladı sanki.” demiş annesi. “Artık oyuncaklarıyla oynamıyor.” diye üzülüyormuş ninesi. (Aile Bireylerine Duyarlık, s.10)

“Artık yalnız değilsin” demiş annesi. “Bir arkadaşın var.” diye müjdelemiş ninesi. (Yoksul İnsanlara Duyarlık, s.13)

Kardeşin biraz büyüsün, uslanır, akıllanır. (Umutlu Olmaya Karşı Duyarlık, s.20)

Ali Murat yavru bir kuş bulmuş, ablasına göstermiş. “Yuvadan düşmüş gel koyalım” demiş Fiti Fiti. (İyilik Yapmaya Duyarlık, s.25)

Kardeşini kucağına alıp havaya kaldırmış. (Yardımlaşmaya Duyarlık, s.26)

Ali Murat da kuşu yuvasına koymuş. (Hayvanlara Duyarlık, s.27)

Ali Murat yavru bir kuş bulmuş, ablasına göstermiş. “Yuvadan düşmüş gel koyalım” demiş Fiti Fiti. (Hayvanlara Duyarlık, s.27)

Sonra evlerine dönmüşler. Geçmişler pencerenin önüne yuvadaki kuşları seyretmişler kardeş kardeşe. (İnsan İlişkilerine Karşı Duyarlık, s.29)

Tablo 3.4. “Kuyruksuz “ İsimli Çocuk Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları

Eser Adı	Duyarlık Adı	f	Yüzde
Kuyruksuz	Kişiye Özgü Özelliklere Duyarlık	4	%36,36
	Özgüvenli Olmaya Duyarlık	3	%27,27
	İyilik Yapmaya Duyarlık	2	%18,18
	Yardımlaşmaya Duyarlık	1	%9,09
	Barışa Karşı Duyarlık	1	%9,09
	<u>Toplam</u>	11	%99,99

Tablo 3.4’te Kuyruksuz adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 11 defa geçtiği görülmektedir. Metinde en çok kişiye özgü özelliklere duyarlık, özgüvenli olmaya duyarlık ve iyilik yapmaya duyarlık konusuna yer verildiği belirlenmiştir. En az yer alan duyarlıklar ise barışa karşı duyarlık ve yardımlaşmaya duyarlıktır.

“Kuyruksuz“ isimli çocuk kitabında belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin mesajlardan bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

Bizimkisi ise kuyruksuz. Doğu günü partisine o yüzden gidemiyor. Utanıyor. Kuyruksuz olmaktan hiç hoşlanmıyor. (Özgüvenli Olmaya Duyarlık, s.10).

Artık upuzun bir kuyruğu var ya, o da gidecek davete. Hemen hazırlanıyor. (Özgüvenli Olmaya Duyarlık, s.26).

Beni böyle sevdiler, kuyruksuz olmak kötü değilmiş. (Özgüvenli Olmaya Duyarlık, s.30).

“Benim kuyruğum olur musun?” diye sordu solucana. “Olmam.” dedi solucan. “Çünkü sen bir kuşsun ve beni yersin.” “Yemem” dedi kuyruksuz kuş. “Eğer benim kuyruğum olursan seni hiçbir gün yemeyeceğime söz veriyorum. Birlikte yaşarsız, çok da mutlu oluruz.” (Barışa Duyarlık, s.16).

‘Benim kuyruğum olur musun?’ diye sordu solucana. ‘Olmam.’ dedi solucan. ‘Çünkü sen bir kuşsun ve beni yersin.’ ‘Yemem’ dedi kuyruksuz kuş. ‘Eğer benim kuyruğum olursan seni hiçbir gün yemeyeceğime söz veriyorum. Birlikte yaşarsız, çok da mutlu oluruz.’ (İyilik Yapmaya Duyarlık, s.16).

Düşündü taşındı, ‘‘Mademki çok istiyorsun, tamam öyleyse.’’ dedi ve bir zıplayışta bizim kuşa kuyruk oldu. (İyilik Yapmaya Duyarlık, s.18).

Herkes ona yardım ediyor. Süsleniyor püsleniyor. Biraz da boyanıyor. (Ölüme Karşı Duyarlık, s.26).

Kuyruksuz bir kuş geldi diyor pembe kuş. Ne kadar hoş biri diyor mavi kuş. (İnsan İlişkilerine Karşı Duyarlık, s.28).

Tablo 3.5. ‘‘Deniz Masalı ‘‘ İsimli Çocuk Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları

Eser Adı	Duyarlık Adı	f	Yüzde	
Deniz Masalı	Yardımlaşmaya Duyarlık	2	%33,33	
	Umutlu Olmaya Karşı Duyarlık	2	%33,33	
	Özverili Olmaya Duyarlık	1	%16,66	
	Doğaya Duyarlık	1	%16,66	
	<u>Toplam</u>		6	%99,98

Tablo 3.5’de Deniz Masalı adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 6 defa geçtiği görülmektedir. Metinde en çok yardımlaşmaya duyarlık ve umutlu olmaya karşı duyarlık konusuna yer verildiği belirlenmiştir. En az yer alan duyarlıklar ise doğaya duyarlık ve özverili olmaya duyarlıktır.

‘‘Deniz Masalı‘‘ isimli çocuk kitabında belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin mesajlardan bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

Yumurtlamak için uygun bir yer aradı. Yüzgeçleriyle kumu kazdı. Açtığı çukurun içine yumurtalarını bıraktı. Belki iki yüz belki üç yüz tane. Sonra yumurtalarının üstünü kumlarla örttü. ‘‘Yaz gelince yumurtalarım olgunlaşacak pek çok bebek kaplumbağam dünyaya gelecek.’’ diye düşündü. (Özverili Olmaya Duyarlık, s.6).

Sabaha karşı yumurtalardan çıkan minik kaplumbağalar denizin ışıltısına doğru yol alacaklar. Denizdeki parıltıları seçebilmeleri için çevrenin karanlık olması gerekir. (Umutlu Olmaya Karşı Duyarlık, s.18).

Anne kaplumbağa bütün yavrularını kurtarmaya karar verdi. Deniz derinliklerine doğru yüzdü. (Umutlu Olmaya Karşı Duyarlık, s.20)

Anne kaplumbağa Ay Dede'ye seslendi. "bana yardım etmelisin yavrularımı kurtarmalıyız." dedi. (Umutlu Olmaya Karşı Duyarlık, s.22).

Kısa zamanda dalgalarla kavuştular anne kaplumbağa yavrularını sevinçle karşıladı. Kocaman bir aile oldular. Birlikte denize açıldılar. (Doğaya Duyarlık, s.26)
Balıklarla konuştu. "Yavrularımı kurtarmak için bana yardım edin." dedi. (Yardımlaşmaya Duyarlık, s.20).

Tablo 3.6. "Babasının Başka Evi Var " İsimli Çocuk Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları

Eser Adı	Duyarlık Adı	f	Yüzde	
Babasının Başka Evi Var	İnsani Duygulara Karşı Duyarlık	6	%28,57	
	İnsana, İnsan Mutluluğuna Duyarlık	6	%28,57	
	Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık	4	%19,04	
	Sevgiye Duyarlık	3	%14,28	
	İnsan İlişkilerine Duyarlık	1	%4,76	
	Aile Bireylerine Duyarlık	1	%4,76	
	<u>Toplam</u>		21	99,98

Tablo 3.6'da Babasının Başka Evi Var adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 21 defa geçtiği görülmektedir. Metinde en çok insani duygulara karşı duyarlık, insana ve insan mutluluğuna duyarlık, çocukluk özelliklerine karşı duyarlık konusuna yer verildiği belirlenmiştir. En az yer alan duyarlıklar ise insan ilişkilerine karşı duyarlık ve aile bireylerine duyarlıktır.

"Babasının Başka Evi Var " isimli çocuk kitabında belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin mesajlardan bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

Çocuklar okul bahçesinde oynuyor. (Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık, s.6).

Fatoş ve idil ya yana oturmuş, resim yapıyorlar. İdil iki tane ev çizdi. (Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık, s.6).

Babası neden başka eve geçecek? Fatoş babasının sözünü dinlememiş mi? Yoksa yaramazlık mı yapmış? (Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık, s.34).

Babası Fatoş'u çok seviyor. (Aşka, Sevgiye Duyarlık, s.14).

'Ayrı ayrı evlerde bile otursak ikimiz de seni çok seviyoruz. Biz bir aileyiz. (Aşka, Sevgiye Duyarlık, s.24).

Annemi de seviyorum ama artık birbirimize uymuyoruz. Ayrı evlerde hepimiz daha rahat oluruz. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.16).

Şimdi yatağına oturmuş ağlıyor. Annesi de yanında kızının saçlarını okşuyor. 'Fatoş dinle beni.' dedi annesi. 'Bazen anne ve babalar ayrılır çünkü birbirine uymazlar. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.18).

...'Sen de babamla uymuyorsun. 'dedi. 'Evet dedi annesi 'Uymuyoruz. O yüzden artık eş değiliz. (İnsan İlişkilerine Karşı Duyarlık, s.22).

Annemle babam komşu oldular diye düşündü Fatoş. (İnsan İlişkilerine Karşı Duyarlık, s.26).

Tablo 3.7. "Keçeci Bayram ve Anka Kuşu" İsimli Çocuk Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları

Eser Adı	Duyarlık Adı	f	Yüzde	
Keçeci Bayram ve Anka Kuşu	İnsani Duygulara Karşı Duyarlık	4	%26,66	
	Emeğe Ve Çalışkanlığa Duyarlık	3	%20	
	Sanata Duyarlık Kadına Duyarlık	2	%13,33	
	Hayvanlara Duyarlık	2	%13,33	
	Kadına Duyarlık	1	%6,66	
	İyilik Yapmaya Duyarlık	1	%6,66	
	Yardımlaşmaya Duyarlık	1	%6,66	
	İnsana, İnsan Mutluluğuna Duyarlık	1	%6,66	
	<u>Toplam</u>		15	%99,96

Tablo 3.7'de Keçeci Bayram ve Anka Kuşu adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 15 defa geçtiği görülmektedir. Metinde en çok insani

duygulara karşı duyarlık, emeğe ve çalışkanlığa duyarlık konusuna yer verildiği belirlenmiştir.

“Keçeci Bayram ve Anka Kuşu “ isimli çocuk kitabında belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin mesajlardan bazılarını aşağıda yer verilmiştir:

Bayram keçeciliği meslek edinmişti, yünü annesinin koyunlarından, keçilerinden alırdı. Ege'nin geçmişinden süzülen söylenceleri resme dersi keçelerine. Küçüklüğünde annesinden dinlediği masallardaki kahramanlar Bayram'ın hünerli ellerinde canlanıverirdi. (Emeğe ve Çalışkanlığa Duyarlık, s.4).

Yünleşmiş tüyler puf puf pamuk kadar yumuşak oluncaya kadar uğraşırdı Zeliha Ana. Saatlerce diderdi yünleri. (Emeğe ve Çalışkanlığa Duyarlık, s.11).

Babadan kalma tezgâhta gece gündüz demeden çalışır duvar halılarını, şalları, yatak örtülerini, çantaları, terlikleri masal masal süslerdi. (Emeğe ve Çalışkanlığa Duyarlık, s.5).

Bayram ile annesi mutluydu. (İnsana, İnsan Mutluluğuna Duyarlık, s.4).

Ali'ye gelince pişmanmış. Utancından “yer yarılrsa da içine girsem.” diye tasalanıyormuş. Gözleri yerde Bayram'la anasından özür dilemiş. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.26).

...Affetmişler Ali'yi. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.26).

Tek dertleri komşunun oğlu Ali'ydi. Ali'nin anası da babası da küçükken ölmüş. Delikanlı tek başına kalınca işi avareliğe vurmuş. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.6).

Komşuları Ali Bayram'ın becerisini içine sindirememiş. Kiskanırmış onu. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.22).

Bayram da “Ali abi gel dükkâna, üç beş kuruş kazanırsın.” dediydi ama boşuna. (İyilik Yapmaya Duyarlık, s.6).

Sürüyü çayıra Zeliha Ana götürürdü. Gençti, güçlüydü zaten çoban tutacak hâlleri de yoktu. (Kadına Duyarlık, s.8).

Hayvanlar duru ırmakların suyunu içip taze otları yedikçe türleri güzelleşiyordu. Zeliha çok severdi garipleri. İnsanın yüzüne tuhaf tuhaf bakmaları hoşuna giderdi kadının. (Hayvanlara Duyarlık, s.8).

Bayram senede bir tıraş ederdi hepsini. Keçiler cascavlak kalınca ‘‘ Pempe pembe oldu bebelerim.’’ derdi Zeliha Ana. (Hayvanlara Duyarlık, s.10).

Önce yünleri özgün renkleriyle hasırın üzerine kat kat döşerdi. Üst kısımda annesinin renklendirdiği yünler ile motifler oluşturur sonra hepsine azıcık su serperdi. Oldum olası kuş desenlerini severdi Bayram. Yıldızların arasına rengârenk kuşlar yerleştirirdi. (Sanata Duyarlık, s.15).

... Hele bir Anka Kuşu yapmıştı Bayram. (Sanata Duyarlık, s.17).

...Ali sürüyle çadırdan dönünce Zeliha Ana 'ya ev işlerinde de yardım ediyor. Gece oldu mu Bayram 'ın dükkânını silip süpürüyor. (Yardımlaşmaya Duyarlık, s.29).

Tablo 3.8. ‘‘Renkli Öcüler’’ İsimli Çocuk Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları

Eser Adı	Duyarlık Adı	f	Yüzde
Renkli Öcüler	Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık	3	%50
	İnsana, İnsan Mutluluğuna Duyarlık	1	% 16,66
	İnsani Duygulara Karşı Duyarlık	1	% 16,66
	Aile Bireylerine Duyarlık	1	% 16,66
	Toplam	6	%99,98

Tablo 3.8’de Renkli Öcüler adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 6 defa geçtiği görülmektedir. Metinde en çok çocukluk özelliklerine karşı duyarlık konusuna yer verildiği belirlenmiştir.

‘‘Renkli Öcüler’’ isimli çocuk kitabında belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin mesajlardan bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

‘‘Annesi Ali 'ye kızdı. ‘‘Şu odanın hâline bak.’’ dedi. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.6).

Ali annesinin sözünü dinlemedi. Turuncu gömleği hâlâ yerde. Siyah çizmeler de kitapların arasında. (Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık, s.7).

Ama tam uyuyacağı sırada odası öcülerle doldu. Mavi öcü koştı sarı öcüyü tuttu. Sarı öcü kaçtı, turuncu öcüyü yakaladı. (Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık, s.9).

“Ben kahramanım. Hepsini kovaladım. Kaçtılar.” dedi. (Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık, s.18).

Sabah olunca annesi odasına geldi. Şaşkınlıkla kaldı. “Ortalıkta hiçbir şey kalmamış! Aferin Ali’ciğim, odanı çok güzel toplamışsın.” dedi. (Aile Bireylerine Duyarlık, s.18).

Ali gülümsedi. (İnsana, İnsan Mutluluğuna Duyarlık, s.18).

Tablo 3.9. “Gülfidan Çiftlikte“ İsimli Çocuk Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları

Eser Adı	Duyarlık Adı	f	Yüzde
Gülfidan Çiftlikte	İnsani Duygulara Karşı Duyarlık	5	%62,5
	Dürüst Olmaya Karşı Duyarlık	1	%12,5
	Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık	1	%12,5
	Hayvanlara Duyarlık	1	%12,5
	Toplam	8	100

Tablo 3.9’de Gülfidan Çiftlikte adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 8 defa geçtiği görülmektedir. Metinde en çok insani duygulara karşı duyarlık konusuna yer verildiği belirlenmiştir.

“Gülfidan Çiftlikte“ isimli çocuk kitabında belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin mesajlardan bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

Bahçede bir ses var. Acaba nedir? Belki bir kedi... Ya da keçi... Sakın bir canavar olmasın? (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.7).

Gel de bunu tavuklara anlat. Korktular, kaçtılar. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.12).

Küçücük bir gelincik insan küçük dilini yutturur. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.19).

Tilki bizi görünce şaşkınlığını belli etmedi. Kümese gitti ve damına tırmanmaya başladı. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.32).

Tilki çok utandı. Yanakları kızardı. Kolu bacağı sızlayarak düştüğü yerden kalktı ve ormanın yolunu tuttu. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.35).

İşte böyle bizim çiftlik. Sabahtan akşama kadar hayvanların peşinde koşturuyorum. Onları çok seviyorum. Birbirlerini sevsinler, dost olsunlar istiyorum. (Hayvanlara Duyarlık, s.20).

Sarı tavuk yanına geldi. ‘‘Seni gidi utanmaz seni.’’ dedi. Beni kandıracağını mı sandın? İşte cezanı buldun.’’ (Sevgiye Duyarlık, s.34).

Tablo 3.10. ‘‘Beni Annem Yavruladı’’ İsimli Çocuk Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları

Eser Adı	Duyarlık Adı	f	Yüzde
Beni Annem Yavruladı	Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık	4	%57,14
	Aşka, Sevgiye Duyarlık	2	%28,57
	İnsana, İnsan Mutluluğuna Duyarlık	1	%14,28
	<u>Toplam</u>	7	%99,99

Tablo 3.10’de Beni Annem Yavruladı adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 7 defa geçtiği görülmektedir. Metinde en çok çocukluk özelliklerine karşı duyarlık konusuna yer verildiği belirlenmiştir. En az yer alan duyarlık ise insana, insan mutluluğuna duyarlıdır.

‘‘Beni Annem Yavruladı’’ isimli çocuk kitabında belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin mesajlardan bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

‘‘Bu ördekler de nerden çıktı böyle?’’ ‘‘Yumurtalardan.’’ dedi dedem. ‘‘Yeşilbaş ördekler kuluçkadaydı. Unuttun mu?’’ ‘‘Dede ben de yumurtadan mı çıktım?’’ (Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık, s.10).

‘‘Ben nerden geldim bu dünyaya?’’ ‘‘Annenin karnından.’’ dedi ninem. ‘‘Nasıl yani?’’ diye sordum. ‘‘Annenin karnından.’’ dedi ninem. ‘‘Nasıl yani?’’ diye sordum. (Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık, s.12).

Büyüyünce ben de evleneceğim. Kendime karnı şişen bir kadın bulacağım. Yavrularım olsun diye. (Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık, s.26).

‘Annemin karnından çıkmama doktor amca yardım etmiş. Annem beni hastanede yavrulamış.’ (Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık, s.20).

Ninem sabun kokuyor. Beni çok seviyor. En güzel masalları bana ninem anlatıyor. (Aşka, Sevgiye Duyarlık, s.24).

Çünkü birbirlerini çok sevmişler yeni evlerinde yiyip içmişler. (Aşka, Sevgiye Duyarlık, s.15).

Ben dünyaya gelinde annem çok mutlu olmuş. Sevinçten havalara uçmuş. Beni kollarına almış beraber dans etmişiz. (İnsana, İnsan Mutluluğuna Duyarlık, s.22).

Tablo 3.11. “Komşu“ İsimli Çocuk Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları

Duyarlık Kategorisi	Duyarlık Adı	f	Yüzde
Komşu	Barışa Duyarlık	3	%23,07
	Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık	3	%23,07
	Paylaşmaya Duyarlık	2	%15,38
	Arkadaşlığa, Dostluğa Karşı Duyarlık	2	%15,38
	İnsani Duygulara Karşı Duyarlık	2	%15,38
	Doğaya Duyarlık	1	%7,69
	Toplam	13	%99,97

Tablo 3.11’te Komşu adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 13 defa geçtiği görülmektedir. Metinde en çok çocukluk özelliklerine karşı duyarlık ve barışa duyarlık konusuna yer verildiği tespit edilmiştir. En az yer alan duyarlık ise doğaya duyarlık tır.

“Komşu “ isimli çocuk kitabında belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin mesajlardan bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

‘Huuu, Şu’ demiş Kom. ‘Sende ne var?’ ‘Huuu, Kom bende bol çayır, çimen, var. Sende?’

‘‘Bende koyun, keçi, oğlak çok. Çayırını verir misin?’’ demiş Kom. (Doğaya Duyarlık, s.17).

Kom kızmaya başlamış. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık s.21).

Kom ertesi gün Şu'nun horozunu istemiş: ‘‘Horozunu ver de yarın erken kalkayım, işlerimi yapayım’’ demiş. ‘‘Ah! Horozu hiç sorma, kuşum civi civi cak oldu.’’ diye yanıtlamış. (Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık, s.25).

... *Sonra hüznü bir türkü tutturmuş: ‘‘Horoz değil kuzuydu, mahallenin gülüydü. Bir köylünün sözüydü. Kuşum civi civi cak oldu, çil horozum yok oldu.* (Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık, s.27).

İyi KOMŞU olalım. (Arkadaşlığa, Dostluğa Karşı Duyarlık, s.39).

Sensiz yapayalnız biriyim, hele gel yanıma sana pazardan ne getireyim. (Arkadaşlığa, Dostluğa Karşı Duyarlık, s.37).

Sabah olunca Kom özür dilemek için Şu'nun evine gitmiş. Kom Şu'nun yanına gelince ona şöyle demiş: ‘‘Ben pek dertliyim özür dilerim.’’ (Barışa Duyarlık, s.35-37).

Kom ve Şu küsmüşler. Önce küsmüşler sonra düşünmüşler. Kırgınlık kime yarar? Kimseye. (Barışa Duyarlık, s.33).

İki de tavuk ekle de barışalım. (Barışa Duyarlık, s.39).

Kom ve Şu küsmüşler. Önce küsmüşler sonra düşünmüşler. Kırgınlık kime yarar? Kimseye. (Barışa Duyarlık, s.33).

Yumurtaları paylaşalım. (Paylaşmaya Duyarlık, s.39).

Şu ona hiçbir şey vermiyormuş. ‘‘Kurbağayı, fareyi ver sana çorba pişireyim.’’ diye söyleniyormuş. Şu bu sözleri duymazlıktan gelmiş, demiş ki: ‘‘Kurbağaları tilki kovaladı. Fareleri kedi tuttu, ham diye yuttu.’’ Şu paylaşmayı hiç sevmezmiş. (Paylaşmaya Duyarlık, s.23).

Kom ve Şu'yu üzdüğü için üzgünmüş, Şu da paylaşmayı sevmediği için pişmanmış. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.33).

Tablo 3.12. “Çatlak Hasan“ İsimli Çocuk Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları

Eser Adı	Duyarlık Adı	<i>f</i>	Yüzde
Çatlak Hasan	İnsani Duygulara Karşı Duyarlık	5	%45,45
	Temel Yaşam İhtiyaçlarına Duyarlık	2	%18,18
	Toplumsal Normlara Karşı Duyarlık	1	%9,09
	Özverili Olmaya Duyarlık	1	%9,09
	Hayvanlara Duyarlık	1	%9,09
	Mesleklere Karşı Duyarlık	1	%9,09
	Toplam	11	%99,99

Tablo 3.12’te Çatlak Hasan adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 11 defa geçtiği görülmektedir. Metinde en çok insani duygulara karşı duyarlık ve temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık konusuna yer verildiği tespit edilmiştir.

“Çatlak Hasan“ isimli çocuk kitabında belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin mesajlardan bazılarında aşağıda yer verilmiştir:

Evvel zaman içinde, Aslı-yok mahallesinde keçi berber, karatavuk da çöpçüymüş. Bir zamanlar ak olan tüyleri artık iyiden iyiye kirlenmiş. Eşeği sorarsanız, o çiçekçilikle geçinmekteymiş. Guguk kuşu terzi, baykuş yargıç, horoz müezzinmiş. (Mesleklere Karşı Duyarlık, s.7).

Bekârlık öyle canına tak etmiş ki akli kıt da olsa kafasını biraz olsun çalıştırabilmiş ve bir karar vermiş. Hemcinslerinin yaşadığı bir köye yerleşecek, evlenip yuva sahibi olacaktı. (Toplumsal Normlara Karşı Duyarlık, s.10).

Karşısına bir dağ çıkmış. Çatlak Hasan’ı durduramamış. Bizimki kararlıymış. Dağı bir tekmede devirerek yoluna devam etmiş. Derelerden sel gibi akmış, tepelerden yel gibi inmiş, gitmiş de gitmiş. (Özverili Olmaya Duyarlık, s.12).

...ama midesinde çalan zilleri susturamamış. Kervancının peşine takılmış, bir lokantaya gelmişler. (Özverili Olmaya Duyarlık, s.17).

Koşmuş, koşmuş bir karpuz tarlasına varmış. Karnı çok açmış. ‘‘Bari birini keseyim de yiyeyim.’’ derken çakısı karpuzun içine kaçmış. (Temel Yaşam İhtiyaçlarına Duyarlık, s.15).

Develerine kavuşunca sevinçten Çatlak Hasan’i bir tekmede karpuzun dışına fırlatmış. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.20).

O kedideki göz, o kedideki kaş, o burun, o kuyruk öyle heybetliymiş ki, müşteriler ondan korktukları için seslerini çıkartamıyorlar, şikâyetlerini dile getiremiyorlarmış. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.12).

Hasan çakıdan ümidini kesmiş (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.17).

‘‘Hasan nedir senin tasan? Hasan sabırsızca cevap vermiş: ‘‘Evlendirin beni. Şirin sözlü ela gözlü bir gelin istiyorum.’’ (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.22).

Düğün kurulmuş. Bizim Çatlak Hasan güvey olmuş olmasına ama duvağı açıp da gelinini görünce şaşırılmış, kalmış. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.25).

Tablo 3.13. ‘‘Gökyüzü Sirki’’ İsimli Çocuk Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları

Eser Adı	Duyarlık Adı	f	Yüzde
Gökyüzü Sirki	Sanata Duyarlık	6	%28,56
	Hayvanlara Duyarlık	3	%14,28
	İnsani Duygulara Karşı Duyarlık	3	%14,28
	Hayvanlara Duyarlık	3	%14,28
	Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık	2	%9,52
	Aile Bireylerine Duyarlık	1	%4,76
	Aşka, Sevgiye Duyarlık	1	%4,76
	Doğaya Duyarlık	1	%4,76
	Barışa Duyarlık	1	%4,76
	<u>Toplam</u>	21	%99,96

Tablo 3.13'te Gökyüzü Sirki adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 21 defa geçtiği görülmektedir. Metinde en çok insani duygulara karşı duyarlık sanata duyarlık, özverili olmaya duyarlık ve hayvanlara duyarlık konusuna yer verildiği tespit edilmiştir. En az yer alan duyarlıklar ise doğaya duyarlık, barışa duyarlık; aşka, sevgiye duyarlık ve aile bireyelerine duyarlıktır.

“Gökyüzü Sirki“ isimli çocuk kitabında belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin mesajlardan bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“Dede?” diyorum. “Susss, kardeşin uyudu.” diyor bana. “Bu ne biçim ninni diye sorunca da be, dedem bana ninninin masalını anlatıyor. (Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık, s.5).

Dede” demiştim. “O Kam çocuk neden senin gibi dönerek dans ediyormuş?” (Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık, s.29).

Sirkin sahibi Kayra Han'muş. Kutupyıldız'ının yakınında yaşıyormuş. Emekli olunca işlerini çocuklarına bırakmış. Böylelikle oğlu Ülgen Han ve gelini Umay Hatun gök kubbenin üstündeki altın işlemeli tahta oturmuşlar. (Aile Bireyelerine Duyarlık, s.7).

Gamsız Guguk kuşu, Akkızlar'a saz olur beraberce gülüşüp oynarlarmuş. (Hayvanlara Duyarlık, s.7).

Onlar çamur ailesini ve sirkte çalışan tüm hayvanları korumaya kararlıymışlar. (Hayvanlara Duyarlık, s.26).

Seyircisiz sirk olmaz diye düşünmüş. Ailece kafa yormuşlar. Sonunda kuklalar yaparak sirk sahnesinin çevresine yerleştirmeye karar vermişler. (Özverili Olmaya Duyarlık, s.10).

Bir tek izleyiciyle gösteri başlar mı? Salonu doldurmak gerek. Gök halkı çok düşünmüş. Ne yapınlar şimdi? Nereden seyirci bulunsun? Yine fırtınaya başvurmuşlar. Dağ tepelerindeki bulutlar tekrar kümelenmiş. Bu kez de çok yağmur yağmış. Seller akmış. (Özverili Olmaya Duyarlık, s.12).

Gökyüzü sirkinin başarısı günden güne artmaktaymış. (Özverili Olmaya Duyarlık, s.20).

Ünleri yeraltı dünyasında dahi duyuluş. Kötü ruhlu Erlik Han, Gökyüzü Sirki'ni kıskanıyor, günler geçtikçe bu kıskançlığı öfkeye dönüşüyormuş. Oturduğu yerde sinirden tir tir titriyormuş. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.22).

Burasının hanı ise Erlik'miş. İstedığı an kılık değiştirir, kâh bir böcek kâh iri bir kertenkele olabilirmiş. Kötü ruhları idare eder, Süpürgecadı'sını, Devanası'nı, Alkarası'nı sahneye yollar, orada şeytanca işler döndürür, herkesi korkuturmuş. Çok da kıskançmış. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.9).

Umay kuş olup ona gökyüzünden getirdiği Kut'u da üfleyince çamur adam kımıldanmaya başlamış. (Dünya Tarihine Duyarlık, s.12).

Zaman içinde birbirlerini sevmişler. Kırk çocukları olmuş. (Aşka, Sevgiye Duyarlık, s.14).

Gösteri saatlerinin dışında cambazlarla palyaçolar çocuklarla dans etmeyi çok severlermiş. (Sanata Duyarlık, s.16).

Artık hayvanlar da sahneye çıkıyor Kam çocuktan öğrendikleri türlü numaralarla izleyicileri büyüliüyormuş. (Sanata Duyarlık, s.20).

Kam çocuk karşılarında çevik hareketler yaparak dönüyor, dönüyormuş. Bir an için davulunun nağmeleriyle büyülediği canavarların şaşkınlığından yararlanarak davulunu yere koymuş. (Sanata Duyarlık, s.24).

Sahildeki kaya oyuklarından yükselen bir kızılçam reverans yapan balerin gibi suya eğilmiş. (Sanata Duyarlık, s.28).

Babaannem bize bu ninniye söylerdi. Hem de döne döne dans ederdi. (Sanata Duyarlık, s.29).

Gece gündüz demeden devam eden fırtına kuvvetini kaybetmeye başlayınca yelken direğinde tüneyen kuş minicik burnuyla toprak kokusu almış. Hemen havalanmış ve o doğrultuda uçmaya başlamış. (Doğaya Duyarlık, s.28).

Sonra gagasında tuttuğu zeytin dalıyla gemiye dönmüş. (Barışa Duyarlık, s.28).

Kam çocuk peşini bırakmayan hayvanlarla birlikte kardeşlerinin yanına dönmüş. (Hayvanlara Duyarlık, s.20).

Tablo 3.14. “Dev Tavşan“ İsimli Çocuk Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları

Eser Adı	Duyarlık Adı	f	Yüzde
Dev Tavşan	İnsani Duygulara Karşı Duyarlık	4	%44,44
	Kişiyeye Özgü Özelliklere Duyarlık	1	%11,11
	Temel Yaşam İhtiyaçlarına Duyarlık	1	%11,11
	Paylaşmaya Duyarlık	1	%11,11
	Doğaya Duyarlık	1	%11,11
	Arkadaşlığa, Dostluğa Karşı Duyarlık	1	%11,11
	Toplam		9

Tablo 3.14’da Dev Tavşan adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 9 defa geçtiği görülmektedir. Metinde en çok insani duygulara karşı duyarlık konusuna yer verildiği tespit edilmiştir.

“ Dev Tavşan “ isimli çocuk kitabında belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin mesajlardan bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

Ballı neredeyse kuzu kadar olunca veterinerlere gitmişler. Veteriner demiş ki: “Ballı’nın cinsi böyle, bir bakarsınız dev gibi olur.” (Kişiyeye Özgü Özelliklere Duyarlık, s.6).

Emine Nine tasalanmış. Komşularıyla dertleşmiş: “Ya bu tavşan dev gibi olursa?” “Öyle bir şey olmaz demiş komşular.” (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.8).
Emine Nine vedalaşırken seslenmiş Ballı ’ya :”Balım beni sakın unutma, masallarımızı da.” (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.12).

Ballı yedikçe güçlenmiş, güçlendikçe kendini kral sanmış. Bu durumdan hoşlanmış. Hep böyle kalmak istemiş. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.22).

Emine Nine’yi unutmuş mu acaba? (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık , s.24).

Karnım aç diyerek bir köye varmış Ballı. ‘Burası kalabalık beni besleyen biri çıkar, diye düşünmüş. (Temel Yaşam İhtiyaçlarına Duyarlık, s.20).

Ama kocaman tavşan görenler ondan kaçmış. Sadece küçük bir kız kendi yiyeceğini tavşanın yanına bırakmış. (Paylaşmaya Duyarlık, s.20).

Havalar soğumuş, yağmurlar yağmış. Güneş batmak üzereymiş ama son ışınlarıyla bulutlara dokunmuş. Su ile ışık tokalaşınca da gökkuşağı göklere yerleşmiş. (Doğaya Duyarlık, s.26).

Emine Nine ve komşuları hep beraber mutlu mesut Ballı'nın dönüşünü kutlamışlar. (Arkadaşlığa, Dostluğa Karşı Duyarlık, s.30).

Tablo 3.15. “Ormandaki Arkadaş” İsimli Çocuk Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları

Eser Adı	Duyarlık Adı	f	Yüzde
Ormandaki Arkadaş	İnsani Duygulara Karşı Duyarlık	11	%31,42
	Arkadaşlığa, Dostluğa Karşı Duyarlık	5	%14,28
	Özverili Olmaya Duyarlık	3	%8,57
	Kişiyeye Özgü Özelliklere Duyarlık	2	%5,71
	İnsana, İnsan Mutluluğuna Duyarlık	2	%5,71
	Yardımlaşmaya Duyarlık	2	%5,71
	Hayvanlara Duyarlık	2	%5,71
	Doğaya Duyarlık	2	%5,71
	Temel Yaşam İhtiyaçlarına Duyarlık	1	%2,85
	Özgüvenli Olmaya Duyarlık	1	%2,85
	Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık	1	%2,85
	Emeğe Ve Çalışkanlığa Duyarlık	1	%2,85
	Mesleklere Karşı Duyarlık	1	%2,85
	Aile Bireylerine Duyarlık	1	%2,85
<u>Toplam</u>		35	%99,92

Tablo 3.15’de Ormandaki Arkadaş adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 35 defa geçtiği görülmektedir. Metinde en çok insani duygulara karşı duyarlık, arkadaşlığa, dostluğa karşı duyarlık ve özverili olmaya duyarlık konusuna

yer verildiği tespit edilmiştir. En az yer alan duyarlıklar ise özgüvenli olmaya duyarlık, temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık, çocukluk özelliklerine karşı duyarlık, emeğe ve çalışkanlığa duyarlık, mesleklere karşı duyarlık ve aile bireylerine duyarlıktır.

“ Ormandaki Arkadaş “ isimli çocuk kitabında belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin mesajlardan bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

Nasıl olsa nineyle dede, torunları anasının babasının yokluğunu hissetmesin diye As'ın bir dediğini iki etmiyormuş. (Aile Bireylerine Duyarlık, s.7).

As'ın dedesi orman bekçisiymiş. Ninesini sorarsanız yaşlı kadın örgü ustasıymış. Boş zamanlarında torununa düğme gözlü yün bebekler yaparmış. (Mesleklere Karşı Duyarlık, s.9).

Nineyle dede bu güleç yüzlü sakın torununu çok seviyormuş. Ama As henüz okula gitmediği için kaygılılarmış. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.9).

“Bu yakınlarda hiç okul yok.” diye tasalanmış dedesi. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.9).

Dedem de benden şikâyetçi, yavaş yani tembel olduğumu düşünüyor bazen. Sen tembel misin? (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.15).

Çocuk ninesinin elindeki yumağı kaptığı gibi evden çıkmış. Torununun aceleci davranışı nineyi şaşkına çevirmiş. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.23).

As yola koyulmuş, heyecanlıymış. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.23).

As evde kaldıkça hüzünleniyormuş. Torunu mutsuz olursa ninesinin de keyfi kaçıyormuş. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.19).

“Gidemezsem Yavaş Hayvan'ı çok özlerim.” diyormuş. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.19).

“Ninem çok şaşacak bu işe.” demiş As. “Ne kadar da beceriklisin. “ (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.29).

“Küçücük boyun var türlü türlü huyun var demiş As hayranlıkla. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.29).

Yeni külahını ninesine göstermek için sabırsızlanıyormuş. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.32).

Yavaş Hayvan külahını geriye iterek gözlerini aralamış. As arkadaşını hadilediği için utanmış. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.25).

“Yaşı yediyi buldu ama okula başlayamadı. Belki seneye.” diyormuş dedesi. “Her çocuk bir olmaz.” diye eklemiş ninesi. (Kişiyi Özgü Özelliklere Duyarlık, s.9).

Hızla hareket edebilen tırnakları As’ın ninesinin örgü şişlerini andırıyormuş. (Kişiyi Özgü Özelliklere Duyarlık, s.29).

“Yüzü gülüyor ya, mutlu olsun yeter.” diye mırıldanmış ninesi. (İnsana, İnsan Mutluluğuna Duyarlık, s.9).

“Nineciğim bu harika fikir!” diye çığlık atmış As. (İnsana, İnsan Mutluluğuna Duyarlık, s.23).

Nine köy pazarına külah satmaya gittiğinde dede As’ı ormana götürmüştü. (Emeğe Ve Çalışkanlığa Duyarlık, s.11).

Yemyeşil ağaçların altına varınca dede: “ Ben dönene kadar burada dinlen.” (Doğaya Duyarlık, s.11).

As mis kokulu çayırın üzerinde uyumaya hazırlanırken bir kıpırtı hissetmiş. Bir de bakmış yanında küçük kelebekler havalanıyor. (Doğaya Duyarlık, s.11).

Hayvan çok büyük değilmiş ama kazma gibi güçlü tırnaklarıyla dallara asılarak baş aşağı sallanırken As’a gülümsüyormuş. As da gülmeye başlamış. Uzun tüylü güleç hayvan çevresinde uçuşan kelebekleriyle gerçekten komikmiş. (Hayvanlara Duyarlık, s.14).

As. Yavaş Hayvan’ın çevresinde uçuşan kelebeklere bakakalmış. (Hayvanlara Duyarlık, s.16).

As’ı yemyeşil papağanlarla tanıştırmış. (Hayvanlara Duyarlık, s.30).

Tembellikten değilse neden yavaştın? (Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık, s.16).

“Dostluk için” demiş Yavaş Hayvan. “Kanatlı dostlarımın rahatını bozamam ki.” (Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık, s.16).

Bu tırnaklarla toprak üstünde koşmam çok zor ama az ötedeki nehre ulaşırsam insan olsun, herkesten daha hızlı yüzebilirim. (Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık, s.16).

“Öyleyse aferin sana!” diye ellerini çırpmış As. Ona armağan vermeliyim diye düşünmüş çünkü arkadaşını kutlamak istiyormuş. (Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık, s.16).

“Sana çok yakıştı.” demiş As ve Yavaş Hayvan’ın yanağına öpücükler kondurmuş. (Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık, s.17).

Küçük kız hem ninesinin pişirdiği puf puf börekleri atıştırıyor hem de ormanda tanıştığı yeni arkadaşıyla nasıl hemen dost olduklarını anlatıyormuş. (Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık, s.19).

Eve dönme zamanı gelince başları külahlı iki arkadaş vedalaşmış. (Arkadaşlığa, Dostluğa Karşı Duyarlık, s.32).

As gözlerine inanamıyormuş. Şaşkın şaşkın yemyeşil arkadaşına bakıyormuş. Sonra gülerek ona sarılmış. (Arkadaşlığa, Dostluğa Karşı Duyarlık, s.41).

As “Dönüşte kaybolmadan kulübeye varmalıyım, yoksa beni bir daha yalnız başıma ormana yollamazlar.” diye mırıldanıyor, her köşeyi ezberinde tutmaya gayret ediyormuş. (Özverili Olmaya Duyarlık, s.24).

Ne yapmalıyım?” diye epeyce düşünmüş As. Alacakaranlığa kalmamak için nehri yüzerek geçmeye karar vermiş. Ayakkabıları, pantolonunu, bluzunu çıkarmış. İç çamaşırlarıyla kalınca suya girip yüzmeye başlamış ama o ilerledikçe kırmızı kulübe uzaklaşır gibiymiş. (Özverili Olmaya Duyarlık, s.33).

“Yeşil bile olsan” demiş As, “Çok güzelsin. Hem de baban kadar iyi yüzücüsün!” (Özverili Olmaya Duyarlık, s.41).

Yere döşediği ipi rüzgâr uçurmasın diye önlem aldığını söylemek, yavaş olsam da akıllıyım diye açıklamak istiyormuş. (Özgüvenli Olmaya Duyarlık, s.25).

“Onun kadar hızlı yüzersem arkadaşımı kurtarabilirim.” diye geçirmiş aklından. (Yardımlaşmaya Duyarlık, s.36).

Yavaş Hayvan As'ın yorgun bedenine ulaşınca ayaklarıyla kavramış çocuğu, kocaman kollarıyla kocaman kulaçlar atarak As'ı kıyıya çıkarmış. (Yardımlaşmaya Duyarlık, s.39).

Tablo 3.16. “Mandolin Çalan Pangolin“ İsimli Çocuk Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları

Eser Adı	Duyarlık Adı	f	Yüzde
Mandolin Çalan Pangolin	İnsani Duygulara Karşı Duyarlık	11	%26,82
	Sanata Duyarlık	7	%17,07
	Hayvanlara Duyarlık	6	%14,63
	Emeğe Ve Çalışkanlığa Duyarlık	3	%7,31
	İyilik Yapmaya Duyarlık	3	%7,31
	Kişiyeye Özgü Özelliklere Duyarlık	2	%4,87
	Aile Bireylerine Duyarlık	2	%4,87
	Mesleklere Karşı Duyarlık	2	%4,87
	Arkadaşlığa, Dostluğa Karşı Duyarlık	2	%4,87
	İnsana, İnsan Mutluluğuna Duyarlık	2	%4,87
	Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık	1	%2,43
	Toplam		41

Tablo 3.16’de Mandolin Çalan Pangolin adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 45 defa geçtiği görülmektedir. Metinde en çok sanata duyarlık, insani duygulara karşı duyarlık ve hayvanlara duyarlık konusuna yer verildiği tespit edilmiştir. En az yer alan duyarlıklar ise çocukluk özelliklerine karşı duyarlık; insana, insan mutluluğuna duyarlık, mesleklere karşı duyarlık, kişiyeye özgü özelliklere duyarlık, aile bireylerine duyarlık ve arkadaşlığa, dostluğa karşı duyarlıktır.

“Mandolin Çalan Pangolin“ isimli çocuk kitabında belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin mesajlardan bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

As'ın annesi ve babası şehirdeki bir otelde iş bulunca çok sevindiler. (İnsana, İnsan Mutluluğuna Duyarlık, s.9).

Bu duruma aile çok sevindi. (İnsana, İnsan Mutluluğuna Duyarlık, s.27).

Geçen yıl As, orman bekçisi olan dedesinin yanında, ormanda yaşıyordu. Ormanda okul yoktu ama As dedesinden okuma yazma öğrenmişti. (Emeğe ve Çalışkanlığa Duyarlık, s.9).

As'ı doğrudan ikinci sınıfa aldılar. Okuma, yazma, aritmetik ve doğa bilgisiyle yerleştirme sınavında başarılıydı. (Emeğe Ve Çalışkanlığa Duyarlık, s.27).

Sofrayı kurarken çatal, bıçak ve kaşıkları çekmecedan As alırdı. (Emeğe ve Çalışkanlığa Duyarlık, s.10).

Gel geleli nineyle dededen ayrılmak hele ormandaki arkadaşlarıyla vedalaşmak çok zordu. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.10).

Küçük kız bunu düşündüğünde gözyaşları yanaklarına dökülüveriyordu. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.13).

Yavaş Hayvan'ın dostları için yapamayacağı yoktu. Oysa toprağa basmayı hiç sevmeydi. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.13).

Nine de dedi ki: "Nasıl olsa As okul tatillerinde gelecek buraya. Bizi de özler, sizi de. Arkadaşlığımız devam edecek. " (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.19).

Birkaç saat ailesiyle hasret giderdikten sonra, baba-kız kente doğru yola çıktılar. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.23).

Ormanı çok özleyeceği kesindi. Öte yandan, önünde yepyeni bir hayat vardı. Okula başlamak için gerçekten sabırsızlanıyordu. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.24).

Küçük kız okulunu sevdi. Sınıfı arkadaş doluydu. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.27).

Küçük kızın davranışı Pangolin'i korkutmuştu. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.46).

En önemlisi, annesine kavuşmak için can atıyordu, onu çok çok özlemişti. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.26).

As bu geziye gitmeyi hiç istemiyordu, elini kaldırmamıştı. Yüzünde hüüzün vardı. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.31).

As hüçkıra hüçkıra ağlıyordu. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.43).

Ama nine hüüzün sevmezdi. ‘‘Hadi neşelenelim As ‘cığım.’’ der mandolini eline alır, şen şen oyun havaları çalar tiz sesiyle As ‘a şarkılar söylerdi. (Sanata Duyarlık, s.10).

O yusuvarlak çadırın ortasındaki sahnede süslü atlar ve marifetli binicileri atların bacakları arasında ezilmeden dolaşmayı başaran palyaço ve altı kaniş köpeği eşliğinde ritmik bir koşu sergilemekteydi. (Sanata Duyarlık, s.39).

Gösteriler gerçekten gösterişliydi. Oyuncular müzik eşliğinde çeşitli marifetler sergileyerek peş peşe sahne alıyordu. (Sanata Duyarlık, s.41).

‘‘Ve huzurlarınızda, dünyada eşi benzeri olmayan kentinize konuk olan, masmavi kabuklu bir karıncayıyen! İşte mandolin çalan Pangolin!’’ (Sanata Duyarlık, s.42).

As yerinde oturamadı! Fırladı sahneye! Pangolin ‘den mandolini kaptığı gibi aynı şarkıyı seslendirmeye başladı. (Sanata Duyarlık, s.43).

‘‘Evet.’’ dedi Pangolin. ‘‘En iyisi.’’ ‘‘ Zaten maviler çok yakıştı bana. Hem mandolinin sesini de çok seviyorum.’’ (Sanata Duyarlık, s.53).

Davullar çalarken ışıklar karardı. Mavi mor spot, tepeden asılı balkondaki silindir şapkalı orkestra şefini aydınlattı. Şef izleyicileri özellikle de çocukları selamlayarak ‘‘Bugünün gösterisine hoş geldiniz!’’ der demez, müzisyenlere dönerek ilk melodiyi başlattı. (Sanata Duyarlık, s.39).

As, Karınca Yiyen adlı hayvanla da güzel dostluk kurmuştu. (Arkadaşlığa, Dostluğa Karşı Duyarlık, s.16).

Karınca Yiyen arkadaşın gözleri ve kulakları çok ufaktı ama burnu ve kuyruğu epey uzundu. (Hayvanlara Duyarlık, s.16).

Annen, ‘‘Bütün çocuklar tavşan sever.’’ diyor. (Hayvanlara Duyarlık, s.23).

Sirk hayvanlarının ormanlardan çalındıklarını, izleyicileri güldürmek amacıyla yaptıkları numaraları öğrenmeleri için aç bırakıldıklarını ya da dövüldüklerini duymuştum. Orman hayvanları ormanda mutlu olur. (Hayvanlara Duyarlık, s.32).

Baktık ki hayvanlar bakımsız, durumları kötü, o zaman sınıf olarak bir yazı hazırlar, yetkilileri uyarırız. (Hayvanlara Duyarlık, s.33).

Pangolin ağlamaklı' 'Söktüler kabuklarımı para ediyor diye.' dedi. (Hayvanlara Duyarlık, s.51).

Hayvanlara karşı çok duyarlıydı, onların incinmesini istemiyordu. (Hayvanlara Duyarlık, s.48).

Karınca Yiyen korkunca kokusunu içinde saklayamıyormuş. (Kişiyeye Özgü Özelliklere Duyarlık, s.17).

Başını kuyruğunun altına gizlemek istedi hayvan. Kıvrıldı, büküldü, tostoparlak oldu. Aynı bir top gibi. (Kişiyeye Özgü Özelliklere Duyarlık, s.46).

Aferin kızım.' dedi annesi. Deden, ninen ne güzel yetiştirmiş seni. İkinci sınıftan başladığın için yaşlılarla okuyacaksın. (Aile Bireylerine Duyarlık, s.27).

Annesiyle babası As'ın dünkü tepkisini anlayışla karşılıyorlardı. (Aile Bireylerine Duyarlık, s.48).

'Benim iyiliğimi düşündüğün için teşekkür ederim.' dedi Pangolin. (İyilik Yapmaya Duyarlık, s.53).

'Bu iş insan işi. Senin, yerin, yurdun, evin ormanda! Nerede öğrendin mandolin çalmayı? Dövdüler mi seni yoksa aç mı bıraktılar?'' (İyilik Yapmaya Duyarlık, s.43).

Seni buradan çıkarmanın bir yolunu bulacağım. (İyilik Yapmaya Duyarlık, s.49).

'Dedem orman bekçisidir. Görevi ormanı ve ormanda yaşayan canlıları korumaktır.' 'Deden gerçek bir kahraman, diyordu çocuklar da. (Mesleklere Karşı Duyarlık, s.30).

Dedem buraya çok uzak olmayan bir ormanın bekçisidir. Seni oraya aldırırız. (Mesleklere Karşı Duyarlık, s.49).

'Kentimize kısa süreliğine gelen sirki görmek isteyenler elini kaldırsın!'' Okul gezilerini çocuklar çok sever. Minik eller, sevinç çığlıkları arasında havaya fırladı. (Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık, s.31).

Pekmezli karıncaların lezzetine hayran olduğunu hâlâ anlatır durur o kokuşuk hayvan. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.17).

Tablo 3.17. “Kokuşuk Arkadaş” İsimli Çocuk Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları

Eser Adı	Duyarlık Adı	f	Yüzde
Kokuşuk Arkadaş	Hayvanlara Duyarlık	7	%28
	İnsani Duygulara Karşı Duyarlık	7	%28
	Temel Yaşam İhtiyaçlarına Duyarlık	4	%16
	Arkadaşlığa, Dostluğa Karşı Duyarlık	2	%8
	Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık	2	%8
	Yardımlaşmaya Duyarlık	2	%8
	Mesleklere Karşı Duyarlık	1	%4
	Toplam	25	%100

Tablo 3.17’de Kokuşuk Arkadaş adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 25 defa geçtiği görülmektedir. Metinde en çok hayvanlara duyarlık, insani duygulara karşı duyarlık ve temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık konusuna yer verildiği tespit edilmiştir. En az yer alan duyarlık ise mesleklere karşı duyarlıktır.

“Kokuşuk Arkadaş “ isimli çocuk kitabında belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin mesajlardan bazılarını aşağıda yer verilmiştir:

As ormandaki arkadaşını görmeye gidiyordu. (Arkadaşlığa, Dostluğa Karşı Duyarlık, s.9).

Ormandaki arkadaşlarını çok seviyordu As. (Arkadaşlığa, Dostluğa Karşı Duyarlık, s.43).

Adı tembel hayvana çıkan sakın dostu yavaş hayvanı gerçekten çok seviyordu. (Hayvanlara Duyarlık, s.9).

Sakin dostu yavaş hayvanı epeyce özlemişti. (Hayvanlara Duyarlık, s.12).

As ne olup bittiğini anlamak için sağına soluna bakınırken ‘‘Pardon, pardon, çok affedersin .’’ diyen komik bir hayvan çıkıverdi orta yere. Ufacık gözlü, minik kulaklıydı ama burnu ve kuyruğu çok uzundu. Hele tırnakları upuzun. Postu iki renkti. Komik hayvan yelek giymişti sanki. Konuşkandı. (Hayvanlara Duyarlık, s.13).

Deden çok nazik biri zaten, beni hiç rahatsız etmez. Ona çok alıştım ama seni görünce korktum tabii. Hayvan kaçakçıları buralarda saklanıyor zaman zaman. Papağan, maymun, artık hangimizi yakalayabilirse, kafese tikiyorlar. Başka ülkelerde satıyorlarmış bizim arkadaşları. Ne korkunç bir şey! (Hayvanlara Duyarlık, s.17).

AS onun çamaşır makinesinin içinde uyuduğunu görünce, ‘‘Belki postuna sabun kokusu siner, ben de onu yolcu etmeden doya doya öperim.’’ (Hayvanlara Duyarlık, s.43).

Yavaş hayvan dallardan gövdesini sarkıtmış, çevresinde uçuşan kelebekleriyle mutlu mesut uyukluyordu. ‘‘Selam kuzen!’’ diye seslendi karıncayiyen. (Hayvanlara Duyarlık, s.23).

‘‘Etrafta kaçakçılar dolanıyor. Kaçak hayvan ticareti yapan kötü insanlar bunlar. (Hayvanlara Duyarlık, s.37).

Buluşacakları için heyecanlıydı. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.9).

‘‘Tüh!’’ dedi. ‘‘Ne yapmam? Geri mi gitsem?’’ (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.12).

‘‘... Seni karşımda bulunca çok korktum. Korkunca ister istemez şu pis kokuyu salıyorum. Kendimi korumam için tabiat beni böyle koşullandırmış. Kusura bakma lütfen. As onun kokusunu almamak için ağzından nefes alıyor, karşısında duran burnu uzun hayvanı hayretle izliyordu. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.17).

Burada dedemlerde kalıyorum. Ormanda okul yok ki diye yanıtladı As. Sesi hüznünlüydü. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.18).

Hayvanda öyle bir dil vardı ki, burnundan çok öteye uzayabiliyordu. Üstelik de yapışkandı. Yakaladığı böceklerin tümü bu dile yapışıp kalıyordu. Hiçbirine kurtuluş yoktu. ‘‘Nasıl yaptın bunu?’’ diye sordu As. Hayretler içindeydi. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.19).

‘‘Kötü olan sivrisinekler!’’ diye tasalandı As. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.31).

As verdiği sözü yerine getirmediği için üzülüyordu. Kapı önüne oturmuş hüüngür hüüngür ağlıyordu. (s.33).

Ninesi ördüğü rengârenk külahları, şapkaları satmak için pazara götürmüştü. Dedesi de ormanda görevliydi. (Mesleklere Karşı Duyarlık, s.9).

Karıncayıyen iki ayağının üstünde doğrulmuş, uzun tırnaklarıyla ağacın budak deliklerini karıştırmaktaydı. Uzun burnuyla da köşeleri yokluyor, ne bulursa atıştırıyordu. (Temel Yaşam İhtiyaçlarına Duyarlık, s.26).

‘‘Bize gidelim sen de evde karnını doyurursun. ‘’ (Temel Yaşam İhtiyaçlarına Duyarlık, s.27).

‘‘Karıncalar hadi neyse, karınları doyunca yuvalarına dönerler.’’ (Temel Yaşam İhtiyaçlarına Duyarlık, s.31).

Böylece As’ı odasında karıncayıyen için sadece bir gecelik yer yatağı hazırladılar. Yemeklerini yediler, erkenden yattılar. (Temel Yaşam İhtiyaçlarına Duyarlık, s.39).

‘‘Hiç de küçük değilim. Ben tam yedi yaşındayım.’’ diye söylendi As. (Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık, s.18).

‘‘Siz akraba mısınız?’’ diye sordu As. (Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık, s.23).

As!dan yardım bekliyordu. ‘‘Hadi gel!’’ dedi As karıncayıyene. (Yardımlaşmaya Duyarlık, s.26).

‘‘Ağlama küçük insan, derdini söyle. Sana yardım edeyim.’’ dedi. (Yardımlaşmaya Duyarlık, s.33).

Tablo 3.18. “Deniz Kokusu“ İsimli Hikâye Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları

Eser Adı	Duyarlık Adı	f	Yüzde
Deniz Kokusu	İnsani Duygulara Karşı Duyarlık	9	%20,45
	Hayvanlara Duyarlık	7	%15,09
	Sanata Duyarlık	6	%13,63
	Doğaya Duyarlık	5	%11,36
	Aşka, Sevgiye Duyarlık İnsani	5	%11,36
	Ölüme Karşı Duyarlık	3	%6,81
	Temel Yaşam İhtiyaçlarına Duyarlık	2	%4,54
	Arkadaşlığa, Dostluğa Karşı Duyarlık	2	%4,54
	Aile Bireyelerine Duyarlık	1	%2,27
	Özverili Olmaya Duyarlık	1	%2,27
	Yardımlaşmaya Duyarlık	1	%2,27
	İyilik Yapmaya Duyarlık	1	%2,27
	Kadına Duyarlık	1	%2,27
	Toplam		44

Tablo 3.18’de Deniz Kokusu adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılabacak konuların yapıt içinde 44 defa geçtiği görülmektedir. Metinde en çok hayvanlara duyarlık, insani duygulara karşı duyarlık ve sanata duyarlık konusuna yer verildiği tespit edilmiştir. En az yer alan duyarlıklar ise kadına duyarlık, özverili olmaya duyarlık, aile bireyelerine duyarlık, yardımlaşmaya duyarlık ve iyilik yapmaya duyarlıktır.

“Deniz Kokusu“ isimli hikâye kitabında belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin mesajlardan bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

Oyunculukları bitince meyve bahçesindeki gösteri başlardı. (Sanata Duyarlık, s.17).

Gülbahar ve Tayyar nasıl da büyümüşler! Uygun adım dans ediyorlar. Beni asıl şaşırtan Gülbahar’ın göz makyajı. Kelebek kanatlarına taş çıkartan bu renkleri nereden bulmuş, nasıl da sürüştürmüş! (Sanata Duyarlık, s.23).

‘‘Ayy! Şuna bakar mısın? Ne kadar cana yakın Küçücük bir heykel ama yüzündeki o ifade... Hele oturuşu...’’diyordu karşısında duran şık giyimli kadın. (Sanata Duyarlık, s.37).

O sürekli piyano çalar, gamlarıyla, arpejleriyle kafamı şişirirdi. (Sanata Duyarlık, s.44).

Şaşırıyorum kendime. Çenem iyice düşmüş! (Sanata Duyarlık, s.44).

Sanat eğitimi almasa da sanatçı düşkünlüğü vardı Nahide'de. (Sanata Duyarlık, s.58).

Akşam serinliği bastı mı, köpekleri ve tavukları beslemek çocukların işiydi. Anne her gün yanına bir güğüm sıcak suyla bir de boşunu alıp köy içine ineğe bakmaya gidiyorlardı. (Hayvanlara Duyarlık, s.18).

Köpeğin sütü gelmeyince Âdem kızının biberonlarıyla besledi yedi yavruyu, hepsini yaşattı. (Hayvanlara Duyarlık, s.19).

Niyetçinin tavşanları var. Bembeyaz iki adatavşanı, bir de alacalı yavru. (Hayvanlara Duyarlık, s.48).

Öğlen sonrası sessizliğini sahile inen keçiler bozdu. Yamaç aşağı meleyerek indiler. (Hayvanlara Duyarlık, s.81).

Leylekleri karşı tarlada gözlerdim. Turnalar ve martılar da leyleklere karışınca gün boyu kuş sesi dinlerdik. (Hayvanlara Duyarlık, s.21).

Keyifçinin tekiydi Karacabey. Onu diğer tavşanlardan ayırt etmek de kolaydı çünkü tek kulağını dik tutamazdı. Sıkışırca hopidi hopidi mutfağa yönelenerek içinde kedi kumu bulunan melamin bebek banyosuna çişini yapar, birkaç top kaka da bırakırdı. Hele bir maydanoz kokusu alsın saatlerce mutfakta kalmayı tercih ederdi. (Hayvanlara Duyarlık, s.22).

Şef garsonun eşiymiş. Yeni evlenmişler. Bu işlerin yanı sıra bir de köpek oteli açmışlar. (Hayvanlara Duyarlık, s.34).

Bizim yokluğumuzda bir gece bahçe kapısı açık unutulmuş. Davulcunun geldiği işitince iki kangal birden yola fırlamış. Adama dokunmasalar da davulu epeyce paralamışlar. Emine ile Âdem davulcuyu eve alıp sakinleştirmişler. (İyilik Yapmaya Duyarlık, s.18).

Şair ruhlu, pehlivan kocasına Emine yirmilerindeyken âşık olmuş. Anlatır dururdu sırtındakilerle Âdem'e nasıl kaçtığını. (Aşka, Sevgiye Duyarlık, s.18).

Onu karşımda görünce içimdeki sevgi öylesine büyüdü ki, taşıyamadım, denize aktı. Hani bazen yüreğinize çok sevgi dolarsa içinize sığmayıp taşar ya, işte öyle. (Aşka, Sevgiye Duyarlık, s.25).

‘‘Sarışın oğlan seni seviyor.’’ (Aşka, Sevgiye Duyarlık, s.43).

Evvelce önemli olan aşktı. (Aşka, Sevgiye Duyarlık, s.43).

‘‘Beş yıl flört ettik, okul bitince evlendik işte. ‘’ (Aşka, Sevgiye Duyarlık, s.45).

Bunlar karı koca bizim çiftliğin işlerine dört elle sarıldılar. Âdem ağır işlere bayılırdı. (s.19).

Ben de yalan söylememiş olurdum çünkü sigarasını yakıp fen derslerime yardım ettiği de doğruydı. (Yardımlaşmaya Duyarlık, s.45).

Nisan ayının sonlarında başlayan hasat günlerinde yoruldukça çayırlara kaçardım. Karadeniz’i koklardım, doğayı dinlerdim. Leylekler meraya inmiş olurdu. (Doğaya Duyarlık, s.20).

Vantuzlu kollarıyla tekneyi okşuyorlar. Sanki bana el ediyorlar. Maviliklerinin kıpırtısına kapılmışım. Soyundum. Suya süzüldüm. Deniz bedenimi kavrasın istedim. Çıplak omuzlarımda esintiye duyuyorum. Su serin. Ürpertiyor. (Doğaya Duyarlık, s.26).

‘‘ İnsanlar yedi bitirdi dünyayı! Şefkati unutmuşlar.’’ demişti. Sonra ormanların soyunduğunu gördüm; ağaçlar kabuklarını döktükçe çıplak ve korumasız kaldıkça yere düştüler sıra sıra. Bitkiler, toprak bile teslim oldu insanoğluna. (Doğaya Duyarlık, s.30).

Yağmurun serinliği fazla sürmedi. Sıcak yeryüzüne yapışmış, yine ortalığı kavuruyor. (Doğaya Duyarlık, s.29).

Bu çiftliği ilk gördüğümde o ailenin içinde gizlenen bitki perileri olmalı, diye düşünmüştüm. (Doğaya Duyarlık, s.51).

Anadolu Tanrıçalarını andıran neşeli, sevecen bir anaydı. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.22).

Âdem bu kavruk, dayıya bir yumruk savursa, yerle bir eder garibi diye korkardık açıkçası. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.22).

Bir kolunu Gülistan’ın dal gibi beline dolamış azıcık şaşkın ama içim ısındı damada. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.23).

‘‘Gök kubbenin altında nefes alınmıyor. Hırs bürümüş insan tayfasını, ‘‘diyor Ay. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.27).

Kafadan bacaklı dostlarım mı bu sübye dedikleri? (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.28).

‘‘Anam o gün çok ağlamış.’’ dedi Muharrem. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.32).

‘‘Köyünü özlüyor musun Muharrem?’’ diye sordum. ‘‘Bir tek anamı.’’ dedi. Hiç doyamamış anasına. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.35).

Çok üzülmiş kadın ama kocasının hem de kendisinin atlattığı kazaları, hastalıkları düşündükçe ümitlenmiş birden. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.40).

Bade'nin iri gözleri kızardı. ‘‘Masal gibi ne kadar güzel.’’ dedi. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.45).

Kaptan her şeyi bilmek, öğrenmek isteyen meraklı bir adam. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.63).

Ali Bey'in sandalından çığlıklar yükseldi. Çığlıklar kahkahalara dönüştü. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.82).

Çay yapıverdi bana Muharrem. Çay pek sevmem ama. Muharrem'in sohbetine doyum olmaz. Oturduk karşılıklı. (Arkadaşlığa, Dostluğa Karşı Duyarlık, s.31).

İki kadim dost ilerliyoruz. Beraberce... Şimdilik... (Arkadaşlığa, Dostluğa Karşı Duyarlık, s.70).

‘‘Otuzunda vefat etti öz anam.’’ dedi. (Ölüme Karşı Duyarlık, s.31).

‘‘İnanılır gibi değil tam beş doğum yapmış annen.’’ dedim. (Kadına Duyarlık, s.31).

Bade bir hayli konuşkandı. Tablolarına hayranmış. Çocuksu bir ruh taşıyormuş resimlerim. (Kişiyi Özgü Özelliklere Duyarlık, s.41).

Bade'nin iri gözleri benimkine mihlanmış sanki. (Kişiyi Özgü Özelliklere Duyarlık, s.42).

‘‘Ninemmm!’’ gönlünü hoş tutardım. (Aile Bireylerine Duyarlık, s.48).

Bunca yıl sonra marinanın tuvaletinde karşılaşacağımız kimin aklına gelir? Nahide sevinç çığlıkları atarak Ali'yi sordu. (Arkadaşlığa, Dostluğa Karşı Duyarlık, s.57).

‘‘Bu sofraya kaç saat sizi bekleyecek?’’ (Temel Yaşam İhtiyaçlarına Duyarlık, s.65).

Sirtüstü yüzüyordum. Doğayı dinliyordum. Yamaçlarda çığlıkları yankılanan kartal, avı yuvaya bıraktı, çılgın kanatlarını çarparak uzaklaşırken kara gölgesi bir an üzerime döküldü. (Doğaya Duyarlık, s.71).

Yusuf, yağmurlu bir kış operasyonunda şehit düşmüş. Gencecik gövdesi mevzide, yerdeki boş kovanların ortasında kıvrılmış kalmış. (Ölüme Karşı Duyarlık, s.72).

‘‘Bak sen! Şehit Yusuf’un nişanlısı evleniyor’’ dedim kendi kendime. Ölenle ölmeyen derler. Bilmem ki. (Ölüme Karşı Duyarlık, s.75).

Zor bir mücadeleydi, on iki metrede çalıştım. Önce baktık, Kaya üzerine oturmuştu. (Özverili Olmaya Duyarlık, s.79).

Az sonra yemek hazırlığına başladık. Orfozu temizliyordu. (Temel Yaşam İhtiyaçlarına Duyarlık, s.80).

Tablo 3.19. ‘‘Göz ve Söz’’ İsimli Hikâye Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları

Eser Adı	Duyarlık Adı	f	Yüzde
Göz ve Söz	İnsani Duygulara Karşı Duyarlık	14	%22,95
	Hayvanlara Duyarlık	7	%11,47
	Sanata Duyarlık	7	%11,47
	Aşka, Sevgiye Duyarlık	7	%11,47
	Doğaya Duyarlık	5	%8,19
	Ölüme Karşı Duyarlık	5	%8,19
	Aile Bireylerine Duyarlık	3	%4,91
	Mesleklere Karşı Duyarlık	3	%4,91
	Arkadaşlığa, Dostluğa Karşı Duyarlık	2	%3,27
	Emeğe ve Çalışkanlığa Duyarlık	2	%3,27
	Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık	2	%3,27
	İnsana, İnsan Mutluluğuna Duyarlık	2	%3,27
	Özverili Olmaya Duyarlık	1	%1,63
	Kişiyeye Özgü Özelliklere Duyarlık	1	%1,63
Toplam		61	%99,9

Tablo 3.19’da Göz ve Söz adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 61 defa geçtiği görülmektedir. Metinde en çok insani duygulara karşı duyarlık, sanata duyarlık, hayvanlara duyarlık ve aşka, sevgiye duyarlık konusuna yer verildiği tespit edilmiştir. En az yer alan duyarlıklar ise özverili olmaya duyarlık ve kişiye özgü özelliklere duyarlıktır.

“ Göz ve Söz “ isimli hikâye kitabında belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin mesajlardan bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“Eyyvah!” dedim. “Şimdi ne olacak? ’Ayrılıkları beni korkutuyordu. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.17).

“Kuzey yıldızı güneyden mi yükselir?” diye sorunca kaptan gülümsemekle yetindi. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.17).

“Vay” dedi kaptan kocam. Şaşkın bir hâlde bordadan denize sarkıyordu. “Vay vay!” diye tekrarlardı heyecanla. “Şu işe bak!” (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.19).

“Ben hergele yetiştim.” (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.21).

Çocukluğumda boğazda dalardım. Öyle çok balık çıkardım ki annem akşam yemeği için yolumu gözlerdi. (Özverili Olmaya Duyarlık, s.21).

Herkes ölecek nasıl olsa? Bu kez de rahmetli yetmiş bir yaşında gitmiş, daha ne olsun? (Ölüme Karşı Duyarlık, s.24).

Son yolculuk aktarmalıymış meğer. Morgdan ambulansa, oradan banyolu otobüse, sonra ahşap kutu içinde musalla taşının üzerine... (Ölüme Karşı Duyarlık, s.25).

“Durkadın!” diye her azarladığında bütün sınıf gülmekten kırıldıkça Zeynep için için üzülürdü. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.27).

O gün bugün ana kız çalıştı. Evlerinin önündeki çardakta oldukça salaş bir balık lokantası işletmeye başlamışlardı. (İnsan İlişkilerine Karşı Duyarlık, s.28).

İlk aşkın büyüüne kapılınca koleji bitirir bitirmez sade bir nikâhla evlenmişti Necdet’le. (Aşka, Sevgiye Duyarlık, s.28).

Onu sinirlendiren tek şey kocasının kızların bacak uzunluğuna dair sürdürdüğü tahminlermiş. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.29).

O güney esmeri yüce dağın doruğuna şakacı, bembeyaz ve çok kadınsı bir bulut konmuş, hafif hafif titreyerek Zeynep'i sinirlendiriyordu. (Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Duyarlık, s.30).

Zeynep dışarı çıkar çıkmaz kanı dondu. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.32).

Babama yakın olmak bana yetiyordu. Onun yanında ta içimden, en en içimden mutlu olurdum. (İnsana, İnsan Mutluluğuna Duyarlık, s.33).

'Denizyıldızlarıyla gök yıldızları varmış.' diye söze başlardı. 'İçlerinden ikisi sevdalanmış.' derken elindeki ince dal ile yere çizdiği yıldızların iki tanesine dokunurdu. (Aşka, Sevgiye Duyarlık, s.34).

'İşte gerçek aşk böyle bir şey, yanan yürek engel tanımaz kızım. ' (Aşka, Sevgiye Duyarlık, s.34).

Babamla denizdeyiz yine. Babam seviniyor beni görmüşlüğüne. Su ılık. İyiyiz biz babamla. (İnsana, İnsan Mutluluğuna Duyarlık, s.36).

Bir dağ vardı, suyun dibinden basamak basamak tırmanan taş yamaçları deniz yüzeyine çıkar çıkmaz dağlaşıp semaya uzanmaya başlardı. (Doğaya Duyarlık, s.37).

Hüzün doldu içimize. Bir çam daha ölüyor. Ondan ötesi yurtsuz kalan kuşlar. (Doğaya Duyarlık, s.38).

Kışa yakın bir zamandı. Körfezde renler buğulu, yamaçlardan düşen gölgeler koyuya çalmaktaydı. (Doğaya Duyarlık, s.43).

Nuriye Hanım ile arkadaşlığı da böyle bir şeydi zaten. Onun torunu olabileceğini unutarak kendi fikirlerini rahatlıkla öneriveriyordu. (Arkadaşlığa, Dostluğa Karşı Duyarlık, s.44).

Nuriye Hanım da gülümseyerek dinlerdi çünkü gençlerin atölyesini ziyaret etmeleri hoşuna gidiyordu. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.44).

...sağ yanındaki dikenli bitkinin kenarından deniz kabuklusu çıkmasın mı? (Hayvanlara Duyarlık, s.46).

Nuriye Hanım akşam sofrasında gördüklerini Kerem'e heyecanla anlattı. Öyküyü gülümseyerek dinleyen Kerem 'Senin hayal gücüne hayranım, Nuriş Abla.' demekle yetindi. (Arkadaşlığa, Dostluğa Karşı Duyarlık, s.46).

Böylesi bir görüntü karşısında Nuriye Hanım'ın suluboya fırçası bir anda hareketlenerek paletinden seçtiği renklere dalıp çıkıp o garip yaratığın suretini beyaz kâğıda aktarıverdi. (Sanata Duyarlık, s.47).

Kerem ve Nuriye Hanım her adada benzer kabuklularla karşılaştı. O garip yaratıklar kabuklarını külah gibi başlarında taşıdıkları için onlardan 'Derya Dervişleri' diye söz eder oldular. (Hayvanlara Duyarlık, s.48).

Anam göçük altında öldü, ben üç yaşındaydım, o gün nenemle dedemi görmeye gittiydik." dedi. (Ölüme Karşı Duyarlık,s.48).

"Ressam olunmaz ressam doğulur." derdi. (Mesleklere Karşı Duyarlık, s.51). İlkokuldaydık. Teneffüslerde "uçtu uçtu" oynardık. (Çocukluk Özelliklerine Karşı Duyarlık, s.51).

Cemre oyunu sürdürmediği anlarda kanatsızların uçabilmesini hayal etmeye koyulur... (Sanata Duyarlık, s.52).

Geçen yaz ölüverdi annemiz. Derdi, yaşı epeyce vardı. (Ölüme Karşı Duyarlık, s.52).

Annemizi kaybedince Cemre para çalışmaya başladı, para kazanıyordu, sevinmiştik. (Emeğe ve Çalışkanlığa Duyarlık, s.53).

Biz hayal âleminin tek yolcusuyuz şimdi. Yağmurmuş, çamurmuş hiç fark etmez. Elimi bırakma sakın. Güven bana." dedi ikizim. (Aile Bireylerine Duyarlık, s.54).

Cemre beni arkasında hissedince fırçasını bıraktı. (Sanata Duyarlık, s.54).

Cemre'yi beklerken çantamda bulduğum turuncu kapaklı deftere kaplumbağa kadının resmini çizmeye başladım. (Sanata Duyarlık, s.56).

Zennure Nine'm beni masallarla büyüttü. (Aile Bireylerine Duyarlık, s.57).

Ben perdeli ayaklı deniz kuşlarını severdim. (Hayvanlara Duyarlık, s.58).

Parkın az ötesinde derme çatma bir iskele vardı., orada sevgilimle buluştuk. (Aşka, Sevgiye Duyarlık, s.59).

O gün sevgilim gelmedi. Memo'mun çilli yüzünü bir daha öpemedim. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.60).

‘‘Askerden dönsün hele...’’ diye tekrarlar dururdum. Ben böyle söyledikçe ninem hüzünlenirdi. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.60).

Bize onu ağaç verdi. Açıkçası meyve misali ağaçtan topladık. O da kedi niyetine evimize yerleşti. (Hayvanlara Duyarlık, s.61).

Kedi iri de olsa kolu bacağı kırılırsa diye çok korkmuştum. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.63).

‘‘Tamam’’ diyor Nilüfer. ‘‘Güzeller güzeli sayılmam.’’ Kendini biliyor. Biraz tombul ve balıketli denebilir. (Kişiyi Özgü Özelliklere Duyarlık, s.65).

Testili kızların çığlıkları sayesinde duyan olmuş da çekip almışlar yukarı. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.66).

Aşk sarmış Mustafa'nın yüreğini. (Aşka, Sevgiye Duyarlık, s.66).

Nine ve torun evde yalnız kalınca çardağa yerleşiyorlar, nine anlatıyor, torun dinliyor. (Aile Bireylerine Duyarlık, s.66).

Leyla'nın yazdıklarını okuyan oğlan kıza iyicene âşık olmuş ya! (Aşka, Sevgiye Duyarlık, s.68).

Bir de doğa... Doğa için yalnızlık ne ki... Doğa cömert, her türden yeşili, suyu bol. (s.69).

‘‘Usta denizci kimdir?’’ diye sordum. (Mesleklere Karşı Duyarlık, s.69).

Ne çok severdim denizi! İlk günler dalgaların yumuşak dokunuşları sıska bedenimi ürpertirdi. (Doğaya Duyarlık, s.70).

Yol alıyoruz konuşmadan. Puslu bir tablonun içinde gibiyiz. Sanatçı Uzakdoğulu olmalı. (Hayvanlara Duyarlık, s.71).

Akdeniz'in ak martılarıyla selamlaşarak bir balıkçı sığınağında demirledik. (Hayvanlara Duyarlık, s.72).

Kocam ressam olduğumu söyleyince Ayşe Nine allı morlu, yeşilli sarılı tebeşir kutusunu kucağıma koyuverdi. (Mesleklere Karşı Duyarlık, s.74).

Gülümseyerek kamaramıza çekildik. O geceyi balıkçı barınağında geçirdik kaptan ve ben. Güzel bir geceydi. (İnsana, İnsan Mutluluğuna Duyarlık, s.74).

Fasit ne demek tam olarak bilmezdi ama kötücül bir şeymiş gibi gelirdi ona, uzak durulması gereken, korkulacak bir şey. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.75).

Ama Rüstem için için denize küserdi. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.75).

‘‘Akdeniz balığı hiç benzer mi okyanustakilere? Şu al pembe mercanlar yaşadıkları kayaların buğusuna kapılıyor.’’ (Hayvanlara Duyarlık, s.78).

Sahne tanımuştım onu. Perde açıldığında, kuş ağacının altında sevgilisiyle dans ediyordu. (Sanata Duyarlık, s.81).

Devamı da var. Bayram sadece dansçı değil, çok yönlü bir sanatçymış. (Sanata Duyarlık, s.81).

Kedi de kediymiş ama... Ondaki post başka hayvanda yokmuş. (Hayvanlara Duyarlık, s.82).

Sanırsın iki genç sevgili. Aslına bak, yatak odalarında pijama ve terlikleriyle geçmişten gelen Lizbon ezgisine dans eden iki yaşlı. (Sanata Duyarlık, s.85).

Tablo 3.20. “ Can’lı Yolculuk “ İsimli Hikâye Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları

Eser Adı	Duyarlık Adı	f	Yüzde
Can’lı Yolculuk	İnsani Duygulara Karşı Duyarlık	16	%25
	Aşka, Sevgiye Duyarlık	10	% 15,6
	Hayvanlara Duyarlık	9	% 14,06
	Doğaya Duyarlık	5	% 7,81
	Temel Yaşam İhtiyaçlarına Duyarlık	5	% 7,81
	Sanata Duyarlık	4	% 6,25
	Emeğe ve Çalışkanlığa Duyarlık	4	% 6,25
	Mesleklere Karşı Duyarlık	4	% 6,25
	Özgüvenli Olmaya Duyarlık	1	% 1,56
	Umutlu Olmaya Karşı Duyarlık	1	% 1,56

Tablo 20. “ Can’lı Yolculuk “ İsimli Hikâye Kitabında Duyarlık Türleri ve Geçme Sıklıkları (Devamı)

	Kişiyeye Özgü Özelliklere Duyarlık	1	%1,56
	Arkadaşlığa, Dostluğa Karşı Duyarlık	1	% 1,56
	Dilsel Duyarlık	1	% 1,56
	Ölüme Karşı Duyarlık	1	% 1,56
	Aile Bireylerine Duyarlık	1	% 1,56
	<u>Toplam</u>	64	%99,95

Tablo 22’de Can’lı Yolculuk adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılabacak konuların yapıt içinde 64 defa geçtiği görülmektedir. Metinde en çok insani duygulara karşı duyarlık ve aşka, sevgiye duyarlık konusuna yer verildiği tespit edilmiştir.

“ Can’lı Yolculuk “ isimli hikâye kitabında belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin mesajlardan bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

Gençliğinde siz hiç pencereden kaçıp sevginizle buluşmuş muydunuz? Evdekiler uyduktan sonra, ablanız da uyumuş gibi yaparken? (Aşka, Sevgiye Duyarlık, s.17).

Ayrılık gecesinde kutsal bir varlığa dokunur gibi tutmuştu kızın tek örgüdeki saçlarını. (Aşka, Sevgiye Duyarlık, s.17).

‘Evlendirin beni. Şirin sözlü, ela gözlü gelin istiyorum.’ diye mektup yazmış. (Aşka, Sevgiye Duyarlık, s.22).

Bina nefes kesici güzelliğiyle binlerce yolcuyla ağırlamaktaydı. Özellikle tavana hayran olmuştu kız. (Aşka, Sevgiye Duyarlık, s.24).

Sevgilisini uzun uzun öptükten sonra dışarı çıkmıştı. (Aşka, Sevgiye Duyarlık, s.24).

Sevgilydiler. Kırmızı defter olsa da olmasa da sevgilydi onlar. (Aşka, Sevgiye Duyarlık, s.32).

‘Seni çok seviyorum.’ dedi kadın. ‘Yani ne kadar?’ diye sordu genç adam. ‘Bu ülkedeki bütün trenler kadar!’ (Aşka, Sevgiye Duyarlık, s.35).

Küçüklüğümüzden kalma heyecanlar bedenlerimizi sardı. (Aşka, Sevgiye Duyarlık, s.43).

Mehmet Abim daha ortaokuldayken ona âşık olmuş, ama bundan hiçbir gün kendisine söz etmemiş. (Aşka, Sevgiye Duyarlık, s.63).

Havalimanının kalabalıklığına rağmen hemen tanıdım ilk aşkıma. (Aşka, Sevgiye Duyarlık, s.66).

Gerçi onun uyumadığını bilirdiniz, gözkapakları titreşirdi. Neyse ki ablanızla sırdaştınız. (Aile Bireylerine Duyarlık, s.17).

El ele taş kanepeye otururdunuz sonra. Kim bilebilir o taş kanepede konaklayan âşıkların sayısını. (Umutlu Olmaya Karşı Duyarlık, s.17).

Oğlan marifetliydi. Zamanında çalışır, eve para götürür, zamanında da avlanırdı. (Emeğe Ve Çalışkanlığa Duyarlık, s.19).

Boğaz'da büyümüş bu oğlan. Kıçtan takma beş buçuk beygir teknesine atladı mı sanırsın denizlerin maliki. Evine, konuklara, komşulara, sevenlere balık götürürmüş her dalışında. (Emeğe Ve Çalışkanlığa Duyarlık, s.19).

Kalabalık umutlandırmış genç adamı. 'Bunca insan varken alıcı bulurum'' diye düşünmüş. Satacak malı varmış. Mis gibi Gemlik zeytinyağları İstanbul'dan yola çıkmış bile. (Emeğe Ve Çalışkanlığa Duyarlık, s.21).

Fatma'yla Mustafa ustadır, çalışkandır. (Emeğe Ve Çalışkanlığa Duyarlık, s.61).

Az ötede ana kucağında kahverengi bir bebek, kahverengi bir meme emiyordu. (Temel Yaşam İhtiyaçlarına Duyarlık, s.23).

O gidince kız kapitone tavanlı yatağa uzandı, tatlı bir uykuya daldı. (Temel Yaşam İhtiyaçlarına Duyarlık, s.25).

Zaman zaman köşkün orta katı yazlıkçılara kiralanırdı. Adanalı Sabit Beyler üç-beş yaz geldiler. Tahta üzerinde et kıyıp içli köfte hazırladılar. Ev halkına ikram ederlerdi. Portakalları da çok tatlıydı, önemli yiyeceklerini de Adana'dan getirtirlerdi. (Temel Yaşam İhtiyaçlarına Duyarlık, s.28).

“Yürürüz “ dedi kadın. Kendisini dinlenmiş hissediyordu. ”Hem köpekçik tuvaletini yapar yapar. Bütün gece trende rahat eder.” (Temel Yaşam İhtiyaçlarına Duyarlık, s.33).

Elinde kaşık, kucakta fasulye, pilav. Bir de surat. Tentecinin tıpkısı. (Temel Yaşam İhtiyaçlarına Duyarlık, s.61).

Hayal kurmayı severlerdi. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.27).

Gelini de binayı sevmiştii ama ortak banyo kullanımı onu rahatsız ediyordu hatta korkutuyordu. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.28).

Az daha beklediler ama taksi gelmedi. Öndekiler sabırsızlanıyordu. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.31).

Herkes telaşlı fakat memnun çünkü herkesin bu davette rolü var. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.41).

Yaptıklarımızdan utanıyordum çok. Söyleyememiştii. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.48).

“Hayır!” demeyi öğrenememiştii henüz. Onu şikâyet ettiğim için suçluluk duyuyordum. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.48).

O sabah canı kalkmak istemiyordu. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.53).

İncir çekirdeği dolduramaz nedenlerle hem de, diye dertlenirmiş Nazlıgül. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.63).

O kızının dinginliğı annelerine iyi geliyormuş. Oysa Nazlıgül çok korkarmış annesiyle yalnız kalmaktan. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.63).

“Korku içinde babamın eve dönüşünü beklemek çok zor” diye içini dökmüş abime. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.64).

Mehmet Abim susuyor, kederli görünüyordu. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.65).

Korktum geri kaçırdım elimi. Eğildim baktım oraya. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.71).

“Küçüklüğümde ondan korkardım. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.74).

Pek konuşmasa da kendi başına mutlu bir görüntü verdiği göre sanırım yalnızlığı seviyor. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.77).

Hâlimden şikâyetçi, geçim derdi. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.78).

...Morali bozulmuş. (İnsani Duygulara Karşı Duyarlık, s.79).

Dido köpekleriydi. Orta boydan, kibar soydan bir İspanyol cockeri. (Hayvanlara Duyarlık, s.32).

Dido'nun sofrasını hazır edince yıkandı. (Hayvanlara Duyarlık, s.32).

Evliliklerinin ilk ayında almışlardı köpek yavrusunu. (Hayvanlara Duyarlık, s.33).

Tavuklar Ayşe'nin peşinde. O önde, onlar arkada. (Hayvanlara Duyarlık, s.39).

Leylekler yere inmiş. Ağırbaşlılar. (Hayvanlara Duyarlık, s.40).

Çakalları gece dinliyorum. Dere kenarlarında uluyorlar. (Hayvanlara Duyarlık, s.40).

Arılar her yerde. Kiremitlerin içinde vızırdanıyorlar. (Hayvanlara Duyarlık, s.39).

Duymuyordu beni yavru kedim. Hediye idi o. (Hayvanlara Duyarlık, s.60).

'Köydeki ineklerden ne haber?'' (Hayvanlara Duyarlık, s.78).

Saat beş. Güneş hâlâ kızgın ama şiddetli poyraz var. Rüzgâr yüzümde dolaşiyor, sesi kulaklarımda tıslıyor. (Doğaya Duyarlık, s.39).

Nisan ayının sonlarında yız. Leylekler indi meraya. Çayırlar çok yeşil. Papatyalar gündüz açıyorlar, gece kapanıyorlar. (Doğaya Duyarlık, s.39).

Tarlalarımız çok bakımlı. Bostanda ürün bol. Kuyumuzun suyu içiliyor. (Doğaya Duyarlık, s.41).

Önüm, arkam, sağım, solum doğa. (Doğaya Duyarlık, s.67).

Elimde baston orman yürüyüşümdedir. (Doğaya Duyarlık, s.71).

İşin püf noktasını iyi biliyorum. Zaman içinde zaman yakalamayı beceriyorum. Yaşım ilerledikçe ustalastım da. (Özgüvenli Olmaya Duyarlık, s.42).

O gece müziğin dinginliğinde, görünen görünmeyen acılarını dindirememişeler. (Sanata Duyarlık, s.51).

Dükkânın basamaklarına oturmuş flüt çalıyor. Köy kavalı değil, notası önünde flüt üflüyor kesik kesik. (Sanata Duyarlık, s.61).

Fark ettiyseniz Antik Yunan heykellerinin gözleri amadır. Patlak ve irissiz yani. (Sanata Duyarlık, s.71).

Bugün portre randevum var. Tuvalimin önüne yerleştim, çalışmaya hazırım. (Sanata Duyarlık, s.72).

Adam düpedüz engelli ama ‘çift bastonla yürüyebiliyorum!’ demişti. (Kişiyeye Özgü Özelliklere Duyarlık, s.57).

Demek ki sevmiş bu kıızı, sınıfın en karsı olsa da. (Kişiyeye Özgü Özelliklere Duyarlık, s.62).

‘Çok iyi arkadaşız. ’derdi abim. (Arkadaşlığa, Dostluğa Karşı Duyarlık, s.63).

‘Bazen tek sözcük bile bir öyküdür, sanat eserine uzanan ışıktır. Yeter ki sözcüğü sezgilerinle algıla, içtenlikle yansıtsın. (Dilsel Duyarlık, s.68).

‘Öldüm, ortağım.’ dedi. Hüzün yoktu sesinde. (Ölüme Karşı Duyarlık, s.58).

Portre ressamıyım ben. (Mesleklere Karşı Duyarlık, s.71).

Karşımda Suphi Bey oturuyor. Bostonlu bir mimar. (Mesleklere Karşı Duyarlık, s.72).

Benimkiler öğretmendi. Annem İngilizce babam, tarih hocası. (Mesleklere Karşı Duyarlık, s.73).

Arife Kadın’ı severdim, aşçı yamağımızdı. (Mesleklere Karşı Duyarlık, s.74).

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre Can Göknil'in çocuk kitaplarında yer alan duyarlık kategorilerine göre toplam 538 adet duyarlık kategorisine ait bulgu tespit edilmiştir. Bu durum hem çeşitliliğin hem de duyarlık öğeleriyle karşılaşma sıklığının fazla olduğunu göstermektedir. Göknil'in çocuk kitaplarının duyarlık konularının çeşitliliği yönünden zengin olduğu düşünülmektedir. Yapıtlar duyarlık yönünden incelendiğinde şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır:

“Hatıraları Saklama Sandığı” adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 110 defa geçtiği gözlemlenmektedir. Metinde en çok çocukluk özelliklerine karşı duyarlık, sanata duyarlık ve aşka, sevgiye duyarlık konularına yer verildiği tespit edilmiştir. En az yer alan duyarlık ise doğaya duyarlıdır.

“Kirpi Masalı” adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 9 defa geçtiği gözlemlenmektedir. Metinde en çok doğaya duyarlık ve yardımlaşmaya duyarlık konularına yer verildiği tespit edilmiştir.

“Kardeşim adlı” çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 17 defa geçtiği gözlemlenmektedir. Metinde en çok çocukluk özelliklerine karşı duyarlık konusuna yer verildiği tespit edilmiştir. En az yer alan duyarlıklar ise yardımlaşmaya duyarlık, iyilik yapmaya duyarlık ve umutlu olmaya karşı duyarlıdır.

“Kuyruksuz” adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 11 defa geçtiği gözlemlenmektedir. Metinde en çok kişiye özgü özelliklere duyarlık, özgüvenli olmaya duyarlık ve iyilik yapmaya duyarlık konusuna yer verildiği tespit edilmiştir. En az yer alan duyarlıklar ise barışa karşı duyarlık ve yardımlaşmaya duyarlıdır.

“Deniz Masalı” adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 6 defa geçtiği gözlemlenmektedir. Metinde en çok yardımlaşmaya duyarlık ve umutlu olmaya karşı duyarlık konusuna yer verildiği tespit edilmiştir. En az yer alan duyarlıklar ise doğaya duyarlık ve özveriye duyarlıdır.

“Babasının Başka Evi Var” adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 21 defa geçtiği gözlemlenmektedir. Metinde en çok insani duygulara karşı duyarlık, insana ve insan mutluluğuna duyarlık, çocukluk özelliklerine

karşı duyarlık konusuna yer verildiği tespit edilmiştir. En az yer alan duyarlıklar ise insan ilişkilerine karşı duyarlık ve aile bireylerine duyarlıktır.

“Keçeci Bayram ve Anka Kuşu” adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 15 defa geçtiği gözlemlenmektedir. Metinde en çok insani duygulara karşı duyarlık, emeğe ve çalışkanlığa duyarlık konusuna yer verildiği tespit edilmiştir.

“Renkli Öcüler” adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 6 defa geçtiği gözlemlenmektedir. Metinde en çok çocukluk özelliklerine karşı duyarlık konusuna yer verildiği tespit edilmiştir.

“Gülfidan Çiftlikte” adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 8 defa geçtiği gözlemlenmektedir. Metinde en çok insani duygulara karşı duyarlık konusuna yer verildiği tespit edilmiştir.

“Beni Annem Yavruladı” adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 7 defa geçtiği gözlemlenmektedir. Metinde en çok çocukluk özelliklerine karşı duyarlık konusuna yer verildiği tespit edilmiştir. En az yer alan duyarlık ise insana, insan mutluluğuna duyarlıktır.

“Komşu ” adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 13 defa geçtiği gözlemlenmektedir. Metinde en çok çocukluk özelliklerine karşı duyarlık ve barışa duyarlık konusuna yer verildiği tespit edilmiştir. En az yer alan duyarlık ise doğaya duyarlık tır.

“Çatlak Hasan” adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 11 defa geçtiği gözlemlenmektedir. Metinde en çok insani duygulara karşı duyarlık ve temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık konusuna yer verildiği tespit edilmiştir.

“Gökyüzü Sirki” adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 21 defa geçtiği gözlemlenmektedir. Metinde en çok insani duygulara karşı duyarlık sanata duyarlık, özverili olmaya duyarlık ve hayvanlara duyarlık konusuna yer verildiği tespit edilmiştir. En az yer alan duyarlıklar ise doğaya duyarlık, barışa duyarlık; aşka, sevgiye duyarlık ve aile bireylerine duyarlıktır.

‘‘Dev Tavşan’’ adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 9 defa geçtiği gözlemlenmektedir. Metinde en çok insani duygulara karşı duyarlık konusuna yer verildiği tespit edilmiştir.

‘‘Ormandaki Arkadaş’’ adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 35 defa geçtiği gözlemlenmektedir. Metinde en çok insani duygulara karşı duyarlık, arkadaşlığa, dostluğa karşı duyarlık ve özverili olmaya duyarlık konusuna yer verildiği tespit edilmiştir. En az yer alan duyarlıklar ise özgüvenli olmaya duyarlık, temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık, çocukluk özelliklerine karşı duyarlık, emeğe ve çalışkanlığa duyarlık, mesleklere karşı duyarlık ve aile bireyelerine duyarlıktır.

‘‘Mandolin Çalan Pangolin’’ adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 45 defa geçtiği gözlemlenmektedir. Metinde en çok sanata duyarlık, insani duygulara karşı duyarlık ve hayvanlara duyarlık konusuna yer verildiği tespit edilmiştir. En az yer alan duyarlıklar ise çocukluk özelliklerine karşı duyarlık; insana, insan mutluluğuna duyarlık, mesleklere karşı duyarlık, kişiye özgü özelliklere duyarlık, aile bireyelerine duyarlık ve arkadaşlığa, dostluğa karşı duyarlıktır.

‘‘Kokuşuk Arkadaş’’ adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 25 defa geçtiği gözlemlenmektedir. Metinde en çok hayvanlara duyarlık, insani duygulara karşı duyarlık ve temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık konusuna yer verildiği tespit edilmiştir. En az yer alan duyarlık ise mesleklere karşı duyarlıktır.

‘‘Deniz Kokusu’’ adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 44 defa geçtiği gözlemlenmektedir. Metinde en çok hayvanlara duyarlık, insani duygulara karşı duyarlık ve sanata duyarlık konusuna yer verildiği tespit edilmiştir. En az yer alan duyarlıklar ise kadına duyarlık, özverili olmaya duyarlık, aile bireyelerine duyarlık, yardımlaşmaya duyarlık ve iyilik yapmaya duyarlıktır.

‘‘Göz ve Söz’’ adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 61 defa geçtiği gözlemlenmektedir. Metinde en çok insani duygulara karşı duyarlık, sanata duyarlık, hayvanlara duyarlık ve aşka, sevgiye duyarlık konusuna yer verildiği tespit edilmiştir. En az yer alan duyarlıklar ise özverili olmaya duyarlık ve kişiye özgü özelliklere duyarlıktır.

‘‘Can’lı Yolculuk’’ adlı çocuk yapıtında çocukları duyarlı kılacak konuların yapıt içinde 64 defa geçtiği gözlemlenmektedir. Metinde en çok insani duygulara karşı duyarlık ve aşka, sevgiye duyarlık konusuna yer verildiği tespit edilmiştir.

Nitelikli çocuk edebiyatı eserleri çocukları yaşama adapte etmeye yardımcı olabilecek pek çok işlevi barındırmaktadır. Bu sebeple çocuklar küçük yaştan itibaren çocuk edebiyatı eserleri ile tanışmalıdır. Bu eserler çocukları bilişsel, duyuşsal, sosyal yönden pozitif etkileyebilecek nitelikte olmalıdır. Nitelikli çocuk edebiyatı eserlerinin hedeflerinden biri de mesajlarını sezdirme şekliyle bireye duyarlıklar kazandırmaktır (Sever, 2003). Kişilerin, duyarlık yeteneğine sahip olarak yetiştirilmesi hem bireysel hem toplumsal açıdan önemlidir. Çocuk eserlerinde insana, yaşama, doğaya karşı duyarlık edindirmek; çocukların evrensel değerler kazanmasını sağlamak bütün bunlar amaçlanırken de abartı duygu yoğunluğuna sürüklemekten kaçınmak gerekir. Kitabın ele aldığı konu çocukların ilgisini çekmeli ve hayal gücünün sınırlarını genişletmelidir (Eryeşil, 2015). Evsen (2019) Mustafa Ruhi Şirin’in çocuk şiirleri ve masallarının duyarlık eğitimi açısından incelendiği çalışmasında, 7 kitaba ait duyarlıklara bakıldığı zaman kitaplarda hayal ve düş gücüne sık yer verildiği gözlemlenmiştir. Masal kitapları duyarlık temalarının çeşitliliğinde şiir kitapları ile benzerdir, şiir kitapları ise duyarlık temalarının ele alınma sıklığında öne çıkmaktadır. Çocukluk döneminin vazgeçilmez bir ögesi olan hayal ve düş gücü, Mustafa Ruhi Şirin’in kitaplarında da vazgeçilmez unsurdur. Can Göknil’in çocuk yapıtları da gerçekten uzak bir dünyada kaleme alınmış olup oldukça fazla hayal gücü unsuru barındırmaktadır. Etoğlu Kibris (2019) Gülten Dayıoğlu’nun eserlerinin duyarlık açısından incelediği araştırmasında 35 duyarlığın eserlerinde farklı sıklıklarda yer aldığı bulgusuna ulaşmıştır. Bu çalışmada daha önceki çalışmaları destekler nitelikte olup Dayıoğlu’nun eserlerinin aileler ve öğretmenler tarafından tercih edilmesi sonucu eserlerin, çocukların karakter gelişimine yararlı olacağı düşünülmektedir. Aynı şekilde Can Göknil’in de çalışmada yer alan yapıtları 35 kategoride incelenmiş olup bu kategorilerin farklı sıklıkta işlendiği belirlenmiştir. Sezer ve Karagöz (2021) Türkçe ders kitapları (1-8) metinlerinin duyarlık eğitimi açısından incelediği çalışmasında belirlenen 40 duyarlık alanlarından tümü metinlerde farklı oranlarda tespit edilmiştir. Bu bağlamda incelenen metinlerin duyarlık temalarının oldukça zengin olduğu söylenebilir. Bu metinlerle karşı karşıya gelen çocuklara, çeşitli duyarlıklar kazandırılıp farkındalık oluşturulabileceği düşünülmektedir. Önceki

çalışmalarla benzer sonuçlar elde eden Süngü ve Demir (2022) Zeynep Cemali'nin eserlerinin duyarlık eğitimi bağlamında incelendiği çalışmasında yer alan yapıtların dil ve anlatım yönünden birçok atasözü, deyim, ikileme ve benzetmelere yer verildiği ve çocuğun dil gelişimini desteklediği belirtilmiştir. İşlenen temalar, günlük hayatın içinden alınmıştır. Yazarın romanında işlediği konulardan biri doğa sevgisi ve onun korunmasıdır. Yapıtlarında doğaya karşı duyarlık kategorisine uygun pek çok yargı bulunmaktadır. Can Göknil'in de çocuk kitaplarında, doğaya duyarlık temasına yer verip çocuklarda bilinç oluşturmayı hedeflediği düşünülmektedir. Aras (2022) Tudem Edebiyat ödüllü çocuk romanlarının duyarlık eğitimi açısından incelendiği çalışmasında eserlerde yer alan karakterlerin çocuk olması ve eserlerde çocuk gerçekliğine dikkat edilmesinin bir duyarlık bağlamı yarattığı söylenebilir. Okurlara Sadece Türkçeyle sınırlı kalmayarak bambaşka dillere de değinen romanların, okurların dil aracılığıyla başka kültürlerle merak duymalarına da katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Can Göknil de eserlerinde çocuk bakış açısını dilin incelikleriyle yansıtarak okurları duyarlı olmaya yönlendirmiştir. Uzun (2023) çocuklara yönelik romanların duyarlık eğitimi açısından incelediği çalışmasında romanların, duyarlık iletilerinin sık olmasından dolayı ortaokul seviyesindeki çocukların karakter gelişimini olumlu etkileyeceği ve bu doğrultuda duyarlık kazandırabileceği sonucuna varılmıştır. Kutmaral ve Kodan (2023) Eflatun Cem Güney masallarını duyarlık eğitimi bağlamında incelediği çalışmasında, çocuk kavramına önem verdiği, eğitsel iletileri daha çok ebeveynler devamında ise öğretmenler üzerinden vermeyi amaçladığı gözlemlenmiştir. Çocukların kitap okuma isteklerini arttırmada önemli rol oynayacağı düşünülen ve duyarlık konularında oldukça zengin olan bu eserlerle karşı karşıya gelmeleri önemlidir. Toplumda yaşananlarla ilgili duyarlı olmamız gerektiği ve birbirinden farklı pek çok iletiyle çocuğun sosyal gelişimine katkı yaparak onu duyarlı birey hâline getirmeye çalıştığı saptanmıştır. Akgün ve Akkaya (2024) Şermin Yaşar'ın 8 çocuk kitabının duyarlık eğitimi açısından incelediği çalışmasında, Şermin Yaşar'ın kaleme aldığı çocuk kitaplarının, çocuğa duyarlık eğitimi vermede etkin bir araç olduğu; ailelerin ve öğretmenlerin bu eğitimi verme bağlamında adı geçen eserleri, kaynak olarak kullanabilecekleri sonucuna ulaşılmıştır. Baran (2022) Fatih Erdoğan'ın "Sihirli Kitaplar" adlı serisini duyarlık eğitimi açısından incelediği çalışmasında duyarlık kategorisine yönelik 1227 ileti tespit edilmiştir. Çocuklarda arkadaşlık dostluk, aile sevgisi gibi değerlere yönelik eğitsel iletiler içerdiği sonucuna ulaşması da Fatih

Erdoğan'ın yapıtlarının çocuklarda duyarlık eğitimi kazandırmada önemli birer araç olduğunu kanıtlamaktadır. Özbilen Demirtaş (2021) Koray Avcı Çakman'ın öykü ve romanlarının duyarlık eğitimi açısından incelediği araştırması, çocukların düşlerini, sorumluluklarını ve problemlerini dikkate alan temaları barındırmaktadır. Yazarın, çocuklara ulaşmak için fantastik öğelere ve kahramanlara yer verdiği kitapları bulunmaktadır. Çocuğa farklı duyarlıkları hissettirme açısından yazarın eserlerindeki bu özelliğinin önemli olduğu düşünülmektedir. Fantastik bir kurguyla karşımıza çıkan bu yapıtlar, duyarlık eğitimi iletilerini barındırması yönünden çocuk duyarlığının gelişmesinde faydalı olabileceği düşünülmektedir. Can Göknil'in de araştırmaya konu olan kitapları bu çalışmalar gibi çeşitli duyarlıklar barındırmaktadır. Aynı zamanda farklı sıklıklarda duyarlık iletileri yer almaktadır. Bahsedilen bu çalışmalarda yer alan duyarlığa ilişkin iletilerin tespiti ve çeşitliliği araştırmanın sonuçları ile örtüşmektedir.

Bahsedilen araştırmaların sonuçları birbirleri ile benzer olup, çalışmaların duyarlık eğitimi yönünden zengin olduğu ve çocukların karakter gelişimine olumlu etki edeceği düşünülmektedir. Buraya kadar yapılan çalışmalar dikkate alındığında, duyarlık eğitimi kapsamında çocuk kitaplarının vasıta olarak kullanılabilmesi düşünülmektedir.

Araştırma sonuçlarından hareketle ailelere, öğretmenlere ve çocuk edebiyatı araştırmacılarına yönelik şu önerilerde bulunulmuştur:

- Araştırmada ele alınan eserler kolay ulaşılabilmesi hedefiyle okul ve halk kütüphanelerinde bulunabilir. Bu kitaplardan duyarlık kazandırma amacıyla masal kitapları ilkökul, hikâye kitapları da ortaokul öğrencilerine okutulabilir.

- Çalışmada yer alan eserler duyarlık iletilerinin farklılık barındırması nedeniyle çağımızda mühim olan değerler eğitimi kapsamında bir çalışma materyali olarak ele alınabilir.

- Ele alınan kitaplar televizyonun ve internetin gelişip yaygınlaşmasıyla birlikte animasyona dönüştürülüp daha fazla kitleye hitap edebilir.

- İncelenen eserlerin bölümleri Türkçe ders kitaplarında yer alabilir. Aynı yaş grubundaki öğrencilerin aynı dönemlerde bu metinlere ulaşip çeşitli duyarlık kazanmaları hedeflenebilir.

- Çocuklar sosyal çevre edinirken çeşitli duyarlıklardan hareketle daha sağlıklı arkadaş bağları oluşturur. Kitaplarda yer verilen arkadaşlığa ve dostluğa duyarlık kategorisinin çokluğuna göre de bu kitaplar tercih edilip çocuklara sunulabilir.
- Ele alınan kitaplar insani duygulara duyarlık oluşturacak şekilde olduğu için çocukların bu kitabı okuması sağlanabilir.
- Okullarda yapılan kitap okuma saatlerinde araştırmada ele alınan kitaplar öğrencilerle buluşturulabilir. Okuyan öğrenciler tarafından içeriği değerlendirilip yorumlanabilir.
- Araştırmada Can Göknil'e ait 20 kitap 35 duyarlık eğitimi kategorisi olarak esas alınıp incelenmiştir. Yazarın eserleri duyarlık eğitimi ile ilgili incelemelerde, araştırmacılar tarafından belirlenen yeni duyarlık eğitimi kategorilerine göre de esas alınıp araştırmayla mukayese ederek güncel ve kapsamlı sonuçlar elde edilebilir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, F.B. ve G. Süslü (2017). Yaratıcı Dramayla Kitap Kurdu Olunur mu? Çocuk Kitaplarıyla Okuma Sevgisi ve İlgisi Kazandırma. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, Cilt 5, Sayı 3, 367- 394.
- Akbaş, E. ve R. A. Topçuoğlu (2009). Modern Çocukluk Paradigmasının Oluşumu- Eleştirel Bir Değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, Cilt 20, Sayı 1, 95-104.
- Akgün S. ve N. Akkaya (2024). Şermin Yaşar'ın Çocuk Kitaplarının Duyarlık Eğitimi Bağlamında İncelenmesi. (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*). Dokuz Eylül Üniversitesi EBE.
- Aktaş, N. (2015). Okuma Öncesi Strateji Öğretiminin 4. Sınıf Öğrencilerinin Ekrandan Okuduğunu Anlamaya Etkisi. (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*). Gazi Üniversitesi, SBE.
- Alemdar, S. G. ve A. Süngü (2017). Nazım Hikmet'in Sevdalı Bulut adlı kitabındaki masalların duyarlık eğitimi bağlamında incelenmesi. *T. Şimşek ve BV Yıldız (Haz.) IV. Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu içinde*, 301-314.
- Aras, M. ve B. Karagöz (2022). Tudem Edebiyat Ödüllü Çocuk Romanlarının Duyarlık Eğitimi Açısından İncelenmesi. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, Cilt 7, Sayı 2, 424-439.
- Aslan, C. (2013). Duyarlık ve Düşüncüyü Geliştirmede Çocuk/Gençlik Edebiyatı. *Çocuk Çocuk Anne Baba Eğitimci Dergisi*, Cilt 12, 29-32.
- Aslan, C. (2014). Barış Eğitiminde Çocuk ve Gençlik Edebiyatı. *7. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi, Okul Kültürü ve Çocuk*, 381-399.
- Aslan, C. (2016). Oğuz Tansel'in Derleyip Yazdığı Masalların Duyarlık Eğitimi Bağlamında İncelenmesi. S. Sever ve S. Karagül (Haz.) *Uluslararası Türk Masal Dünyası ve Doğumunun Yüzüncü Yılında Oğuz Tansel Sempozyumu içinde*, 131-152.
- Aslan, C. (2016a). Özerk Benlikli Birey Yetiştirme Sürecinde Çağdaş Dil ve Edebiyat Öğretimi Ortamlarının (Türkçe/Türk dili ve edebiyatı) önemi. *İlköğretim Online*, Cilt 15, Sayı 3.

- Aslan, C. (2019). *Çocuk Edebiyatı ve Duyarlık Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Aytekin, H. (2018). *İnsan İlişkileri ve İletişim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Baltacı, A. (2017). Nitel Veri Analizinde Miles-Huberman Modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 3, Sayı 1,1-15.
- Banos, R. V. (2006). Intercultural Sensitivity of Teenagers: A Study of Educational Necessities in Catalonia. *Intercultural Communication Studies*, Cilt 15, Sayı 2, 16.
- Baran, A. (2022). Fatih Erdoğan'ın " Sihirli Kitaplar" Serisinin Duyarlık Eğitimi Bağlamında İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi SBE.
- Baş, B. (2015). *Türkçe Öğretimi Açısından Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Bayhan, P. ve İ. Artan (2005). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Bilkan, A. (2005). Çocuk edebiyatı, kavram ve mahiyet. *Hece Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, Cilt 9, Sayı 104, 24-35.
- Binyazar, A. (1996). Anadili Kitaplarında Yazınsal Metinlerden Yararlanılarak Duyarlık Eğitimi Gerçekleştirme (Almanya'da Hazırlanan Anadili Kitaplarından Örnekler). *Türkiye ve Almanya'da İlköğretim Ders Kitapları*, 98-104.
- Binyazar, A. (2010). *Toplum ve Edebiyat*. İstanbul: Can Sanat Yayınları.
- Bloom, P. (2004). *Descartes' Baby: How the Science of Child Development Explains What Makes Us Human*. New York: Basic Books
- Cabell, S. Q., L. M. Justice vd. (2011). Profiles of Emergent Literacy Skills Among Preschool Children Who are at risk for Academic Difficulties. *Early Childhood Research Quarterly*, Cilt 26, Sayı 1, 1-14.
- Ciravoğlu, Ö. (1999). *Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Esin Yayınları.
- Corsaro, W. (1997). *Sociology of Childhood*. Kaliforniya: Thousand Oaks Pine Forge Yayınları.
- Çağlayan, İ. (2012). Atatürk'ün Çocukları. *İstanbul Arel Üniversitesi İletişim Çalışmaları Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2, 101-116.
- Çavuşoğlu, H. (2013). *Çocuk Sağlığı Hemşireliği*. Ankara: Sistem Ofset Basımevi.

- Çeçen, A. (1975). Hukukta Norm ve Adalet. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 32, Sayı 1, 71-115.
- Çelik, C. (2005). Çocuk Kavramı ve Medeni Hukuk Açısından Çocuk Haklarının Tarihi Gelişimi. *Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi*, Sayı 36.
- Çer, E. (2017). Çocuk Edebiyatında Toplumsal Cinsiyetsiz Karakterler: Bir Araştırma Örneği. *HAYEF Journal of Education*, Cilt 14, Sayı 1, 389-408.
- Çılgın, A. S. (2006). Çocuğa Büyülü bir Dünyanın Kapılarını Açmak. *Milli Eğitim Dergisi*. Cilt 172, 175-182.
- Çolak, M. (2006). Bir Macar Çocuğun Anılarında Atatürk. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 95-105.
- Çotuksöken, Y. (2003). Anadili Öğretiminde Edebiyatın Yeri ve İşlevi. *Çağdaş Türk Dili*, Cilt 184, 148-151.
- Demircioğlu, İ. H. (2007). *Tarih Öğretiminde Öğrenci Merkezli Yaklaşımlar*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Diener, E., E. Suh ve S. Oishi (1997). Recent Findings on Subjective Well-being. *Indian Journal of Clinical Psychology*.
- Diener, E., E. M. Suh vd. (1999). Subjective well-being: Three Decades of Progress. *Psychological Bulletin*, Cilt 125, Sayı 2, 276-302.
- Dilek, D. (2002). *Tarih Derslerinde Öğrenme ve Düşünce Gelişimi*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Dilidüzgün, S. (2003). *İletişim Odaklı Türkçe Derslerinde Çocuk Kitapları*. İstanbul: Morpa Kültür.
- Dilidüzgün, S. (2004). *Çağdaş Çocuk Yazını – Yazın Eğitime Atılan İlk Adım*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Doğan, İ. (2000). *Sosyoloji Kavramlar ve Sorunlar*. İstanbul: Sistem Yayınları.
- Driver, R. ve J. Easley (1978) Pupils and Paradigms: A Review of Literature Related to Concept Development in Adolescent Science Students. *Studies in Science Education*. Cilt 5, 61-84.

- DuBay, W. H. (2007). *Smart Language, Readers, Readability and The Grading of Text*. Books Urge Publishing.
- Erdoğan, F. (1999). Türkiye'de 1996-1998 yıllarında yayımlanmış telif çocuk kitaplarının içerik analizi. (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*). İstanbul Üniversitesi SBE.
- Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basımevi.
- Ergün, A.N. ve H. E. Çocuk (2024). Dünya Çocuk Edebiyatı Seçkilerindeki Çocuk Karakterlerin Benlik Yapısına ve Karakter Geliştirme Yollarına Göre İncelenmesi. (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*). Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, SBE.
- Erten, O. (2018). *Can Göknül Yaşamı ve Sanatı*. İstanbul: Bozlu Sanat Yayınları.
- Eryeşil, O. (2015). Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Çocuk Şiirlerinde Evrensel Değerler. (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*). Ankara Üniversitesi, EBE.
- Etoğlu, Kıbrıs, P. (2019). Çocuk Edebiyatı Eserlerinin Duyarlık Eğitimi Bağlamında İncelenmesi: Gülten Dayıoğlu Örneği. (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*). Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, EBE.
- Evsen, K. (2019). Mustafa Ruhi Şirin'in Çocuk Şiirleri ve Masallarının Duyarlık Eğitimi Açısından İncelenmesi. (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*). Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, EBE.
- Fretheim, A. M. (2007). *Assesing the Intercultural Sensitivity of Educators in an American International School*. Minnesota University.
- Gadamer, H.-G. (2009). *Hakikat ve Yöntem*. İstanbul: Paradigma.
- Geçtan, E. (1993). *Çağdaş Yaşam ve Normal Dışı Davranışlar*. İstanbul: Remzi Yayınları.
- Göknar, Ö. (2007). *Özgüven Kazanmak*. Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Göknül, C. (2007). *Gölge Renkli mi*. İstanbul: Can Yayınları.
- Göknül, C. (2012). *Deniz Kokusu*. İstanbul: Can Yayınevi.
- Göknül, C. (2016). *Göz ve Söz*. İstanbul: Can Çocuk Yayınevi.
- Göknül, C. (2016). *Gülfidan Çiflikte*. İstanbul: Can Çocuk Yayınevi.
- Göknül, C. (2017). *Dev Tavşan*. İzmir: Uçanbalık Yayıncılık.

- Göknil, C. (2018). *Komşu*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Göknil, C. (2019). *Renkli Öcüler*. İstanbul: Can Çocuk Yayınevi.
- Göknil, C. (2019). *Can'lı Yolculuk*. İstanbul: Can Çocuk Yayınevi.
- Göknil, C. (2019). *Beni Annem Yavruladı*. İstanbul: Can Çocuk Yayınevi.
- Göknil, C. (2019). *Keçeci Bayram ve Anka Kuşu*. İstanbul: Can Çocuk Yayınevi.
- Göknil, C. (2021). *Mandolin Çalan Pangolin*. İstanbul: Can Çocuk Yayınevi.
- Göknil, C. (2022). *Kokuşuk Arkadaş*. İstanbul: Can Çocuk Yayınevi.
- Göknil, C. (2022). *Ormandaki Arkadaş*. İstanbul: Can Çocuk Yayınevi.
- Göknil, C. (2021). *Babasının Başka Evi Var*. İstanbul: Can Çocuk Yayınevi.
- Göknil, C. (2021). *Hatıraları Saklama Sandığı*. İstanbul: Can Çocuk Yayınevi.
- Göknil, C. (2021). *Kardeşim*. İstanbul: Can Çocuk Yayınevi.
- Göknil, C. (2021). *Kirpi Masalı*. İstanbul: Can Çocuk Yayınevi.
- Göknil, C. (2021). *Kuyruksuz*. İstanbul: Can Çocuk Yayınevi.
- Göknil, C. (2022). *Gökyüzü Sirki*. İstanbul: Can Çocuk Yayınevi.
- Göknil, C. (2022). *Çatlak Hasan*. İstanbul: Can Çocuk Yayınevi.
- Göknil, C. (2022). *Deniz Masalı*. İstanbul: Can Çocuk Yayınevi.
- Gönen, M., M. Katrancı vd. (2011). A Study of Primary School Students, Children Books Related to Physical Structures, Content and Illustrations. *Eğitim ve Bilim*, Cilt 36, Sayı 160, 250-265.
- Güçlü, S. (2016). Çocukluk ve Çocukluğun Sosyolojisi Bağlamında Çocuk Hakları. *Sosyoloji Dergisi*. 1-22.
- Güler, T. ve B. Akman (2006). 6 yaş çocuklarının bilim ve bilim insanı hakkındaki görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 31, Sayı 31, 55-66.
- Hefflin, B. R. ve M. A. Barksdale-Ladd (2001). African American Children's Literature That Helps Students Find Themselves: *Selection guidelines for grades K-3. The Reading Teacher*, Cilt 54, Sayı 8, 810- 819.

- Huck, C., S. Hepler vd. (2001). *Children's Litareture in the Elementary School*. New York: McGraw-Hill.
- Humphreys, T. (2002). *Çocuk Eğitiminin Anahtarı: Özgüven*. Tanju Anapa (çev.). İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Hunt, P. (1994). *An Introduction to Children's Literature*. London: Oxford University Press.
- Kaminski, W. (2009). *Çocuk ve Gençlik Edebiyatına Giriş*. Yılmaz Baş (çev). Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Kangal, A. (2013). Mutluluk Üzerine Kavramsal bir Değerlendirme ve Türk Hane Halkı İçin Bazı Sonuçlar. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 12, Sayı 44, 214-233.
- Karakuş Tayşi, E. (2019). Sevim Ak'ın Öykülerinin Duyarlık Eğitimi Açısından İncelenmesi. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, Cilt 19, Sayı 19, 303-324.
- Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve Eğitim*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Kavcar, C. (1982). *Edebiyat ve Eğitim*. Ankara: A.Ü. S.B.F. ve Basın-Yayın Yüksek Okulu Basımevi.
- Kaya, M. (2007). Okuma Yazma Öğretiminde Çocuk Edebiyatının Öğretim Amaçlı Kullanımındaki Yöntem ve Teknikler. *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu (04-06 Ekim 2006), Bildiriler Kitabı*, 117-122.
- Kayadibi, F. (2002). Sevgi faktörünün eğitim verimliliği üzerine etkisi. *Journal of Istanbul University Faculty of Theology*, 5.
- Keskin, Y. ve B. Öğretici (2013). Sosyal Bilgiler Dersinde "Duyarlılık" Değerinin Etkinlikler Yoluyla Kazandırılması: Nitel Bir Araştırma. *Değerler Eğitimi Dergisi*, Cilt 11, Sayı 25, 143-181.
- Kök, A. N. (2002). Çocuk mahkemeleri mevzuatı ve adli tıp. *II. Ulusal Çocuk ve Suç Sempozyumu Bildiriler*, Ankara: Türkiye'de Çocuklara yeniden Özgürlük Vakfı.
- Kutlu, A. (1995). Eğitim ve Çocuk Yazını. *Varlık*, 1058, 7-9.
- Kutmaral, D. ve H. Kodan (2023). Eflatun Cem Güney masallarının duyarlık eğitimi bağlamında incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, Cilt 12, Sayı 4, 1684-1702.

- Macit, M. ve U. Soldan (2004). *Edebiyat bilgi ve teorileri*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Maslow, A. H. (1943). A Theory of Human Motivation. *Psychological Review*, Cilt 50, 370-396.
- Meriç, C. (2005). *Kırkambar*. İstanbul: İletişim.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. S. Turan (çev.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Miles, M. B. ve A. M. Huberman (1994). *Qualitative Data Analysis: An expanded Sourcebook*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Moran, B. (2009). *Edebiyat Üzerine Makaleler / Röportajlar*. İstanbul: İletişim.
- Nas, R. (2004). *Örneklerle Çocuk Edebiyatı*. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.
- Oğuzkan, A. F. (2001). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Anı Yayınları.
- Oğuzkan, F. (2013). *Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Öktem, D., Ç. A. S. O. K. İhtilaf vd. (2012). Türkiye’de Çocuk Adalet Sisteminin Yönetimi. *European Journal of Managerial Research (EUJMR)*, Cilt 5, Sayı 9, 379-395.
- Özbilen Demirtaş, E. (2021). Koray Avcı Çakman’ın Öykü ve Romanlarının Duyarlık Eğitimi Açısından İncelenmesi. (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*). Gaziantep Üniversitesi SBE.
- Özdemir, E. (1994). *Türk ve Dünya Edebiyatı*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Özdemir, E. (2016). Edebiyat Ne İşe Yarar?. *Uluslararası Türk Masal Dünyası ve Doğumunun 100. Yılında Oğuz Tansel Sempozyumu Bildiriler Kitabı 20-21 Ekim 2016 içinde*, 27-32.
- Özdemir, E. (2017). *Göğüne Sığmayan Bulut*. Ankara: Akılçelen Kitaplar.
- Özkan, U. B. (2019). *Eğitim Bilimleri Araştırmaları İçin Doküman İnceleme Yöntemi*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Özkan, M. (2019). Aslı Der’in Çocuk Kitaplarında Değerler Eğitimi Ve Eserlerin Türkçe Öğretimine Katkısı. (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*). Uşak Üniversitesi SBE.

- Parsons, T. (2022). 1 . *Toplumsal Eylemin Yapısı* N. Nirven (çev.). İstanbul: Ketebe.
- Pearson, M. L., S. P. Albon ve H. Hubball (2015). Case Study Methodology: Flexibility, Rigour, and Ethical Considerations for The Scholarship of Teaching and Learning. *Canadian Journal for the Scholarship of Teaching and Learning*, Cilt 6, Sayı 3, 1-6.
- Püsküllüoğlu, A. (2004). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Arkadaş Yayınev.
- Püsküllüoğlu, A. (2005). *Arkadaş Türkçe Sözlük*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Püsküllüoğlu, A. (2009). *İlköğretim 6., 7., 8. Sınıflar İçin Türkçe Sözlük*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Rasinski, T. V. ve N. D. Padak (1990). Multi Cultural Learning Through Children's Literature. *Language Arts*, Cilt 67, Sayı, 6, 576-580.
- Rose, R. ve M. Shevlin (2016). The Development of Case Studies as a Method Within a Longitudinal Study of Special Educational Needs Provision in the Republic of Ireland. *Journal of Research in Special Educational Needs*, Cilt 16, Sayı, 2, 113-121.
- San, İ. (2021). *Çocuk ve Sanat*. Ankara: Yeni İnsan.
- Sarıçam, İ. (2021). Nazlı Eray'ın Çocuk Kitaplarında Değerler Eğitimi ve Eserlerin Türkçe Söz Varlığı Açısından İncelenmesi. (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*). Dumlupınar Üniversitesi LEE.
- Sayın, Ö. (1990). *Aile Sosyolojisi*. İzmir: Ege Üniversitesi.
- Schramm, D. K. C. (1998). *The concept of death education on children's understanding of death*. Grand Valley State University.
- Sever, S. (2002). Öğretim Dili Olarak Türkçenin Sorunları ve Öğretme-Öğrenme Sürecindeki Etkili Yaklaşımlar. *AÜ Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt 34, Sayı 1, 11-12.
- Sever, S. (2003). *Çocuk ve Edebiyat*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Sever, S.(2012). *Çocuk ve Edebiyat*. İzmir: Tudem.
- Sever, S. (2013a). *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*. İzmir: Tudem.

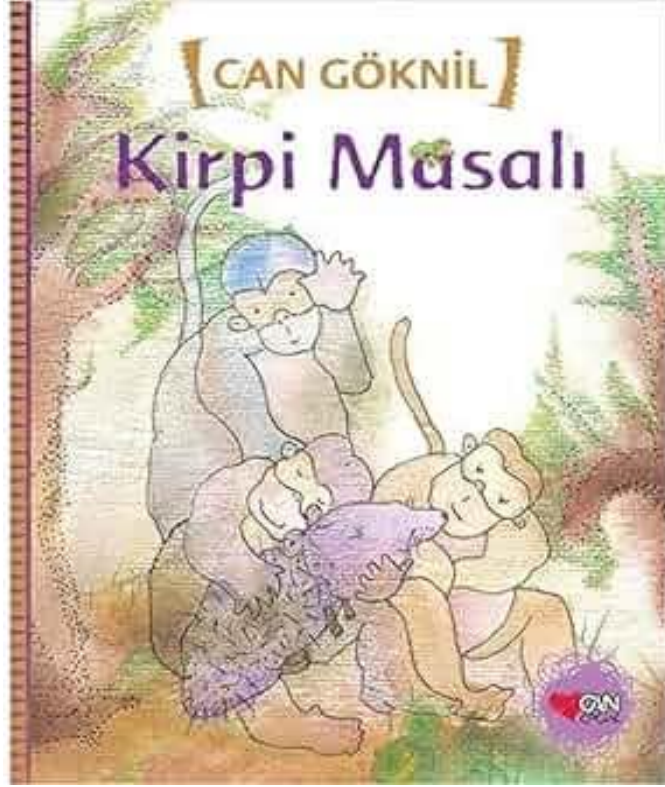
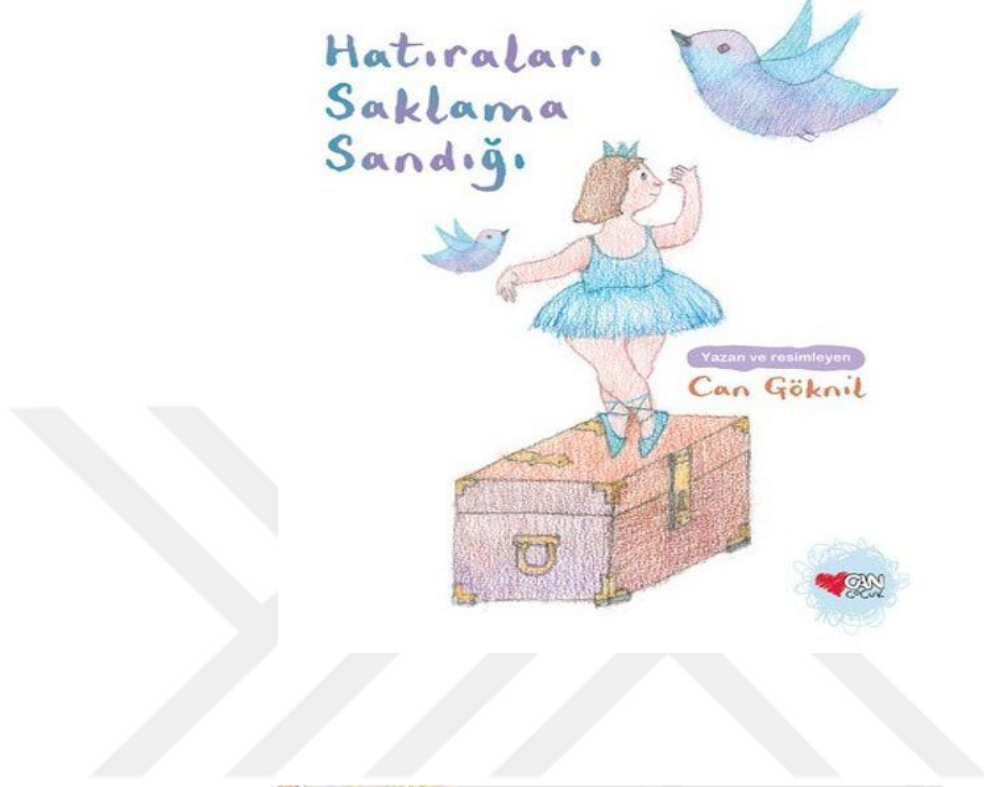
- Sever, S. (2013b). Edebiyat Yapıtları Çocukların Duyu Algılarını Eğitir Kavram Tasarım Sürecini Devindirir. *Çoluk Çocuk Anne Baba Eğitimci Dergisi*, Sayı 12, 24-26.
- Sezer, B. ve B. Karagöz (2021). Türkçe Ders Kitaplarındaki (1-8) Metinlerin Duyarlık Eğitimi Açısından İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, LEE.
- Snodgrass, S. E., R. P. Snyder ve M. A. Hecht (1998). Interpersonal Sensitivity Expressivity or Perceptivity? *Journal of Personality and Social Psychology*, Sayı 74, 238-249.
- Stanley, S. M., S. W. Whitton vd. (2006). *Sacrifice as a Predictor of Marital Outcomes. Family Process*, Cilt 45, 289-303.
- Süngü, A. ve M. Demir (2022). Zeynep Cemali'nin Eserlerinin Duyarlık Eğitimi Bağlamında İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale Üniversitesi, SBE.
- Şimşek, T., S. Ungan ve A. F. Arıcı (2012). *Çocuk Edebiyatının Kaynakları, Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Şimşek, T. (2011). *Kuramdan Uygulamaya El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları
- Şimşek, T. (2014). Sevdirmek ve Heveslendirmek. *Türk Dili Dergisi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı*, Cilt 1, Sayı, 756, 299-300.
- Şirin, M. R. (1994). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Yayınları Vakfı.
- Şirin, M. R. (2007). *Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Şirin, M. R. (2000). *99 Soruda Çocuk*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Şirin, M. R. (2006). *Çocuğa Adanmış Konuşmalar*. İstanbul: İz.
- Şirin, M.R. ((2000). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. Çocuk Vakfı Yayınları: İstanbul.
- Şirin, M.R. (2011). *Bm Çocuk Hakları Sözleşmesi Kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Tanju, H. E. (2010). "Çocuklarda Kitap Okuma Alışkanlığına Genel Bakış", *Aile ve Toplum Dergisi*, Cilt 6, Sayı 22, 30-39.

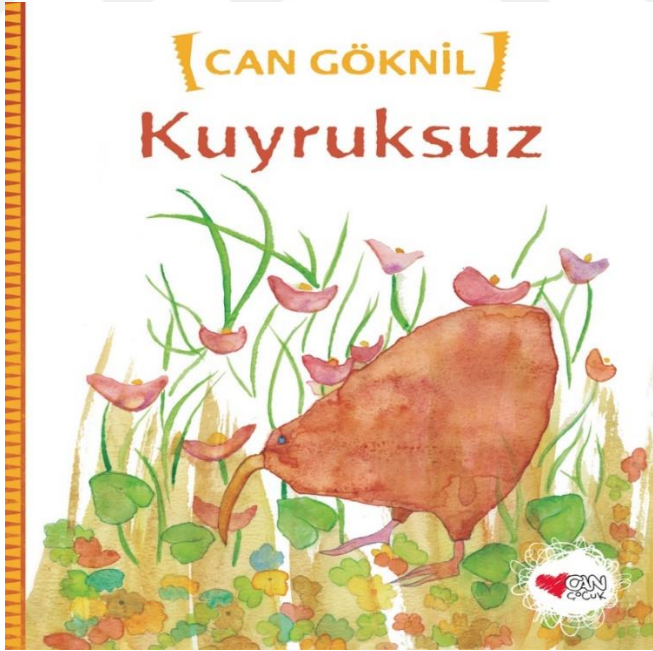
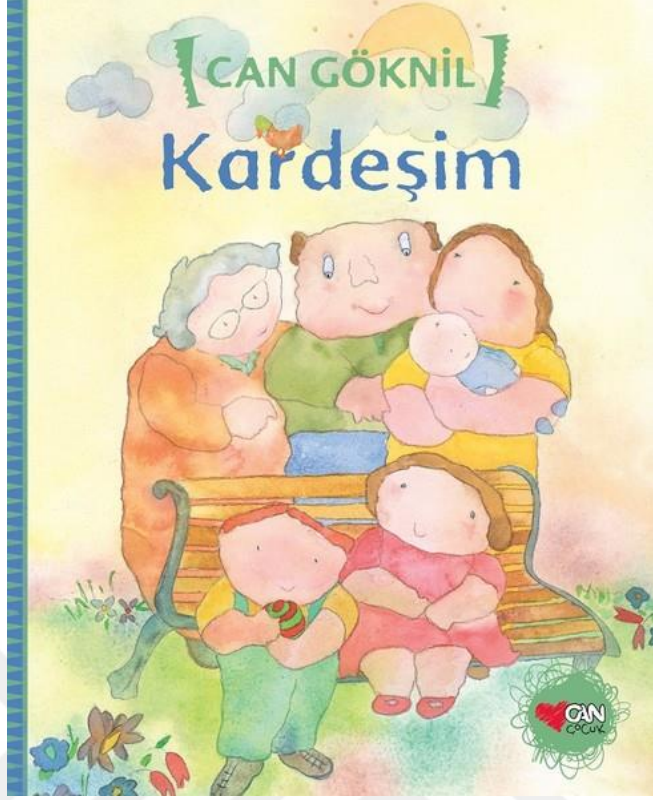
- Tanrıkulu, S. ve A. T. Sinan (2024). Can Göknil' in Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Bakımından İncelenmesi. (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*). Fırat Üniversitesi, EBE.
- Temizyürek, F., N. Şahbaz ve Z. Gürel (2016). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Tetenbaum, T. J. ve J. Pearson (1989). The Voices in Children's Literature: The Impact of Gender on The Moral Decisions of Storybook Characters. *Sex Roles*, Cilt 20, 381-395.
- TDK (2011). *Büyük Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- TDK (2005). *Büyük Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Türk Dil Kurumu. (2023). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Torun, A. (1997). Stres ve Tükenmişlik. *Endüstri ve Örgüt Psikolojisi*, Cilt 2, 43-53.
- Tuğrul, B. ve N. Feyman (2006). Okul Öncesi Çocukları İçin Hazırlanmış Resimli Öykü Kitaplarında Kullanılan Temalar. *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri*, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Tunagür, M. ve N. Kardeş (2021). *Tarihi Seyir İçerisinde Çocuk ve Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Turan, L. (2005). Arkadaş Edinme Güçlüğü Çeken Çocukların Problemlerini Çözmede Çocuk Edebiyatından Yararlanma. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi KKEFD*, Cilt 12, 124- 135.
- Ulun, E. B. (2022). Cahit Uçuk'un çocuk romanlarında değerler eğitimi. *Uluslararası İnsan ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, Cilt 7, Sayı 2, 133-145.
- Uzun, M. (2023). Ortaokul Seviyesindeki Çocuk Romanlarının Duyarlık Eğitimi Açısından İncelenmesi. (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*). Ordu Üniversitesi SBE.
- Van Lange, P. A. M., C. E. Rusbult vd. (1997). Willingness to Sacrifice in Close Relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, Cilt 72, 1373-1395.
- Wolf, S. A. (2004). *Interpreting Literature With Children*. Routledge.

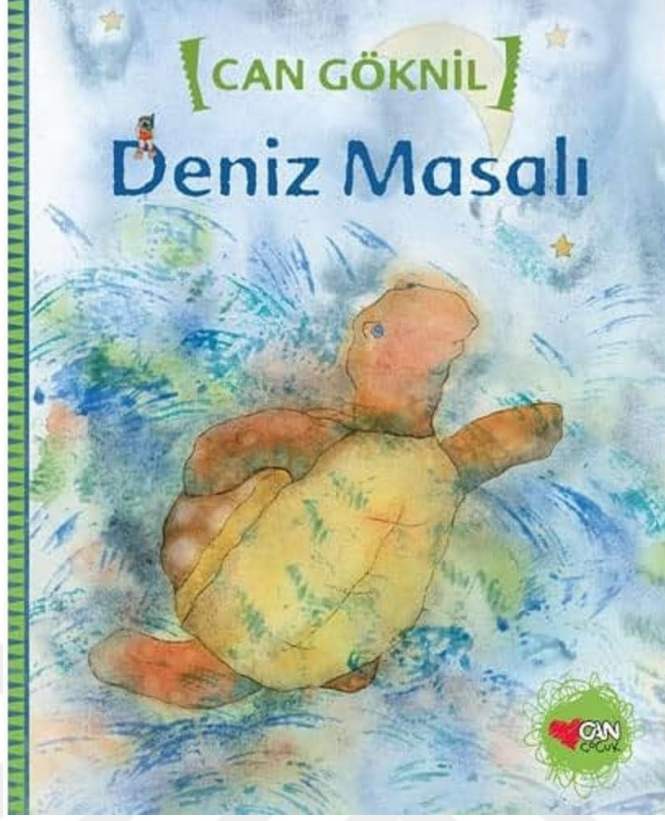
- Yalçın, A. ve G. Aytaş (2016). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yalçın, A. ve G. Aytaş (2005). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yaman, E. (2014). *Değerler Eğitimi Eğitimde Yeni Ufuklar*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yardımcıel, F. (2015). Bir Çocuk Edebiyatı Yazarı Olarak Aysel Gürmen'in Eserleri Üzerinde İlettiği Değerler Bakımından İncelemeler. (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*). Atatürk Üniversitesi EBE.
- Yapıcı, M. ve Ş. Yapıcı (2004). Bir Değer Olarak Çocukluk. *Üniversite ve Toplum Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi, e-dergi*, Cilt 4, Sayı 4.
- Yıldırım, A. ve H. Şimşek (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, O. ve Y. M. Yakar (2018). Türk Çocuk Edebiyatında Sorun Odaklı Yaklaşım. *Çocuk ve Medeniyet*, Cilt 3, Sayı 6, 29-42.
- Yörükoğlu, A. (1989). *Değişen Toplumda Aile ve Çocuk*. İstanbul: Özgür Yayınları.

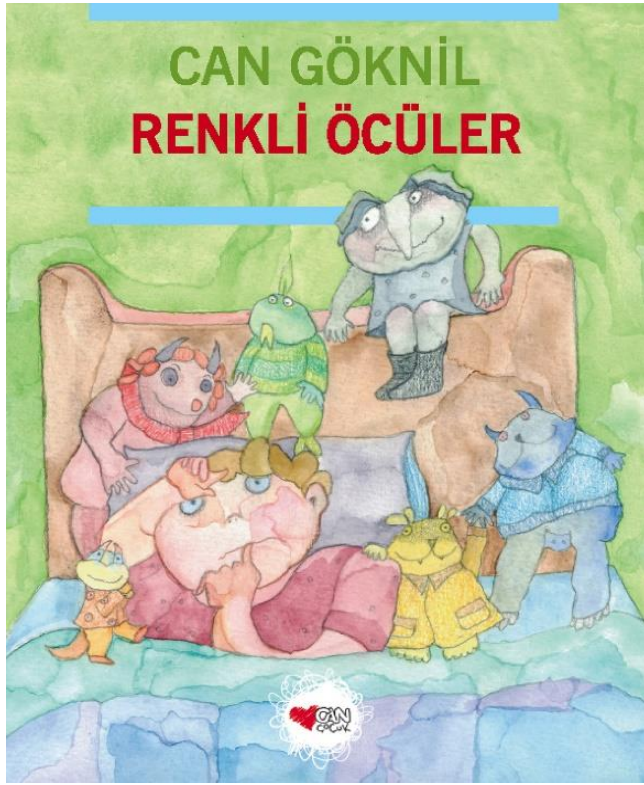
EKLER

Ek-1: Kitap Kapakları

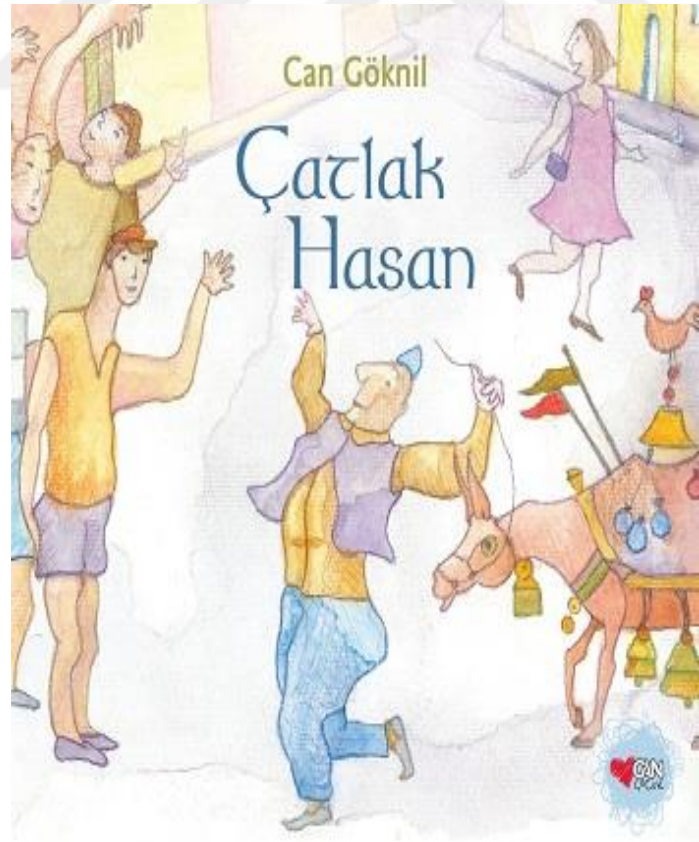
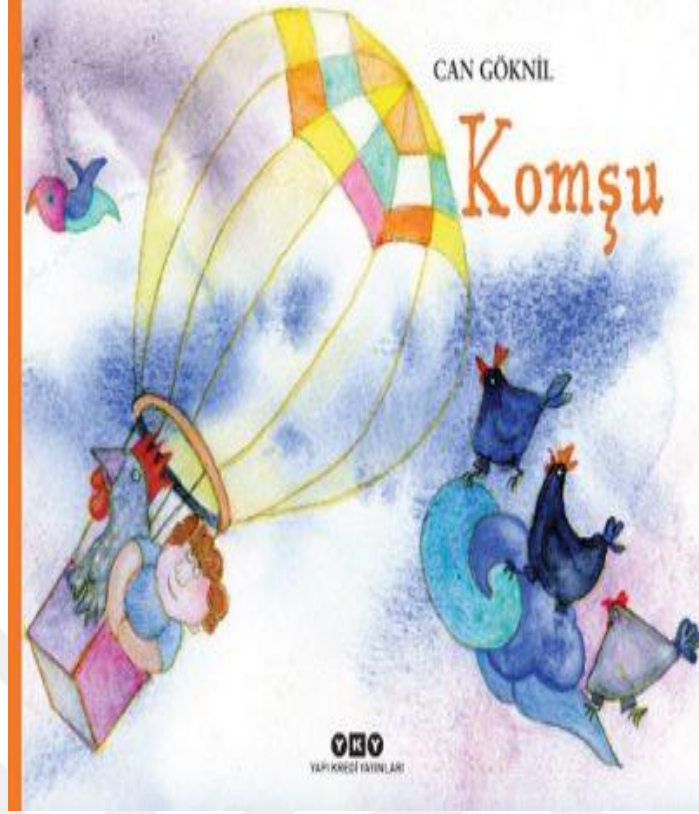

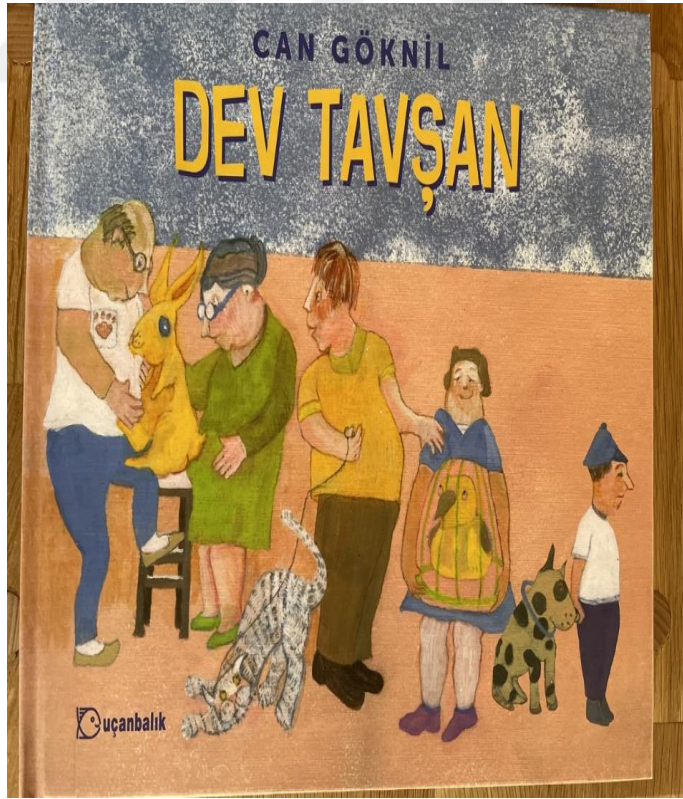
CAN GÖKNİL
GÜLFİDAN ÇİFTLİKTE

CAN GÖKNİL
BENİ ANNEM YAVRULADI

Can Göknil
**ORMANDAKİ
ARKADAŞ**

ÇAĞDAŞ TÜRK EDEBİYATI
Diyar

6. basım

CAN
ÇOCUK

Can Göknil
**MANDOLİN ÇALAN
PANGOLİN**
MAVİ KABUKLU BİR ARKADAŞ

ÇAĞDAŞ TÜRK EDEBİYATI
Diyar

CAN
ÇOCUK

Can Göknil
KOKUŞUK
ARKADAŞ

ÇANAKAŞ TÜRK EDEBİYATI
Okul

3. basım

GAN
ÇOCUK

CAN GÖKNİL
DENİZ
KOKUSU

01X10

GAN

